POZIŢII DIVERGENTE ÎNAINTEA SESIUNII N.A.T.O.

PARIS MATCH

PARIS

CE NU MERGE ÎN RELAŢIILE DINTRE AMERICA ŞI EUROPA

TERMENUL bizar „Kennedy round" (runda Kennedy) a devenit de neînlocuit. El a supravieţuit dispariţiei tragice a aceluia al cărui nume îl poartă. Cuvîntul englezesc „round" are multe accepţiuni. El înseamnă rond, cerc şi circular, dus şi întors, repriză de box, cartuş, rînd etc. În cazul de faţă, trebuie să fie reţinut acest ultim sens. „Kennedy round" însemna că era rîndul lui J. F. Kennedy să intre în scenă şi să-şi dea contribuţia la consolidarea Occidentului.

Succesorul lui ar fi putut să facă ceea ce fac mulţi bărbaţi însuraţi cu femei care au mai fost căsătorite: să ia în braţe, fără dragoste, pe copilul celuilalt şi să aştepte primul prilej pentru a-l pune jos. Dar s-a produs tocmai contrariul: dintre toate proiectele pe care le-a moştenit, „Kennedy round" este acela pe care Johnson l-a adoptat cu cea mai mare grabă.

Această atitudine este semnificativă. Johnson reprezenta Senatul însuşi; în preşedinte supravieţuieşte senatorul. Or, Senatul a fost, nu Bastilia — atît de prost apărată! — ci o citadelă formidabilă şi inexpugnabilă a protecţionismului american. Cînd Senatul a acceptat proiectul H.R. 9900, care urma să devină Legea pentru dezvoltarea comerţului, mulţi au crezut că este vorba de o rătăcire momentană. Nu era de crezut ca însuşi Congresul să poată delega în mod serios preşedintelui dreptul de a reduce cu 50 la sută taxele vamale care apără nivelul de trai ridicat al americanilor. Au trecut luni, au început tratative îndelungate, şi, departe de a se răci, adeziunea americană a devenit mai călduroasă. Se consideră că succesul rundei Kennedy trebuie să fie una din marile realizări ale erei Johnson.

Ideea în sine este inatacabilă. Tot ceea ce stînjeneşte comerţul internaţional este o cauză de sărăcie şi de stagnare. De altfel, acest comerţ internaţional nu este puternic decît între marile ţări industriale, adică — printr-un paradox aparent — între organisme economice nu numai complementare, dar şi similare. În realitate, S.U.A., Anglia, R.F.G., Franţa, Suedia, Elveţia etc. fac în special schimb de muncă — cu alte cuvinte cea mai mare dintre toate bogăţiile. A înlătura barierele vamale, a elibera circulaţia bunurilor, înseamnă a deschide fereştrele ţărilor.

Originalitatea negocierii de la Geneva constă în faptul că pune faţă în faţă Piaţa comună şi S.U.A. Ele nu sînt singure, dar eclipsează pe toţi ceilalţi: sînt cele care domină dezbaterea.

Prima încercare, în cadrul noii serii de tratative, era stabilirea listelor industriale pe care cei interesaţi doresc să le sustragă total sau parţial nivelării vamale. Cele şase ţări din Piaţa comună trebuiau să prezinte o listă comună, dar americanii se aşteptau la o discuţie interminabilă, poate fără rezultate. „Data de 16 noiembrie — ne-a spus David Williams, adjunctul şefului delegaţiei americane, — ni se păruse foarte optimistă. Nu credeam că va putea fi respectată". Dar această dată a fost respectată. S-a manifestat surprindere, încîntare, aproape nelinişte.

Nu este decît un prim pas pe un drum lung. Dar se pun probleme serioase şi grele, de care depinde pîinea a mii de familii. O condiţie prealabilă, acordul agricol între cele şase ţări, ţine totul în suspensie. Numai după ce va fi reglementată — dacă va fi — problema apropierii preţurilor agricole, vor putea să înceapă negocierile. Ele se referă la 1500 de categorii de produse care trebuie să fie discutate unul cîte unul pentru a stabili reducerea vamală aplicabilă fiecăruia dintre ele. Dacă totul merge bine, această trecere în revistă amănunţită a bogăţiei naţiunilor va necesita între 18 luni şi doi ani.

Optimismul nu-i împiedică pe americani să considere că se pot produce accidente grave. Această prudenţă îi determină să ia în considerare soluţii de rezervă. Una dintre ele a fost evocată la Mayflower Hotel din Washington. Vorbind despre „viitorul alianţei anglo-americane", Peter Kenen, profesor la Universitatea Columbia, a demonstrat posibilitatea unei Pieţe comune care să cuprindă S.U.A. şi Commonwealthul Ţările din Europa continentală care nu au reuşit să participe la C.E.E. ar putea să fie asociate la această Piaţă comună cu titlu individual.

L-am întrebat pe David Williams dacă guvernul american studiază această idee Iată răspunsul său: „Cînd întrebi un bărbat dacă îşi mai bate nevasta, el va prefera să se eschiveze de la un răspuns. Dacă vă spun da, veţi putea trage concluzia că nu avem încredere în rezultatul rundei Kennedy. Dacă vă spun nu, ni se va reproşa că nu luăm în considerare toate eventualităţile...".

Kai-Uwe von Hassel, ministrul apărării al Republicii Federale Germane, se afla la Washington şi ducea tratative cu McNamara, ministrul apărării al S.U.A. Totuşi, nimeni nu se aştepta la un comunicat ca acela publicat la 14 noiembrie. De altfel, nu ar fi imposibil ca importanţa lui să nu fi fost încă pe deplin înţeleasă.

Textul, cuprinzînd 10 paragrafe, acoperea două coloane în ziarele de duminică 15 noiembrie. Erau prevăzute succesiv principalele sectoare ale unei apărări naţionale moderne: care blindate, elicoptere, aviaţie, rachete, distrugătoare, aruncătoare de rachete etc. Se prevedea, de asemenea, modul de organizare a cercetărilor ştiinţifice, devenite la fel de indispensabile pentru armată ca şi pentru industrie. Erau enumerate marile societăţi industriale care vor colabora la acest program, începînd cu „General Motors" şi „German Development Corporation". În sfîrşit, R.F.G. promitea să favorizeze Statele Unite în ce priveşte achiziţiile de materiale militare pentru a compensa cheltuielile făcute de S.U.A. pentru întreţinerea trupelor americane din Germania Occidentală.

În zece cuvinte ca şi într-o sută de mii, comunicatul din 14 noiembrie exprimă integrarea aproape totală a forţelor armate vest-germane în sistemul militar american.

Ca înlocuitor al integrării, Franţa oferea alianţa. Era o soluţie prea slabă, soluţia unui trecut depăşit. Era nerealist să se spere că între Washington şi Paris, Republica Federală ar putea să aleagă Parisul.

În paragraful doi al comunicatului vest-germano—american se spune: „Miniştrii au convenit că sistemele lor de apărare trebuie să ajungă să realizeze concepţia forţei multilaterale de apărare deîndată ce vor fi fost luate hotărîrile politice necesare".

Reacţie prudentă. Din aceasta se poate deduce că forţa nucleară multilaterală continuă să fie în suspensie şi că şansele ei de a fi abandonată sînt la fel de mari ca şi acelea de a fi realizată.

Pe de altă parte, nu există problemă în care Washingtonul să-şi afirme mai energic voinţa de a merge înainte. „Nu avem nici un interes egoist în F. N. M. — spun oficialităţile. Argumentul francez potrivit căruia căutăm ca armamentele noastre atomice să fie plătite de europeni ar fi ridicol dacă, după miliardele de dolari pe care le-am vărsat în Europa, nu ar fi şi odios. Ideea F.N.M. nu a luat naştere în America, ci într-o Europă dornică să participe la apărarea ei nucleară. Noi am adoptat-o deoarece ne-a părut a fi o formulă care dă satisfacţie unei aspiraţii legitime, evitînd în acelaşi timp lucrul de care ne temem cel mai mult pe lume, diseminarea anarhică a armelor atomice. Discuţiile durează de patru ani. Vrem să reuşim. Vom reuşi...".

Împrumut din ziarul *New York Times* definiţia cea mai concisă a F.N.M. „...o flotă de vase de suprafaţă înarmate cu rachete Polaris şi avînd echipaje multinaţionale. Flota ar fi posedată şi finanţată în comun de puterile participante. Ea ar fi controlată de aceste puteri, sub rezerva unui drept de veto al S.U.A. în ce priveşte folosirea armelor nucleare...".

Iată proiectul pe care președintele de Gaulle îl proclamă incompatibil, în primul rînd cu pactul N.A.T.O., în al doilea rînd cu tratatul franco-vest-german. În cazul în care va fi realizat, de Gaulle amenință să se retragă din Alianța Atlantică.

Un funcționar al Departamentului de Stat a declarat: „Vă asigur că nici unul dintre noi, cei din această clădire, nu consideră că de Gaulle blufează. Știm din experiență că el nu blufează niciodată. Sîntem perfect conștienți de risc. Nu vedem nici măcar cum vom reuși să evităm o ciocnire. El nu vrea să-și schimbe calea; nici noi!"

„Nu este un secret — ne-a spus o altă oficialitate — că scurt timp înainte de a muri, președintele Kennedy ajunsese la concluzia că este absolut inutil să încerce să ajungă la o înțelegere cu de Gaulle: ori S.U.A. urmează în mod docil linia gaullistă, ori de Gaulle face scandal. Mult mai expert în arta compromisului decît predecesorul său, președintele Johnson a crezut la început că va putea găsi un teren de înțelegere; acum a renunțat și el...".

„Pentru de Gaulle — ne-a spus o a treia oficialitate — noțiunea de negociere nu are sens. El nu procedează decît prin lovituri de trăsnet. Așa a acționat pentru a împiedica intrarea Angliei în Piața comună și la fel va acționa în privința Alianței Atlantice. Vom aștepta trăsnetul; vom căuta să nu fim electrocutați...".

Nu este cîtuși de puțin sigur că aceste concluzii categorice sînt conforme cu personalitatea complexă a generalului. Ceea ce este neîndoielnic este faptul că ele reprezintă părerea nu numai a Americii în ansamblu, dar și, în mod cu totul special, a americanilor celor mai francofili.

Astăzi, în ciuda declarațiilor lor publice, împăciuitoare, majoritatea americanilor cu răspundere cred în ruptură. Unii — ca Dean Rusk, și poate Mc George Bundy — sînt de părere că mai trebuie să se acționeze cel puțin pentru a atenua violența ciocnirii. Alții — ca George Ball și Walt Rostow — consideră că este zadarnic și inutil. Ei se îndoiesc că Franța va merge pînă la retragerea din N.A.T.O. dar adaugă că nici măcar acest risc nu trebuie să abată America de pe calea pe care și-a trasat-o. Trebuie adăugat că — în mod obiectiv sau calomnios — ei emit în privința realizărilor nucleare franceze opinii care ne rănesc orgoliul național.

Desigur, este posibil să se amîne crearea F.N.M. pentru a căuta într-o reorganizare a N.A.T.O. bazele unei asocieri pe picior de egalitate între America și Europa.

Situația extremă ar fi ca Franța să se retragă din Alianța Atlantică și ca, printr-o lovitură juridică, de vreme ce tratatul de la Roma nu poate fi denunțat, să distrugă Piața comună.

Așa cum apar în prezent lucrurile, aceste hotărîri franceze ar provoca o încercare de organizare atlantică printr-un acord între S.U.A., Marea Britanie și R.F.G., adică tocmai convergența pe care, din motive uneori extrem de puternice, politica franceză a dorit pînă în prezent s-o evite.

Raymond CARTIER

Le Monde diplomatique

PARIS

PUNCTUL DE VEDERE AL GUVERNULUI BRITANIC

NU MAI există nici o îndoială asupra faptului că alianța occidentală cunoaște în momentul de față criza cea mai gravă din istoria ei de la semnarea tratatului N.A.T.O. în 1948. Acest lucru se datorește diminuării primejdiei de război, puterile occidentale pierzînd în felul acesta comunitatea obiectivului lor. Dar există și divergențe politice serioase care nu se explică cîtuși de puțin prin scăderea încordării internaționale. Aceste divergențe pun în discuție bazele însești ale alianței occidentale.

În anumite privințe, politica guvernului laburist este mai apropiată de cea franceză decît aceea a guvernului Douglas-Home. De exemplu, dl Wilson nu pretinde să instaureze cu Statele Unite relații speciale de tipul celor stabilite prin acordurile de la Nassau. Un alt punct de apropiere este refuzul nostru de a accepta în Europa instituții supranaționale puternice. Franța și Anglia sînt alături în ceea ce privește respingerea propunerii de creare a unei flote de suprafață cu echipaj mixt (F.N.M.). Și, din motive identice, noi ne opunem oricărei alianțe restrînse și formalizate între S.U.A. și R.F.G.

Cu toate acestea, este necesar să recunoaștem că principala fisură existentă între guvernele britanic și francez se datorează deosebirii dintre atitudinile lor fundamentale față de alianța occidentală. Acesta este considerentul care a provocat întreruperea negocierilor cu Piața comună.

Concepția noastră asupra alianței atlantice se bazează în primul rînd pe noțiunea de interdependență. Noi nu am acceptat niciodată teoria pe care a enunțat-o, la 3 noiembrie 1964, dl Couve de Murville în fața Adunării Naționale Franceze. Dorim, a spus el, să se stabilească un dialog între Europa și America pe baza a două politici, definite separat în Europa și la Washington. Aceste politici nu ar fi prin definiție ostile, nici contradictorii, nici ireconciliabile; dar ele trebuie să fie două.

Partidul laburist consideră că trebuie respins tot ceea ce contribuie la divizarea alianței occidentale; de asemenea, că trebuie promovat tot ce contribuie la întărirea unității ei. Opoziția noastră față de F.N.M. se explică în parte prin considerentul că ea ar putea servi ca punct de plecare pentru crearea unei forțe europene opusă aceleia a alianței. Nutrim bănuieli față de aceia care — uneori cu reticență — au susținut F.N.M. pentru că erau convinși că va veni vremea cînd americanii vor renunța la dreptul lor de veto și vor permite trecerea deplină a controlului în mîinile statelor europene.

După eșecul altor metode destinate să făurească unitatea politică a Europei, susținătorii cei mai fermi ai ideii de integrare vest-europeană și-au pus speranțele în F.N.M. pe care o consideră un nou mijloc de construire a acestei unități.

În mod incontestabil, speranțele de acest fel au fost încurajate de declarațiile făcute cîndva de dl Robert Schaetzel, subsecretar de stat adjunct pentru problemele atlantice, și de profesorul Walt Rostow.

Tocmai convingerea în posibilitatea independenței în sînul alianței deosebește clar politica laburistă în problemele apărării de aceea a conservatorilor. În special sub conducerea lui sir Alec Douglas-Home și avînd în vedere anumite considerente de ordin electoral, aceștia din urmă au formulat teza (destul de apropiată de politica președintelui de Gaulle) că nu ar fi numai periculos dar ar fi și eronat din punct de vedere moral să devenim prea dependenți de alte țări în problemele de apărare. După părerea noastră, acest punct de vedere aduce o atingere profundă principiului securității colective pe care este întemeiată alianța atlantică.

Din aceste motive, politica laburistă în problemele apărării se bazează:

a. pe necesitatea de a menține unitatea și eficacitatea N.A.T.O.;

b. pe convingerea fermă că nu trebuie întreprinsă nici o acțiune care ar înrăutăți relațiile cu Uniunea Sovietică. După cum declaram la 23 noiembrie în cursul unei dezbateri care a avut loc în Camera Comunelor: „o soluție care îmbunătățește relațiile interoccidentale, înrăutățind în același timp raporturile cu Estul, nu este o soluție adevărată".

Ținînd seama de sentimentele profund înrădăcinate ale acelora care au avut de suferit de pe urma unui guvern german anterior, acordăm o importanță deosebită faptului ca Germania să nu dobîndească rangul de putere nucleară (este vorba de Germania occidentală N. R.).

Pe de altă parte, de vreme ce unitatea alianței și un anumit sentiment de securitate pentru membrii ei reclamă o participare activă a R.F.G. la N.A.T.O., noi admitem situația de egalitate între ea și noi. Această atitudine explică în parte faptul că sîntem dispuși să sacrificăm controlul independent al armelor noastre nucleare strategice în favoarea unui control comun în sînul alianței. Sperăm că Statele Unite vor ști să dea aliaților lor un sentiment mai marcat de participare la luarea de hotărîri politice vitale în problemele nucleare, și am primi în mod favorabil o atitudine similară din partea Franței.

David ENNALS
membru al Camerei Comunelor

U.S. News & World Report

NEW YORK

CE-I DE FĂCUT ?

GENERALUL Charles de Gaulle contestă în mod fățiș președintelui S.U.A., Lyndon Johnson, dreptul de a conduce alianța occidentală.

Johnson trebuie să hotărască :

Fie să se încline în fața generalului de Gaulle, fie să încerce să discute cu el, fie să meargă înainte, sfidîndu-l pe președintele Franței, pentru a impune conducerea S.U.A. Nu va fi o alegere ușoară.

Obiectivul generalului de Gaulle este cît se poate de simplu : el dorește să înlăture puterea militară și influența economică americană de pe continentul european.

În acest scop, președintele de Gaulle s-a îndreptat cu pași mari spre Uniunea Sovietică. El a semnat un acord comercial cu U.R.S.S. De asemenea, a împărtășit punctul de vedere sovietic cu privire la forța nucleară multilaterală propusă de S.U.A., cu privire la Asia de sud-est, cu privire la recunoașterea Chinei comuniste, cu privire la finanțele O.N.U. și cu privire la frontiera răsăriteană definitivă a Germaniei.

Acum, președintele Franței arată că este dispus să discute cu președintele S.U.A., dar numai dacă Johnson vine la Paris cu pălăria în mînă și dacă, pînă atunci, va evita orice acțiuni la care generalul de Gaulle ar putea să obiecteze.

Președintele Franței pare convins că atuurile se află în mîinile sale, nu în cele ale președintelui Johnson.

Indiferent de criterii, Franța nu se poate compara cu S.U.A. sau cu U.R.S.S din punct de vedere al puterii. Francezii au puține divizii. Ei nu au fabricat încă o bombă cu hidrogen.

Totuși generalul de Gaulle, revendicînd conducerea în Europa și, implicit, dreptul de a stabili politica întregii alianțe occidentale, are multe atuuri în favoarea sa.

Unul dintre aceste atuuri este cel geografic. Forțele militare ale S.U.A. din Europa sînt concentrate în special în Germania occidentală. Liniile de aprovizionare ale acestor forțe se află în Franța. Dacă de Gaulle iese din alianță, așa cum amenință să facă, întreaga structură se prăbușește.

Importanța acordată la Washington acestei structuri este dovedită de faptul că în cadrul actualei campanii de economii a S.U.A. a fost închisă o singură instalație de importanță minoră din Franța. În alte țări din Europa, campania urmează să afecteze 15 la sută din baze.

Un alt argument folosit de generalul de Gaulle : armele nucleare sînt mai rile „egalizatoare" care au provocat o revoluție în echilibrul de forțe. Europa, spune de Gaulle, își poate permite să ignore S.U.A.

Toate acestea îl pun pe președintele S.U.A. în dilemă. Ce-i de făcut ? Prețul cerut de de Gaulle este susceptibil să cuprindă renunțarea la planurile S.U.A. de creare a unei forțe nucleare multilaterale la care vest-germanii ar putea să participe. El ar putea să cuprindă de asemenea, în realitate, un angajament al S.U.A. de a împărtăși Franței secretele nucleare — ajutorul S.U.A. pentru transformarea Franței într-o mare putere. Dar o asemenea tranzacție cu Franța ar slăbi puterea și prestigiul S.U.A.

Alternativa, pentru președintele Johnson, pare să fie o înfruntare cu de Gaulle.

La Nation

PARIS

INDEPENDENȚĂ BINE ÎNȚELEASĂ

DESIGUR, o politică independentă poate fi cu atît mai independentă cu cît se sprijină pe o forță reală, și nici un om serios nu contestă că Franța dispune astăzi de o armă nucleară eficace.

Totuși, independența nu se bizuie numai pe forță ci, mai ales, pe independența de gîndire. Or, numeroase fapte subliniază existența unei politici externe autentic franceze, ceea ce, evident, nu înseamnă cîtuși de puțin că Franța nu rămîne în esență și fundamental legată de Occident. Dimpotrivă, ea se străduiește să aducă o gîndire clară unui Occident a cărui nehotărîre este prea adesea reală, indiferent dacă este vorba de reorganizarea alianței atlantice, de forța multilaterală, de Piața comună sau de Asia de sud-est.

Or, în privința tuturor acestor puncte, indiferent dacă o vrem sau nu, caracterul riguros al gîndirii franceze marchează puncte zi de zi. Astfel, multe semne arată că forța multilaterală, căreia Franța nu putea decît să i se opună, sub forma pe care aceasta tindea s-o ia, dă deja semne de sufocare, care sînt auzite la Washington. De asemenea situația din Asia de sud-est nu face decît să se înrăutățească. Și totuși, teza care ar consta în extinderea războiului în Vietnamul de nord pare să fie în regres. Dar atunci, ce altă soluție rămîne, dacă nu să se acționeze insistent pentru o negociere generală care, în orice caz, nu poate fi fructuoasă decît dacă este încercată ?

După părerea tuturor, Franța face parte din alianța atlantică. Dar, tot după părerea tuturor, ea nu este înfeudată față de politica vreunui bloc.

Dar independența pe care am analizat-o nu echivalează de loc cu acea

→

REFLECTOR

Reflecții sugestive

Volumul **„Epoca triumfului și a frustrărilor"** de Charles Yost, apărut de curînd în editura new-yorkeză R. Speller și Sons, își propune să înlocuiască imaginea cam convențională care limitează fizionomia americanului la două prototipuri — ori om de afaceri expeditiv și brutal, ori adolescent întîrziat, naiv și romanțios — cu un tablou mai nuanțat al societății americane contemporane. Astfel Charles Yost ajunge să pună problema democrației americane și a dilemelor ei.

Reflecțiile acestui autor, care a acumulat o bogată experiență diplomatică în Franța, apoi la O.N.U., nu duc la soluții, dar sînt uneori extrem de sugestive : „Americanii au visat o clasă mijlocie care să înglobeze cu succes întreaga populație. Ceea ce s-ar putea să se realizeze ; ceea ce ar putea și să nu se realizeze"... „Noi ne-am aflat mereu la poarta raiului și, în același timp, la poarta infernului. Și acum, cînd putem prevedea mai bine ca oricînd, și una și cealaltă ne par mai apropiate ca oricînd".

Mecanismul marilor organizații

În editura olandeză A. V. Sythoff a apărut volumul „Funcțiunea publică internațională", de George Langrod. Lucrarea analizează mecanismul administrativ al marilor organizații mondiale de ieri și de azi, ca și rolul pe care-l joacă conducătorii acestor organizații, cuprinzînd de asemenea numeroase portrete ale unor personalități care au îndeplinit asemenea funcții. Autorul, director în Centrul Național al Cercetărilor Științifice, manifestă o simpatie deosebită pentru fostul secretar general al O.N.U., Dag Hammarskjoeld.

Contradicțiile

Viitorul federalismului este titlul unei lucrări în care Nelson Rockefeller își consemnează părerile privitoare la organizarea lumii occidentale. Autorul consideră că relațiile internaționale, caracterizate printr-un oarecare echilibru pe vremea marilor imperii, au intrat astăzi într-o stare de criză generală.

Preocupat de contradicțiile interoccidentale, Rockefeller ar dori ca toate țările necomuniste să adopte la început principiul unității militare și vamale, apoi principiul unei unități politice. Discuțiile care se desfășoară actualmente în și între diferite capitale occidentale demonstrează că ideile lui Nelson Rockefeller nu sînt deosebit de originale. Ele mai demonstrează și că tendințele divergente dintre partenerii occidentali nu pălesc, ci se agravează pe măsură ce se încearcă traducerea în viață a unui program integrationist înrudit cu cel pe care îl preconizează **Viitorul federalismului.**

Cînd președintele e medic

În Haiti funcționează un medic la 35 000 de locuitori, mortalitatea infantilă atinge proporția de 50 la sută, iar analfabetismul, nivelul record de 90 la sută.

Pentru cei 4 milioane de locuitori ai acestei țări, există un singur spital, cu o capacitate de 250 de paturi.

Surprinzător este faptul că președintele Duvalier — care duce o politică de natură să mențină țara într-o asemenea stare de înapoiere — este medic.

Gramatica... electronică

O nouă mașină electronică vine în ajutorul dactilografelor... certate cu gramatica. Înscriindu-i pe ordinator un verb, aparatul îl redă conjugat la toate timpurile ; funcționara poate astfel scrie textul respectiv fără nici o greșeală. Asemenea „mașini de conjugat", împreună cu cele de traducere în trei limbi (engleză, germană, italiană) prezentate la Paris, la ultimul „Salon al echipamentului de birou", demonstrează noile posibilități pe care le oferă utilizarea electronicii în lucrările de birou.

independență de odinioară care dădea de bănuit, denumită pe drept cuvînt naționalism. Cea mai bună dovadă în acest sens este că pentru țara noastră independența pe care o practică ar trebui să devină de asemenea independența Europei unite, definindu-și încetul cu încetul politica proprie, de acord, în ce privește esențialul, cu aliații ei.

Jacques de MONTALAIS

Handelsblatt

DUSSELDORF

VIITORUL ARMATEI BRITANICE PE RIN

GUVERNUL britanic își asumă sarcina dificilă de a efectua economii în bugetul său militar, menținîndu-și în același timp angajamentele militare în diferite regiuni ale lumii. După recenta declarație făcută în Camera Comunelor de ministrul finanțelor, Callaghan, este clar că guvernul nu se gîndește la economii numai în ce privește proiectele de prestigiu și la cele din domeniul apărării. Orice reexaminare a cheltuielilor militare externe trebuie să cuprindă și armata britanică de pe Rin. Nu s-a luat încă o hotărîre în privința acestei armate care costă Anglia circa 1 miliard de mărci-germane în devize anual. Oficial se declară că, pentru moment, nu există intenția unei reduceri a efectivelor armatei de pe Rin și că, dimpotrivă, se intenționează să se sporească efectivul ei la 55 000 de oameni.

Aceasta nu exclude însă posibilitatea ca în viitor, și după consultări cu ceilalți aliați, Anglia să tindă spre o reducere a acestor efective. Inițial, guvernul laburist punea un accent mai mare pe întărirea forțelor convenționale ale Angliei, inclusiv a celor staționate în Germania occidentală. Situația nefavorabilă a balanței de plăți și recenta criză a lirei sterline au făcut ca această politică să devină extrem de dificilă. Anglia nu se gîndește la o retragere din regiunile de la est de Suez, adică din Aden și Malayezia, așa că și din acest punct de vedere armata de pe Rin rămîne un obiectiv în legătură cu care s-ar putea realiza economii.

Partea britanică subliniază situația nefavorabilă a achizițiilor vest-germane de armament britanic. Ultimul acord, încheiat vara trecută, nu stabilea o sumă fixă pe care Republica federală s-o cheltuiască în Anglia pentru asemenea achiziții. Între timp însă, Bonnul a încheiat un acord pentru achiziții de arme americane în valoare de peste 2 miliarde de mărci. O deosebită nemulțumire a produs la Londra proiectul comun Washington-Bonn referitor la construirea unui avion cu decolare verticală, în timp ce negocierile anglo—vest-germane privind un proiect britanic asemănător nu au dus la nici un rezultat.

Viitoarea politică față de armata de pe Rin depinde și de concepțiile guvernului laburist privitoare la destindere. Planurile anterioare ale partidului laburist privind o dezangajare și instituirea unei zone de control asupra înarmării în Europa centrală nu au fost încă puse la arhivă. Abia de curînd Wilson a amintit de propunerile de dezarmare prezentate de partidul laburist în ianuarie 1964, prevăzînd cîteva măsuri de „dezangajare".

Kai-Uwe von Hassel, ministrul vest-german al apărării și Robert McNamara, ministrul apărării al S.U.A., semnează acordul de colaborare militară între cele două țări

COMBAT
LE JOURNAL DE PARIS

PARIS

POLITICA MILITARĂ VEST-GERMANĂ SE ALINIAZĂ DUPĂ WASHINGTON

A DOUA ZI după acordul semnat recent la Washington de ministrul vest-german al apărării, von Hassel, corespondentul în S.U.A. al marelui cotidian elvețian *Neue Zürcher Zeitung* publica o corespondență din Washington în care constata „încercuirea" Franței. Corespondentul ziarului scria: „Nu au fost încă luate ultimele hotărîri, dar politica de «a construi» *în jurul* Franței continuă în mod necruțător, și într-o proporție și cu o intensitate surprinzătoare".

Într-adevăr, acordul vest-germano-american dobîndește o importanță care nu pare să fi fost pe deplin înțeleasă în Franța. De altfel, eforturile serioase ale cercurilor guvernamentale din R.F.G. și în mod special ale Ministerului Apărării, care încearcă să minimalizeze cît mai mult importanța acestui acord sînt cît se poate de simptomatice.

1 septembrie 1963 este data la care N.A.T.O. a adoptat în mod oficial concepția „apărării înaintate" prevăzînd apărarea teritoriilor europene nu pe Rin sau pe linia Weser-Lech, ca pînă atunci, ci chiar la granița răsăriteană a Republicii federale, în conformitate cu dorința acesteia.

Potrivit termenilor folosiți în comunicatul oficial publicat la sfîrșitul întrevederilor de la Washington, „între miniștri s-a realizat un acord mult mai larg decît anterior, în ce privește concepția apărării înaintate". Punctele de vedere s-au apropiat de asemenea în mod simțitor în problema folosirii armelor nucleare tactice, atît în ce privește natura lor, cît și momentul folosirii lor.

Printre diferitele proiecte stabilite în baza acordului Bonn-Washington, o deosebită importanță o are trimiterea în R.F.G., pentru trei ani, a zece experți americani care vor avea sarcina să pregătească specialiști militari vest-germani care să poată aplica metodele americane. Acești oameni de știință americani îi vor iniția pe vest-germani în metodele de analiză și de programare a problemelor militare.

Această parte a acordului pune de fapt bazele unei noi generații de specialiști vest-germani formați în școala americană. Dacă se face o legătură între această hotărîre și celelalte părți ale acordului, se vede lesne cît de strîns legată de S.U.A. este de acum înainte Republica Federală Germană în problemele militare.

R. F. Germană își va procura din S.U.A., timp de mai mulți ani, echipament militar în valoare de 700 milioane dolari anual: două sute de elicoptere americane de tip „Bell" și trei distrugătoare echipate cu rachete nucleare, din care primul va fi livrat în 1969.

Se va construi în comun un car blindat. „S-ar fi dorit, firește, ca Franța să fie asociată și ea la acest proiect — se afirmă la Ministerul Apărării Naționale de la Bonn — dar în cursul întrevederii franco-vest-germane pentru examinarea proiectului, un general francez a declarat că atunci cînd va fi terminat acest car blindat el va fi complet depășit".

Bonnul și Washingtonul au hotărît de asemenea să construiască în comun un avion de vînătoare cu decolare verticală; a fost încheiat și un acord pentru folosirea comună a avioanelor de transport americane „XC 142" și „X 19", precum și pentru avionul de vînătoare vest-german „VJ 101 C".

Cele două guverne au căzut de asemenea de acord asupra unor studii și lucrări de colaborare privitoare la construcția de nave și la lupta împotriva submarinelor.

Pe scurt, este vorba de un acord depășind cu mult ca importanță tot ceea ce s-a încheiat pînă în prezent de la sfîrșitul războiului și care leagă foarte strîns apărarea vest-germană de S.U.A. Se înțelege de ce Bonnul se aștepta la o izbucnire din partea generalului de Gaulle. Se înțelege, de asemenea, avertismentul — discret, dar clar — pe care l-a dat recent Robert Marjolin, președintele comisiei Pieței comune.

Roger QUERCY

Новое ВРЕМЯ

MOSCOVA

AGRESIUNEA DIN CONGO

LANSAREA parașutiștilor belgieni la Stanleyville a stîrnit o furtună de indignare în întreaga lume. Nu numai în Africa și statele care sprijină lupta justă a popoarelor ei, ci și în țările agresoare protestul împotriva acestei acțiuni se amplifică.

Republica Congo, cu capitala la Leopoldville, ocupă în Africa o poziție excepțională. Ea se află în centrul continentului și apare ca o barieră între țările eliberate, situate la nord și țările din sud, care încă nu s-au eliberat. În regiunea neeliberată a Africii, inclusiv în Congo, sînt concentrate principalele resurse minerale ale continentului: cupru, uraniu, aur, diamante, cobalt, zinc, cositor, metale rare. Investițiile de capital ale monopolurilor occidentale în această regiune se cifrează la miliarde de dolari. La fel de mari sînt și veniturile. Iată de ce este atît de marcat interesul puterilor occidentale de a păstra sub controlul lor zona de sud a Africii.

În planurile strategice ale imperialismului care urmărește menținerea avanposturilor coloniale și rasiste în zona de sud a continentului, Republicii Congo (Leopoldville) i se rezervă un rol-cheie. Atîta timp cît Congo se va afla sub controlul imperialiștilor, iar în această țară vor fi la putere oameni ai lor, ca Moise Chombe, eliberarea Angolei, Mozambicului și celorlalte colonii existente în această regiune va fi mult mai dificilă. Soarta acestor țări se decide în Congo.

Washingtonul, care joacă în prezent rolul principal în acțiunea pusă la cale împotriva Congoului, a sperat că Moise Chombe, o dată instalat la putere la Leopoldville, va reuși să adune în jurul său toate forțele reacționare din țară. S-a crezut chiar că el va reuși să scindeze forțele lumumbiste care reprezintă majoritatea populației țării, maturizate din punct de vedere politic. În aceasta a constat semnificația și scopul declarațiilor demagogice despre „reconcilierea națională" și crearea „noului Congo", făcute de Chombe în primele zile după revenirea sa din Spania franchistă. Apariția lui Chombe n-a făcut decît să intensifice lupta armată a poporului. Într-un timp scurt, insurgenții au eliberat mai bine de jumătate din teritoriul țării și și-au creat un punct de sprijin la Stanleyville, oraș care a fost totdeauna o bază a lumumbiștilor.

Imperialiștii au încercat să înăbușe insurecția, servindu-se chiar de africani. Ei i-au sugerat lui Chombe ideea de a solicita unor guverne africane trimiterea de trupe în Congo. Această manevră s-a dovedit însă a fi ineficace. Consilierii americani ai lui Chombe au demonstrat încă o dată cît de puțin înțeleg starea de spirit a africanilor.

În aceste condiții, s-a mizat pe mercenarii albi. Cu sprijinul autorităților rasiste din Republica Sud-Africană și Rhodesia de sud, cu mijloacele puse la dispoziția Leopoldville-ului de către Belgia și S.U.A., sub eticheta ajutorului economic, au fost înjghebate bande de mercenari, al căror efectiv, potrivit relatărilor presei străine, reprezintă 11 000 de oameni.

Organizarea agresiunii urmărea să pună mîna pe principalul punct de sprijin al insurgenților și pe conducătorii lor, înăbușind astfel mișcarea insurecțională. Dar deși bandele lui Chombe au intrat în acest oraș, scopul principal n-a fost atins. La Stanleyville luptele continuă.

De altfel, soarta Stanleyville-ului nu poate hotărî totul, deoarece africanii știu că agresiunea din Congo nu amenință numai această țară. Președintele Algeriei, Ben Bella, luînd cuvîntul la 25 noiembrie în cadrul unui miting de masă, a declarat:

— În Africa, dragi frați, nu există o luptă izolată și aș afirma că nu există luptă izolată în întreaga lume. Dacă astăzi vom admite agresiunea împotriva Congoului, mîine va cădea Congoul cu capitala la Brazzaville, poimîine va veni rîndul Burundiei, Tanzaniei, iar apoi Zambiei, și cît ar rămîne pînă la Conakry, Bamako, Cairo și Alger?

În Africa, agresiunea împotriva Congoului a provocat hotărîrea de a întări unitatea pentru a da o ripostă imperialismului.

Problema congoleză este prin esența sa o problemă africană și ea trebuie să fie rezolvată, în primul rînd, de către africani. Organizația Unității Africane a depus mari eforturi pentru instaurarea păcii în Congo. După agresiunea americano-belgiană, Comisia specială a O.U.A. pentru Congo a hotărît convocarea de urgență a unei sesiuni extraordinare a acestei organizații, în vederea examinării situației create. Propuneri similare au fost făcute de mulți conducători ai statelor africane. Concomitent, grupul african la O.N.U. a cerut convocarea Consiliului de Securitate pentru discutarea problemei agresiunii americano-belgiene. Împotriva agresiunii și-au ridicat glasul toate statele iubitoare de pace. Guvernul sovietic a făcut un demers pe lîngă guvernele S.U.A. și Belgiei, precum și pe lîngă guvernul Angliei, care a contribuit la această agresiune, avertizîndu-le asupra grelei răspunderi ce le revine, în legătură cu urmările acțiunii lor primejdioase.

Toate acestea și-au atins scopul. Parașutiștii belgieni au părăsit Congoul. Este o victorie certă obținută de africani împotriva agresorilor. Dar intervenția imperialiștilor în Congo continuă. Avioane, mașini blindate și aruncătoare de mine americane sînt folosite pentru exterminarea congolezilor. Acum, pentru a pune capăt intervenției, nu mai sînt suficiente rezoluțiile. Este nevoie de măsuri practice în vederea acordării unui ajutor eficient poporului congolez.

Contemporan

REFLECTOR

Duel spiritual Shaw-Churchill

În cariera lui politică, foarte agitată, Winston Churchill a avut mai multe momente de pierdere a popularității. Într-una din aceste perioade, dramaturgul Bernard Shaw i-a trimis o invitație de două locuri, la o premieră a sa. Invitația era însoțită de o scurtă scrisoare: „Îți trimit două locuri, pentru eventualitatea că ți-a mai rămas vreun prieten". Churchill i-a răspuns: „Mulțumesc, dar nu pot asista la premieră. Voi face totul pentru a veni la a doua reprezentație, în eventualitatea că va mai avea loc".

Prima grijă a poliției londoneze

Un accident tehnic a provocat o alarmă generală a poliției din capitala Angliei. Imediat, „the bobbies" s-au îndreptat spre celebrul Turn al Londrei unde se păstrează bijuteriile coroanei britanice. Toate drumurile de acces au fost blocate, toate navele fluviale au pornit în patrulare pe Tamisa, toți cîinii polițiști au fost aduși la fața locului. Din fericire, s-a constatat că era vorba de o falsă alarmă: în Turnul Londrei era liniște.

Trompete din puști

Iată o fotografie care dovedește că trei muzicanți din marina regală britanică și-au transformat puștile în trompete. Se pare că la început experiența a fost foarte greu de realizat, deoarece noile

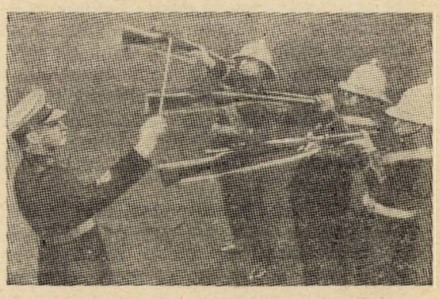

lor „instrumente" sînt foarte grele. Astăzi — ne asigură un ziar elvețian — ei pot să cînte cu ușurință. Rămîne totuși o întrebare: s-a schimbat ceva și în repertoriul muzical al orchestrei, sau se vor cînta tot marșuri de război?

Festival mondial de artă neagră

Artiștii negri din Africa, America și Antile vor participa la Festivalul mondial de artă neagră care se va ține la Dakar între 17 decembrie 1965 — 6 ianuarie 1966. Festivalul este organizat de guvernul din Senegal, în colaborare cu Societatea africană de cultură și cu U.N.E.S.C.O. În program: o expoziție consacrată artei negre, grupînd piese rare, provenite din marile muzee internaționale; un colocviu pe tema „Arta neagră în viața poporului". Aceste manifestații vor fi completate de concerte, spectacole de dans, proiecții cinematografice. Pentru a da maximum de strălucire manifestației, guvernul din Senegal va pune la dispoziția organizatorilor un nou teatru cu o capacitate de 1 500 de locuri, un nou muzeu, un stadion recent construit cu 15 000 locuri etc.

Prea mult ceai

După cum semnalează revista **Foreign Agriculture**, dezvoltarea neîntreruptă a producției mondiale de ceai poate să ducă la stocuri excedentare și să provoace o criză de supraproducție, asemănătoare cu cea înregistrată pe piața cafelei. Abundența actuală este pusă pe seama producției sporite din India și Ceylon, precum și apariției, relativ recente, a culturii ceaiului în Africa.

L'EXPRESS

PARIS

INUTILA CĂLĂTORIE A LUI CHOMBE

PUȚINI șefi de guverne au fost primiți atît de rece la Paris ca Moise Chombe. Omologul său, Georges Pompidou, n-a putut să se elibereze nici măcar o oră în decurs de trei zile pentru a-l primi pe primul ministru al celei mai mari țări africane de limbă franceză. Maurice Couve de Murville, ministrul afacerilor externe, a refuzat să-i acorde cîteva minute din timpul său de lucru.

Chombe a petrecut primele 36 de ore fără să poată avea vreo întrevedere politică. Un pictor congolez, venit la Paris cu intenția de a face carieră, l-a vizitat. Încuiat, împreună cu cei cinci colaboratori ai săi și doi secretari, la etajul trei al hotelului „Crillon", primul ministru se agita.

Cînd Chombe a proclamat în saloanele aceluiași hotel: „Nu voi negocia niciodată cu asasini", ziarista Jane Rouch, una dintre persoanele care știu cel mai bine cum a fost asasinat Patrice Lumumba în Katanga, în timpul cînd domnea acolo Chombe, a izbucnit într-un ris nervos. Cînd a fost asasinat Lumumba, actualul prim-ministru al Congoului lupta împotriva instituțiilor centrale de la Leopoldville. Astăzi, situația s-a inversat: Chombe reprezintă puterea centrală.

Cîteva zeci de mercenari albi în slujba lui Chombe i-au obligat pe lumumbiști să se retragă de pe o mare parte a teritoriului congolez pe care aceștia îl controlau. Succesul lor poate fi ușor explicat. Împotriva unor soldați înarmați ca în Evul Mediu, ei folosesc metode de luptă moderne. Este o confruntare inegală între armele a două secole. În locul armatelor lui François I, ar fi fost nevoie doar de un batalion de parașutiști pentru a cîștiga bătălia de la Marignan. Cam același lucru l-au făcut mercenarii la Stanleyville. Cu ajutorul trupelor belgiene, transportate cu avioane americane, ei au reocupat o mare parte din estul țării. De fiecare dată cînd înfruntă un grup lumumbist, mercenarii cîștigă destul de ușor bătălia. Nimic însă nu este mai efemer decît aceste mici victorii. Pe măsură ce avansează, trupele lui Chombe văd reapărînd în spatele lor autoritățile lumumbiste.

Ar trebui multiplicat de mii sau de zeci de mii de ori numărul mercenarilor albi pentru a putea instaura o autoritate guvernamentală pe întregul teritoriu al Congoului. Fără o asemenea eventualitate, care de altfel nu poate fi realizată, nu există nici o salvare pentru Chombe. O asemenea speranță a vrut Chombe să găsească la de Gaulle. Dar nu a găsit-o.

„Noi congolezii sîntem niște copii pierduți. Generalul de Gaulle este cel mai mare pro-african în viață. Avem nevoie de consilieri militari. De ce să nu-i cerem în străinătate?" — a declarat el în timpul șederii sale la Paris.

Chombe a expus acest punct de vedere în fața generalului de Gaulle, care a considerat necesar să-l primească, conform unui angajament luat acum cîteva săptămîni. Înainte, șeful statului francez expusese în fața interlocutorului său principalele tendințe ale politicii internaționale. Acesta a ascultat cu interes, dar nu a înțeles mare lucru. În încheiere, generalul de Gaulle a urat poporului congolez să-și întărească independența și unitatea, dar a refuzat să-i dea lui Chombe ofițerii, instructorii și mijloacele de transport pe care acesta i le ceruse.

Guy SITBON

THE OBSERVER

LONDRA

PENTRU A SALVA CONGO

DACĂ vor continua să-l sprijine pe Chombe din punct de vedere militar, S.U.A. și Belgia vor constata că întîmpină opoziția nu numai a rebelilor congolezi, dar și a majorității Africii, sprijinită de țările nealiniate și de țările socialiste. După ce au ajuns în această situație periculoasă, problema care se pune este: cum anume pot ele ieși din ea înainte de a se crea în Congo o situație asemănătoare cu aceea din Vietnamul de sud.

Trebuie să se înceapă prin recunoașterea faptului că nu poate exista o soluție militară pentru problemele Congoului. O țară cu o suprafață cît a întregii Europe — de la Atena la Oslo — nu poate fi supusă constrîngerii de către un guvern cu o autoritate militară limitată, cu administrația cea mai sumară și cu o armată atît de jalnică încît nu poate lupta decît atunci cînd este condusă de un pumn de mercenari albi.

Răsculații sînt o expresie autentică a nemulțumirii și deziluziei. Mobilurile conducătorilor lor nu sînt în primul rînd de ordin ideologic. Ei sînt oameni politici de diferite orientări; foarte puțini sînt comuniști. Pînă în urmă cu cîteva săptămîni, despre președintele rebel, Gbenye, se mai vorbea la Bruxelles ca despre „un bun cetățean".

Insurgenții dispun de un sprijin suficient de larg în întreaga țară, și de un sprijin foarte puternic în anumite regiuni pentru a constitui o opoziție care pune într-adevăr probleme grele. Dar conducătorii insurgenți nu doresc să ducă un război civil și s-au pronunțat totdeauna pentru o împăcare politică prin tratative.

Coaliția de forțe care îl sprijină pe Chombe este la fel de eterogenă. Adepții săi se împart între acei care cred într-o împăcare politică și acei care mizează totul pe zdrobirea insurgenților. În prezent, ultimul dintre aceste grupuri este acela care predomină; dar membrii lui știu că linia lor poate reuși numai dacă pot să determine Belgia și America (și, speră ei, Franța) să sprijine integral eforturile lor. Atitudinea acestui grup se aseamănă cu cea a defunctului președinte al Vietnamului de sud, Ngo Dinh Diem.

Dar pînă și „militariștii" recunosc că o dată ce „legea și ordinea" vor fi fost restabilite, trebuie să urmeze alegeri și apoi o reconciliere politică. Unii conducători, ca fostul prim-ministru Cyrille Adoula, resping însă această ordine de priorități ca fiind nepractică. El susține o încetare imediată a focului, un guvern provizoriu de unitate națională, în care să fie reprezentați și insurgenții, și organizarea grabnică de alegeri.

Astfel se îngustează alegerea între acei care cred în continuarea războiului civil și acei care consideră că el nu se poate încheia prin victoria vreuneia dintre părți.

Politica occidentală este crucială în ce privește hotărîrile care sînt luate în Congo căci, fără sprijin militar occidental, „militariștii" nu au nici o bază. Nici măcar forța lor de mercenari nu poate acționa în mod efectiv fără transportul aerian străin.

Nu există decît un singur mijloc prin care belgienii și americanii pot să iasă din actuala situație din Congo și să potolească sentimentele antioccidentale care au cuprins Africa. Ei trebuie să dea curs în mod public insistenței Organizației Unității Africane asupra unei încetări a focului în Congo care să fie urmată de o reconciliere politică. Și, în același timp, ei trebuie să anunțe guvernul Chombe că, dacă el nu acceptă această cerere a O.U.A., vor retrage tot ajutorul militar occidental într-o anumită perioadă de timp.

Apoi, Belgia și S.U.A. trebuie să ajungă la un acord cu O.U.A. care să prevadă o nouă inițiativă a O.N.U., în scopul punerii în carantină a Congoului împotriva oricărei intervenții militare străine. Congo poate fi pus în carantină fără ca O.N.U. să se angajeze din nou printr-o prezență militară pe scară mare.

Dar timpul este disperat de scurt. Există posibilitatea iminentă ca vreo șase state africane să recunoască guvernul insurgent. Dacă s-ar întîmpla acest lucru, el ar complica mult problema, periclitînd unitatea O.U.A., care este esențială pentru orice plan de punere a Congoului în carantină.

O politică occidentală hotărîtă este esențială pentru a slăbi „influența militariștilor" în guvernul Chombe și a întări forțele care cred în reconcilierea politică și neintervenție ca singura soluție pentru problemele Congoului — și, în treacăt fie spus, ale Occidentului.

Colin LEGUM

LA TRIBUNE DE GENÈVE

VIITORUL LIREI STERLINE

DUPĂ momente agitate și chiar dramatice, pieţele financiare nu și-au regăsit calmul și echilibrul. Se poate afirma chiar că situaţia se va schimba, după ce actuala criză va fi depășită. Oricum, sîntem în măsură să afirmăm că întregul sistem monetar occidental, așa cum este cunoscut de la acordurile de la Bretton Woods, din iulie 1944, și de la sfîrșitul războiului, a fost zguduit din temelii.

La origine, a fost vorba de o criză de încredere : s-a pus întrebarea dacă paritatea lirei sterline ar putea fi menţinută, dat fiind deficitul balanţei de plăţi pentru anul în curs — un deficit de 700 pînă la 800 milioane de lire.

Or, încrederea nu vine la comandă.

În momentul crucial al crizei a venit știrea că Marii Britanii i s-a acordat un masiv ajutor de către un consorţiu de bănci centrale din Statele Unite, R.F.G., Franţa, Elveţia, Italia, Suedia, Olanda, Belgia, Canada, Japonia și Austria, la care s-a alăturat „Banca pentru reglementările internaţionale" din Bâle și „Banca de export-import" americană. În aceste condiţii, lira sterlină era salvată, și, o dată cu ea, dolarul și întregul evantai al parităților monetare actuale.

Este de înţeles suspinul de ușurare care s-a auzit nu numai la Londra. Nu este însă mai puţin adevărat că, dacă lira sterlină a putut să depășească — datorită unui ajutor străin fără precedent — punctul culminant al crizei, și dacă guvernul laburist a reușit să-și asigure un răgaz, dezechilibrul fundamental al economiei britanice continuă să existe. Mai mult chiar : răgazul este scurt — trei pînă la șase luni, nu trei ani, așa cum lăsau să se înţeleagă unele informaţii din sursă americană, al căror ecou s-a făcut ziarul britanic *Financial Times*.

Fondul Monetar Internaţional nu a fost în măsură să joace un rol eficace. A reieșit în mod evident că pentru asemenea operaţiuni el nu dispune de resursele necesare și, în plus, că mecanismele lui sînt prea rigide și prea lente. A trebuit să fie improvizat în mare grabă un consorţiu bancar ad-hoc.

În al doilea rînd, rata de scont a Băncii Angliei, fixată acum la 7 la sută, ar putea prea bine să rămînă în vigoare un timp oarecare. De fiecare dată cînd rata de scont a fost adusă la acest nivel (în septembrie 1957 și în iulie 1961), au fost suficiente cîteva luni pentru ca această rată să fie readusă în mod treptat la un nivel normal. Nu este de imaginat că o politică naţională de expansiune, ca aceea pe care guvernul laburist dorește să o aplice, ar putea fi realizată fără un regim normal al ratei de scont.

Se poate afirma totodată că dacă balanţa comercială și balanţa de plăţi nu se îmbunătăţesc în mod sensibil în cursul lunilor viitoare (și nimic nu lasă să se întrevadă că acesta va fi cazul) nu se poate concepe că ar putea fi desfiinţată suprataxa vamală de 15 la sută ad valorem, introdusă recent pentru a

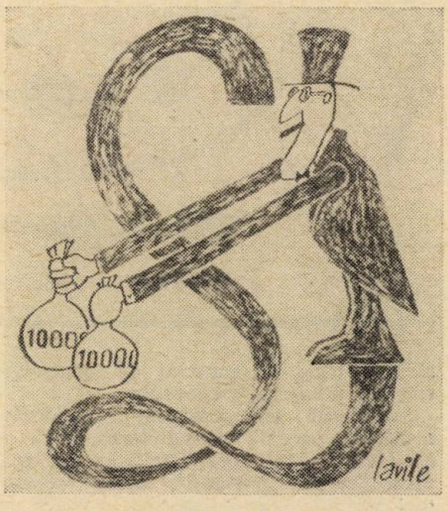

Salvarea lirei
(Din Le Canard enchaîné)

restrînge importurile de mărfuri străine. În aceste condiţii, în cercurile de afaceri se pune tot mai mult întrebarea dacă guvernul laburist nu va fi obligat să efectueze, de data aceasta „la rece" și fără pericol de contaminare pentru celelalte devize, o modestă devalorizare de 10 pînă la 15 la sută, care i-ar permite să se debaraseze dintr-o singură lovitură de restricţiile actuale — rată de scont ridicată și suprataxă vamală — și să pornească pe o bază nouă.

Joseph CAPUANO

U.S. News & World Report

NEW YORK

SE ÎNTREVEDE O CRIZĂ A DOLARULUI

SE ÎNTREVEDE o apropiată criză a dolarului american. Posibilitatea unor dificultăţi îl va determina pe președinte să ia hotărîri grabnice și importante.

În fond, poate fi în joc viitorul prosperităţii economice a Statelor Unite.

Lira sterlină britanică a fost prima care a întîmpinat greutăţi. Dar dolarul și lira sterlină sînt strîns legate între ele ca valute internaţionale.

În prezent, străinii au creanţe asupra unei sume de 26 100 000 000 dolari americani. La prezentare, ei pot cere plata în aur. Dar cota de aur „liber" pentru a satisface cererile se ridică la numai 2 400 000 000 dolari.

Se consideră că astăzi dolarul este suprasolicitat — purtînd o povară prea mare de credit în ţară și, de asemenea, o povară prea mare în străinătate.

Pentru a menţine stabilitatea dolarului se folosesc tot felul de mijloace.

Printre hotărîrile care s-ar putea impune discuţiei în viitorul imediat figurează :

1. Dacă să se ia sau nu măsuri pentru a pune capăt sau a reduce împrumuturile pe termen scurt acordate în străinătate de către băncile americane. Circulă zvonuri potrivit cărora se studiază o asemenea măsură.

2. Unele măsuri ale guvernului pentru a limita investiţiile firmelor americane în străinătate.

3. Măsuri pentru descurajarea călătoriilor efectuate de americani în străinătate.

4. Noi reduceri ale ajutorului și ale cheltuielilor militare în străinătate.

Bancherii elveţieni sînt foarte sensibili la tendinţele mondiale care afectează monedele naţionale. Unul dintre ei a declarat : „Există teama că o criză a lirei sterline britanice ar putea provoca dificultăţi pentru dolarul american. În ultimii doi ani, S.U.A. au scăpat un prilej de a face ordine în finanţele lor printr-o politică de restricţii asupra creditului și procente mai mari la dobînzi, pe vremea cînd era în curs o evidentă redresare economică. Încrederea în dolarul american ar putea să fie pusă repede sub semnul întrebării dacă britanicii sînt nevoiţi să devalorizeze lira sterlină și în special dacă această devalorizare ar fi substanţială. Dolarul și lira sterlină sînt considerate drept cele mai slabe dintre marile monede. Francul elveţian, marca vest-germană, guldenul olandez și francul francez sînt considerate a fi monede mult mai sigure. Dacă încrederea este zdruncinată, speculaţiile vor duce la masive cumpărări de devize sigure, ceea ce ar crea o situaţie de haos în valuta străină și pe pieţele monetare, o prăbușire a încrederii reciproce și cel mai serios declin economic înregistrat după cel de-al doilea război mondial".

De asemenea, există dovezi că în S.U.A. creditul este uneori folosit în mod abuziv.

Dobînda începe să crească și băncilor li se permite să sporească dobînda plătită pentru depuneri de economii.

Scumpirea banilor sporește presiunea pentru efectuarea de împrumuturi cu dobînzi mari, împrumuturi care pot avea un caracter mai speculativ.

Se așteaptă ca președintele să ia hotărîri în legătură cu riscurile pe care este dispus să și le asume prin continuarea politicii de „înlesnire" a creditului, într-un moment în care există dovezi că s-au făcut împrumuturi mult prea mari.

PLANETA MARTE ÎN OBIECTIV

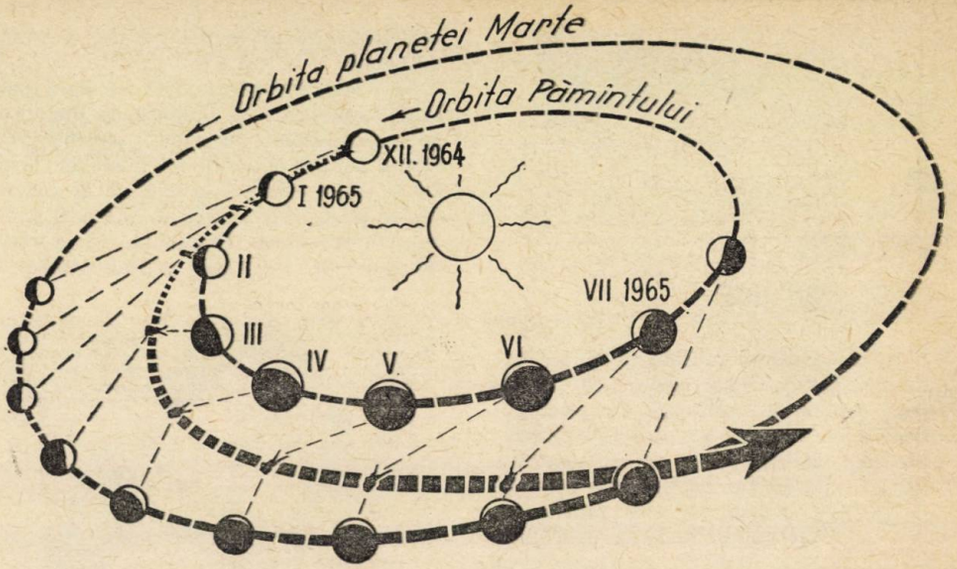

Traiectoria navelor spre Marte (linia punctată)

Două stații automate spațiale au fost lansate spre planeta Marte :

la 28 noiembrie, din S.U.A., stația „Mariner — 4", dotată cu aparataj pentru fotografierea planetei și transmiterea fotografiilor spre Pămînt ;

la 30 noiembrie, din U.R.S.S., stația „Sonda —2", destinată verificării unor sisteme automate, în zborul cosmic de lungă durată.

Amîndouă stațiile vor efectua cercetări științifice în spațiul interplanetar.

Așadar, în prezent, zboară spre Marte două aparate spațiale perfecționate. Este pentru prima dată cînd din U.R.S.S. și S.U.A. se lansează, aproape simultan, aparate cosmice cu aceeași destinație.

Explicația acestei duble lansări o găsim în faptul că în perioada noiembrie-decembrie 1964 se întrunesc cele mai bune condiții pentru *startul* unor stații cosmice spre Marte. Într-adevăr, acesta este momentul optim de pornire, pentru ca stațiile respective să parcurgă drumul cel mai scurt posibil și să se apropie de destinație în perioada iunie-iulie 1965, cînd Marte va fi la cea mai mică depărtare de planeta noastră. În acest caz, informațiile transmise de stații vor avea mai multe șanse de a fi bine recepționate. Menționăm că această „posibilitate optimă" se produce numai la intervale de 2 ani și 50 de zile ; deci o viitoare lansare, în aceleași condiții, ar avea loc abia la începutul anului 1967.

Cum este lansat un aparat cosmic cu destinație interplanetară ? Sînt cunoscute, pînă acum, două tehnici : fie *direct*, prin pornirea succesivă a tuturor motoarelor rachetei ; fie *în etape*, prin plasarea, temporară, a stației pe o orbită intermediară și relansarea ei, ca de pe o platformă zburătoare, pe orbita finală.

Indiferent de procedeul adoptat, important este ca obiectul cosmic să aibă, la sfîrșitul lansării, o viteză cel puțin egală cu 11,2 km/s. Cu această viteză, orice obiect aruncat de la suprafața Pămîntului poate părăsi pentru totdeauna planeta noastră, trecînd în spațiul cosmic. După cîteva zile de zbor, stația va ieși din sfera de acțiune gravitațională a Pămîntului și se va mișca sub influența dominantă a atracției Soarelui. Ea va deveni astfel o planetă a sistemului solar. De fapt, atît „Sonda-2" cît și „Mariner-4" sînt acum „planete artificiale".

Pentru a se putea apropia de Marte, cele două stații trebuie să fie plasate pe orbite care să atingă sau să intersecteze orbita acestei planete. Momentul de start trebuie stabilit în așa fel, încît stațiile și planeta să ajungă, în același timp, în punctul de intersecție sau de atingere a orbitelor.

În cazul lui „Mariner-4", calculul arată că această situație trebuie să se producă la 15 iulie 1965. În ce privește stația „Sonda-2", unii comentatori științifici apreciază că aceasta va ajunge în apropierea planetei Marte aproape simultan cu stația americană. Ținînd seama, însă, de puterea sporită a rachetelor sovietice, aceiași comentatori nu exclud posibilitatea ca stația sovietică să aibă o viteză mai mare și să ajungă în apropiere de obiectiv înaintea celei americane.

Pentru ambele stații s-a prevăzut posibilitatea corectărilor pe parcurs, în eventualitatea unor abateri de la drumul programat. Așa se explică „manevrele de dirijare" efectuate de fiecare dată cînd are loc o lansare de acest gen. De exemplu, la „Sonda-2" un complex special de comandă și măsurători se ocupă, de pe Pămînt, cu dirijarea zborului stației. De asemenea, „Mariner-4" este înzestrat cu aparatajul necesar corectării traiectoriei sale.

Aceste „corectări" ale traiectoriei unei stații spațiale constituie o problemă foarte grea, deoarece trebuie folosite „repere de orientare" neobișnuite. Astfel, unul din reperele folosite pentru orientarea lui „Mariner-4" este steaua Canopus — o stea strălucitoare, vizibilă cu ochiul liber, din emisfera sudică. Evident, nu este de loc ușor să se prindă în vizorul stației în mers, o stea de pe cer. Cu toate acestea, sistemele automate actuale asigură căutarea și „prinderea" stelei dorite, cu suficientă precizie. Există, bineînțeles, riscul ca elementul captator să confunde stelele, în care caz orientarea este compromisă. Se pare că un asemenea accident s-a produs chiar în primele zile de zbor ale stației „Mariner-4". Totuși, după cîteva încercări nereușite, captatorul stației cosmice americane a prins în vizorul său steaua Canopus. Cu aceasta, nu au fost învinse toate dificultățile. După *orientarea* aparatului în raport cu reperul stabilit, urmează efectuarea *manevrei de corectare* a orbitei, ceea ce implică pornirea motorului de manevră, și funcționarea lui exactă.

Cît sînt de importante operațiile de corectare o arată faptul că stația „Mariner-4", plasată, inițial, pe o traiectorie care trece la 320 000 km de Marte se va putea apropia pînă la 14 000 km de obiectiv, dacă va executa în bune condiții manevra de corecție. În sensul acesta trebuie înțelese eforturile repetate ale specialiștilor de la „Jet Propulsion Laboratory", de a corecta mersul stației „Mariner-4".

Reușita zborurilor actuale spre Marte ar putea însemna un important pas înainte spre lămurirea tainelor acestei planete.

De foarte multă vreme, astronomii și-au îndreptat aparatele spre vecinul Pămîntului. Totuși, cunoștințele dobîndite sînt insuficiente, iar unele din ele chiar nesigure. A fost necesară, deci, schimbarea radicală a metodei de cercetare — lucru posibil numai în condițiile actualului avînt al cosmonauticii.

Stațiile cosmice automate au primit acum misiunea de a răspunde la întrebările : există viață pe Marte și care ar putea fi formele ei la suprafața planetei ? Ce sînt, în definitiv, „canalele" marțiene : o rețea de irigații construită de presupuși locuitori ai planetei, sau simple crăpături ale scoarței, sau rezultatul unor fenomene nebănuite ? Cum se explică coloratia variabilă a planetei ? Cu ajutorul stațiilor cosmice se vor putea obține și informații despre condițiile de mediu de la suprafața lui Marte, pentru a se aprecia în ce măsură aceste condiții sînt prielnice sau nu exploratorilor pămînteni.

Firește, nu putem aștepta răspuns la toate aceste probleme. Sondele spațiale, aflate în zbor spre Marte, ne vor furniza totuși — în cazul unei reușite depline a experiențelor — o serie de date extrem de importante. Astfel, ele ar putea transmite informații despre structura spațiului cosmic dintre Pămînt și Marte, despre compoziția și caracteristicile fizice ale straturilor superioare ale atmosferei marțiene, despre relieful planetei, despre cîmpul magnetic al planetei și, în legătură cu acesta, despre existența sau absența unor centuri de radiații asemănătoare celor din jurul globului terestru.

Conf. univ. M. M. NIȚĂ.

ALEX QUAISON-SACKEY

Alegerea reprezentantului permanent al Republicii Ghana la O.N.U., Alex Quaison-Sackey, ca președinte al Adunării Generale a fost salutată cu ovații de participanții la cea de a XIX-a sesiune a O.N.U. În cuvîntul rostit cu prilejul investirii sale, noul președinte a interpretat această manifestare drept „un omagiu adus întregii Africi și, în particular, Ghanei".

La vîrsta de 49 de ani, Alex Quaison-Sackey este unul din reprezentanții cei mai activi și mai energici ai noii generații de diplomați africani și unul din liderii marcanți ai grupului afroasiatic din cadrul O.N.U. Născut la Winneba, el a învățat mai întîi la o școală metodistă, apoi la un institut de misionari de la Mfantsipim și, în sfîrșit, la colegiul din Achimota. După aceea el s-a alăturat luptei pentru obținerea independenței Ghanei, activînd în cadrul organizației de tineret din Winneba, al cărei președinte a fost cîtva timp.

Perioada imediat următoare (1949—1952) a consacrat-o studiilor de filozofie și economie politică la Colegiul Exeter, Oxford. După o scurtă reîntoarcere în Ghana, Quaison-Sackey s-a înapoiat la Londra, unde a urmat cursurile de relații internaționale și drept internațional. Reîntors în țară, el a ținut o serie de conferințe despre problemele economice și administrative ale Ghanei.

Quaison-Sackey este unul dintre primii ghanezi care au activat în diplomație încă înainte de obținerea independenței țării. După proclamarea Republicii Ghana, el a participat la elaborarea și promovarea politicii externe a țării, ca unul din colaboratorii apropiați ai președintelui Nkrumah. Numirea sa, în anul 1959, ca ambasador extraordinar și plenipotențiar și ca reprezentant permanent al Ghanei la O.N.U. a marcat începutul unei activități bogate în cadrul organizației internaționale.

An de an, începînd cu cea de a XIV-a sesiune, Alex Quaison-Sackey a condus delegația țării sale la lucrările Adunării Generale. Totodată, el a fost vicepreședinte al Adunării Generale la cea de a XVI-a sesiune (1961), apoi președinte al Consiliului de Securitate (iunie 1962, iulie 1963).

Singur sau secondîndu-l pe președinte, Quaison-Sackey a reprezentat Ghana la cele mai importante întruniri internaționale care au avut loc în ultimii ani. La O.N.U. Quaison-Sackey a îndeplinit în mai multe rînduri funcția de șef al grupului african sau afro-asiatic.

De la tribuna O.N.U. sau cu diverse alte prilejuri, Alex Quaison-Sackey a militat în sprijinul unei politici de pace și colaborare internațională, pentru dezvoltarea și consolidarea suveranității noilor state independente, pentru lichidarea ultimelor rămășițe ale colonialismului și împotriva neocolonialismului.

Quaison-Sackey a fost un sprijinitor activ al primului guvern constituit după obținerea independenței Congoului, care avea în fruntea sa pe Patrice Lumumba. De curînd, în cadrul unui interviu, el a calificat recenta operațiune americano-belgiană din Congo drept „un afront" adus Organizației Unității Africane și Comisiei pentru reconciliere în Congo.

Atît înainte cît și după alegerea sa ca președinte al Adunării Generale, Quaison-Sackey s-a pronunțat în favoarea recunoașterii guvernului R. P. Chineze și a restabilirii drepturilor sale legitime la O.N.U.

Adept al neutralității pozitive și al panafricanismului, Alex Quaison-Sackey este autorul cîtorva lucrări revelatoare în acest sens prin chiar titlurile lor. Printre acestea se află : „Africa liberă" (Free Africa) și „Africa descătușată" (Africa unbound). Cea de a doua, publicată în mai 1963, este o pledoarie înflăcărată pentru libertatea și solidaritatea africană, împotriva colonialismului și neocolonialismului.

C. V.

Presa acum 50 de ani

26 noiembrie 1914. — Raymond Poincaré, președintele Republicii Franceze, decorează, în regiunea frontului, pe mareșalul Joffre

Pe frontul de vest, germanii continuă canonada violentă asupra pozițiilor aliaților la sud de Ypres. În Alsacia, francezii continuă înaintarea. Însuși marele stat major al armatei germane mărturisește că, în urma focului de artilerie francez, „a fost părăsită în mod voluntar" localitatea Vermelles. Pentru a menține moralul trupelor, șefii germani au anunțat soldaților căderea Verdunului. Soldații germani făcuți prizonieri în ultimul timp cred că Verdunul se află în mîna germanilor.

Într-un interviu acordat ziarului Saturday Evening Post, ministrul de război al Angliei, Kitchener, a declarat că războiul nu va dura mai puțin de trei ani și că se va termina probabil peste șase ani, iar Germania va fi cu desăvîrșire înfrîntă atît pe mare cît și pe uscat.

În ziare se publică o dezmințire în legătură cu știrea referitoare la moartea pe cîmpul de luptă a actorului de cinema Max Linder, înrolat ca ofițer în armata franceză. Totodată se anunță că în timpul unui concediu de 30 de zile, actorul a turnat două filme : „Max Linder pe cîmpul de război" și „Max Linder bucătar din dragoste", care au fost primite cu entuziasm de către public.

Ziarul Le Matin informează că trupele coloniale belgiene din Congo continuă ofensiva împotriva Congoului german. În regiunea Ubanghi franco-belgienii au respins pe germani, și de aceea „Congoul belgian este asigurat împotriva oricărei incursiuni".

ZIUA DREPTURILOR OMULUI

Aniversarea la 10 decembrie a **Zilei drepturilor omului** a devenit o tradiție a vieții internaționale. Azi sărbătorim pentru a 16-a oară această dată, reflectînd asupra felului în care ideile generoase cuprinse în **Declarația universală a drepturilor omului** — adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. în 1948 — și în documentele care au urmat-o, reușesc să se afirme și să se impună. E un nou prilej de considerare a modului în care colaborarea dintre state, în acest domeniu, contribuie la înfăptuirea ideilor declarației.

Izvorîtă din revolta conștiinței umanității împotriva barbariei războiului, Declarația din 1948 asupra drepturilor omului consemnează voința popoarelor de a menține pacea, condamnînd fascismul și toate formele de agresiune. Ea proclamă egalitatea tuturor oamenilor, fără discriminare, dreptul la viață, inviolabilitatea persoanei, drepturile civile, politice și social-economice, dreptul la muncă și la remunerare egală la muncă egală între bărbat și femeie, dreptul de organizare în sindicate, la odihnă și asigurare socială, la învățătură și participare la viața culturală a societății etc.

În forma inițială, declarația are unele limite, necuprinzînd dispoziții care să reafirme dreptul popoarelor la autodeterminare, egalitatea în drepturi a popoarelor mari și mici — drepturi recunoscute de Carta O.N.U. Cu toate aceste deficiențe, Declarația rămîne un document deosebit de important în lupta oamenilor muncii din țările capitaliste pentru drepturi social-economice, ea este un factor de sprijinire a acțiunilor acestora împotriva limitării drepturilor și libertăților democratice.

Problema respectului față de drepturile fundamentale umane este definitiv rezolvată în statele socialiste, care prin acțiunile lor constituie totodată o puternică forță de promovare a acestor drepturi.

Manevrele unor forțe reacționare ce nesocotesc și încalcă drepturile omului provoacă indignarea opiniei publice internaționale. Regimul de apartheid continuă cruzimile în Republica Sud-Africană, regimul corupt din Vietnamul de sud reprimă cu brutalitate manifestațiile populare. Cea mai recentă și flagrantă desconsiderare a ideilor declarației o constituie intervenția armată străină în Congo.

Pe plan internațional, o activitate mai intensă s-a concentrat în ultimii ani asupra elaborării unor prevederi menite să dezvolte și să concretizeze în norme juridice cîteva paragrafe redactate în termeni generali în **Declarația universală a drepturilor omului.** Comisiile O.N.U. (Comisia drepturilor omului și Comisia Adunării Generale pentru probleme sociale, umanitare și culturale) dezbat în ultimii ani probleme legate de elaborarea a două proiecte de tratat — unul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, celălalt privind drepturile civile și politice. În ambele documente ar urma să fie inclus și dreptul popoarelor la autodeterminare ca normă juridică obligatorie în relațiile internaționale. Cele două proiecte de tratat tind să reglementeze obligația statelor membre ale O.N.U. de a respecta drepturile omului, ca premisă pentru asigurarea păcii și consolidarea relațiilor de prietenie dintre popoarele lumii.

Țara noastră și-a exprimat consecvent poziția de respectare a drepturilor omului, votînd la O.N.U. — în 1960 — **Declarația pentru acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale,** adoptată de Adunarea Generală, în care se arată că nerespectarea dreptului popoarelor la autodeterminare „constituie o negare a drepturilor fundamentale ale omului" și — în 1963 — **Declarația cu privire la lichidarea tuturor formelor de discriminare rasială** — ce reprezintă un document de mare importanță pentru respectarea și aplicarea drepturilor omului.

În lume sînt desigur încă destule fapte care arată că există forțe ce se opun progresului, care caută să întîrzie respectarea pretutindeni a drepturilor fundamentale ale omului. Deplasarea continuă a raportului de forțe în favoarea factorilor de progres este însă un fenomen ireversibil al zilelor noastre, ceea ce ne garantează că an de an **Ziua drepturilor omului** va fi sărbătorită în condiții tot mai corespunzătoare ideilor pe care ea le reprezintă.

Prof. univ. Ludovic TAKÁCS

BREVIAR

2 decembrie

Delegația de specialiști romîni condusă de Bujor Almășan, ministrul minelor și energiei electrice, a vizitat în timpul ședерii în Franța minele de potasiu și instalațiile de preparare a sărurilor de potasiu din Alsacia, institute de specialitate și firme din domeniul minier și chimic.

În cadrul lucrărilor celui de-al VIII-lea Congres al U.I.S. a luat cuvîntul Ștefan Bîrlea, președintele Consiliului U.A.S.R. și secretar al C.C. al U.T.M.

La Casa prieteniei cu popoarele din țările străine din Moscova a avut loc o reuniune consacrată celei de-a 20-a aniversări a Asociației romîne pentru strîngerea legăturilor de prietenie cu Uniunea Sovietică.

3 decembrie

La misiunea S.U.A. de pe lîngă O.N.U. a avut loc o întrevedere între Dean Rusk, secretarul de stat al S.U.A., și ministrul afacerilor externe al R. P. Romîne, Corneliu Mănescu.

La Moscova a avut loc cea de-a 15-a ședință a Comitetului executiv al Consiliului de Ajutor Economic Reciproc.

5 decembrie

Delegația Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn, condusă de Nicolae Ceaușescu, membru al Biroului Politic, secretar al C.C. al P.M.R., care va participa la cel de-al VIII-lea Congres al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, a părăsit Capitala plecînd spre Belgrad.

La București s-a semnat protocolul privind schimbul de mărfuri și plățile pe anul 1965 între Republica Populară Romînă și Republica Populară Bulgaria.

6 decembrie

În ultima săptămînă Alexandru Bîrlădeanu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Mihai Petri, adjunct al ministrului comerțului exterior, și persoanele care îi însoțesc au avut o serie de contacte și întrevederi cu oameni de afaceri și firme comerciale franceze, printre care „Renault", „Alsthom", „Fives Lille Cail", „Petrol-Chimie", „Compagnie Generale d'Electricité", „L'Air liquide".

A sosit în Capitală Marcelo Fernandez Font, ministrul comerțului exterior al Republicii Cuba.

7 decembrie

La Teatrul de operă și balet al R.P. Romîne a avut loc un spectacol prezentat de Ansamblul artistic național din R.P. Chineză.

Au asistat tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnăraș, Chivu Stoica, Leonte Răutu, Ștefan Voitec.

La New York, ministrul afacerilor externe al R. P. Romîne, Corneliu Mănescu, a avut întîlniri cu ministrul afacerilor externe al Greciei, Stavros Costopoulos, și cu ministrul afacerilor externe al Canadei, Paul Martin.

8 decembrie

Alexandru Bîrlădeanu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne a avut o întrevedere cu ministrul francez al industriei, Maurice Bokanowski. Au fost de față ambasadorul R.P.R. la Paris, dr. Victor Dimitriu și Mihai Caraman, consilier. Convorbirea s-a desfășurat într-o atmosferă cordială.

ANUNȚĂM

pe cititorii noștri că abonamentele la revista „Lumea" pentru anul 1965 se pot face la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

POȘTA REDACȚIEI

OPINII

Doresc ca spațiul acordat rubricii **Pe urmele istoriei** să fie lărgit, deoarece în acest fel se ușurează înțelegerea factorilor care au influențat sau influențează unele evenimente politice. Un exemplu : citind în nr. 48 al revistei articolul „Relațiile franco-americane în memoriile generalului de Gaulle" am înțeles mai bine motivele care îl determină pe președinte să se opună proiectului de creare a forței nucleare multilaterale, ca și eforturile Franței de a-și crea o forță nucleară proprie de șoc.

Dr. TRAIAN COCEA
Cetate-Calafat

Dan Gedan din București și ing. I. Perșinaru din Goicea Mare **exprimă un punct de vedere asemănător, precum și dorința de a afla amănunte suplimentare despre personalitatea și concepțiile politice ale șefului statului francez.**

Urmăresc cu interes lupta de eliberare a popoarelor încă asuprite. Retrăiesc, în felul acesta, frămîntările poporului nostru în lupta sa pentru independență și libertate, desăvîrșită prin actul de la 23 August 1944.

Cu legitimă indignare privesc, în schimb, orice amestec în treburile interne ale unui stat, așa cum s-a întîmplat de curînd în Congo. Un mare poet a scris : „Crima va naște crimă în numele dreptății, al onoarei, al cinstei, al adevărului, pînă cînd zeii se vor sătura de sînge".

Dacă zeii, poate, nu s-au săturat de sînge, sîntem siguri că popoarele s-au săturat. Să fie lăsate popoarele să-și construiască singure destinele !

Preot DUMITRU ICHIM
com. Coarnele Caprei-Hîrlău

De ce se folosește pentru guvernul congolez de la Leopoldville termenul de guvern central, iar pentru guvernul lui Gbenye termenul de guvern al răsculaților ? După părerea mea nu este just. Nici unul dintre cele două guverne nu este legal, în sensul strict al cuvîntului, deoarece nici unul nu are învestitura parlamentului. Dar lui Gbenye, parlamentul i-a acordat mai demult învestitura de ministru, pe care încă nu i-a retras-o, iar din guvernul său fac parte conducători ca Soumialot, colaborator apropiat al eroului național congolez Patrice Lumumba. În schimb, Chombe a fost acuzat, nu cu multă vreme în urmă, de secesiune, de delapidare (o dată cu fuga lui din Congo au dispărut rezervele de aur ale băncii katangheze) și chiar de asasinat politic. Nici una din aceste acuzații nu a fost infirmată de o anchetă imparțială. Poate fi legal un guvern condus de el ? Ca atare cred că guvernul legal este cel al lui Gbenye, cu mențiunea că este un guvern provizoriu, iar guvernul rebel este cel al lui Chombe.

IOSIF ABRAMOVICI elev
Iași

Ca om care trăiesc într-o lume cu adevărat liberă, lumea socialismului, înfierez fărădelegile comise de colonialiști și mercenari în Congo, precum și siluirea voinței poporului sud-vietnamez.

GABRIEL G. BACOVIA
București

ERATĂ

Fotografia apărută în nr. 49 la pag. 17 reprezintă Piața San Marco din Veneția.

Cu deosebit interes am citit articolul „Vatican II și omul contemporan". Ar fi de dorit să mai reveniți cu asemenea materiale în care sînt prezente probleme mai puțin cunoscute ale vieții internaționale contemporane. Ar fi necesare poate și mai ample explicații cu privire la Vatican, clericalism etc., ținînd seama că majoritatea opiniei noastre publice este extrem de... laică.

AUREL POPIAN
Timișoara

Am citit în numărul 47 al revistei cele referitoare la situația în care se află Arthur Luthuli, laureat al Premiului Nobel pentru pace. E ușor de închipuit cît suferă populația de culoare sud-africană, o dată ce oamenii lui Verwoerd au îndrăznit să ridice mîna lor mînjită de sînge asupra unui om pe care lumea întreagă îl consideră ca fiind unul dintre cei mai devotați luptători pentru pace. E timpul ca rasiștii sud-africani să-și amintească și ei că trăiesc în a doua jumătate a secolului al XX-lea !

L. VILAZO
Fălticeni

CONTRIBUȚII

Articolul intitulat „Un plan din secolul XV" mi-a atras în mod deosebit atenția, specialitatea mea fiind, după cum v-am mai scris, istoria.

În primul rînd în acest articol s-a strecurat o greșeală de tipar. Numele regelui Boemiei este transcris „Jiri Podebeasky". În realitate, forma originală corectă este Jiri Podebradsky. Dar, pentru că nu-i putem obliga pe cititori să-și însușească regulile ortografiei limbii cehe, pe de altă parte pentru că numele de persoane care au trăit într-o epocă în care documentele se redactau în altă limbă decît limbile naționale, se redau astăzi într-o formă „tradusă", numele regelui Cehiei trebuie redat în forma consacrată sub care se găsește și în „Istoria Romîniei") vol. II, p. 483, 511), adică Gheorghe de Podiebrady. Și, bineînțeles, pentru înlăturarea confuziilor trebuie să spunem Cehia și nu „Boemia", după cum spunem Țara Romînească și nu „Valahia" sau „Ugrovlahia". În legătură cu „Proiectul" regelui Cehiei, foarte interesant și foarte puțin cunoscut, cred că trebuiau aduse unele precizări privitoare la condițiile istorice concrete ale epocii în care a fost elaborat.

Gheorghe din Podiebrady a fost ales rege al Cehiei în 1458 (fiind guvernator din 1452), ca reprezentant al acelor pături sociale cehe care au profitat de pe urma mișcării husite : feudalii cehi îmbogățiți prin confiscarea moșiilor bisericii catolice, mica nobilime care a obținut drepturi politice egale cu marii feudali și orășenimea bogată care a obținut eliminarea patriciatului german de la conducerea orașelor.

Aceste pături constituiau orientarea „moderată" a husiților, în timp ce lupta „taboriților" — țărănimea și sărăcimea orașelor — a fost înăbușită în sînge.

În 1462 papa anulează „Compactele de la Praga" prin care, în 1433, recunoscuse independența Cehiei, sub presiunea luptei poporului ceh. Curînd, în complotul împotriva Cehiei este atrasă Polonia, dat fiind că regele Kazimir voia să asigure un tron pentru fiul său Wladyslaw rămas „fără țară" (să ne amintim că în același scop va încerca să ocupe și Moldova, tentativă zădărnicită însă de Ștefan cel Mare la Codrii Cosminului).

În sfîrșit, amenințările papei și el parte activă la acest complot.

Iată în ce condiții a elaborat Gheorghe de Podiebrady „Proiectul" său ! Moartea lui în 1471, moartea lui Matei Corvin în 1490, au deschis o perioadă de anarhie feudală. În 1526, Cehia cade sub stăpînirea Austriei, iar Ungaria sub stăpînire turcească.

Prof. ROLAND SCHILLING
Hunedoara

RĂSPUNSURI

N. Condurachi-Huși — **L. B. Johnson este al 36-lea președinte al S.U.A. (numărînd numai persoanele, nu și mandatele).**

Marcel Șerban — com. N. Bălcescu-Călărași. **Datele care vă interesează au apărut în nr. 42 al revistei, la rubrica „Fișier".**

O. Marcovici-Hîrlău. **Nu există informații mai recente despre A. Gizenga.**

Bujor Ivănescu-Cîmpina. **Un franc francez nou echivalează cu o sută de franci vechi.**

V. Brăileanu-București. **Este vorba de scriitorul american Sinclair Lewis, care nu este nici un fel de rudă cu Upton Sinclair.**

Gh. Maier-Unirea-Aiud. **Nu este posibilă retipărirea numerelor vechi ale revistei.**

Andrei Țancov-C. Lung-Muscel. **Nu putem semnala decît lucrările care au contingență cu problemele politicii externe.**

Grigore Cucu-Deva. **Am mai scris și vom mai scrie despre problemele și perspectivele comerțului Est-Vest.**

Mihai Bagiu-Timișoara. **Amănuntele pe care dv. doriți să le cunoașteți despre diverse organizații internaționale sînt prea numeroase pentru ca să vi le putem furniza la „Poșta redacției" (de exemplu cele 26 de puncte de pe ordinea de zi a F.A.O.). Despre ziua drepturilor omului citiți în numărul de față al revistei.**

Pavel C. Motea-Craiova. **Nu cunoaștem „adresa urmașilor caporalului englez care l-a păzit pe Napoleon pe Insula Sf. Elena" și, ca atare, nu vă putem ajuta să intrați în corespondență cu ei.**

Mircea Naum-Iași. **Misiunile diplomatice se bucură de dreptul de extrateritorialitate, ceea ce înseamnă că poliția statului pe al cărui teritoriu se află misiunea nu poate pătrunde în sediul ei.**

Regretăm că spațiul nu ne permite să consemnăm aici propunerile și aprecierile cuprinse în scrisorile pe care le-am primit de la Mihail Seciuneanu din București, St. P. din Iași, V. Orlov din Petroșeni, A. Ciulei din Brașov, Ion Corondan, student din Baku, Ioan-Dorel Petruță din București, Bujor Toderici din Slobozia-Giurgiu.

Sever Moldovan-Făureni-Luduș și Mihai Ștefan-București. **Nu cunoaștem datele care vă interesează.**

Valeriu Sima, Mărgău-Huedin. **Nu am primit scrisoarea la care vă referiți.**

Timotei Tighineanu-Hunedoara, N. Ionescu-Cluj, Al. Mihail-București. **Nu publicăm asemenea adrese.**

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Populară Romînă

Redactor șef GEORGE IVAȘCU

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

O producție a studioului

BUCUREȘTI

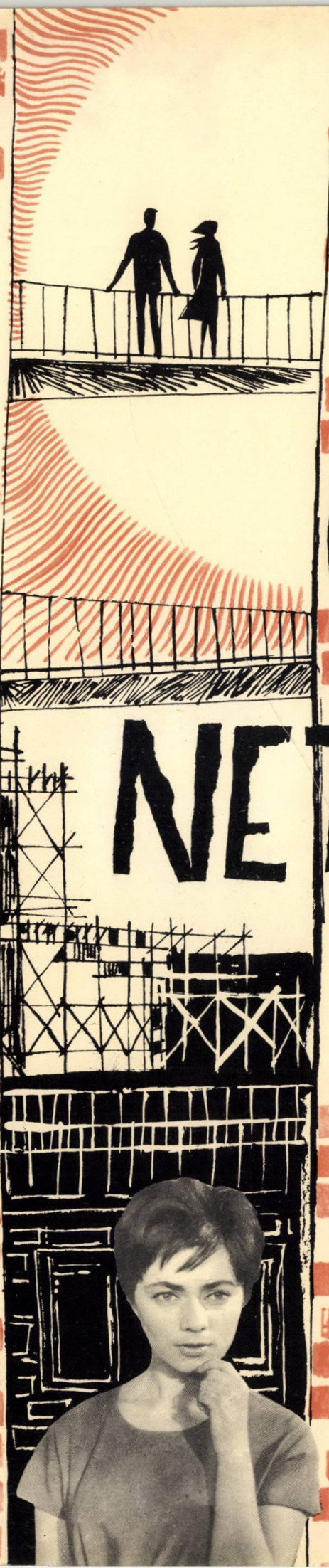

CASA NETERMINATĂ

Scenariul : **Dimos Rendis**
Regia : **Andrei Blaier**
Imaginea : **Alexandru David**
Muzica : **Radu Șerban**
Decoruri : **Elena Forțu**

În rolurile principale : **Valeria Seciu, Valeriu Săndulescu, Alexandru Repan, Sandu Sticlaru, Ștefan Tăpălagă, Lili Popovici, Dumitrel Cucereanu.**

LUMEA — PUBLICITATE

IPROFIL **„LIBERTATEA"** – CLUJ

produce :

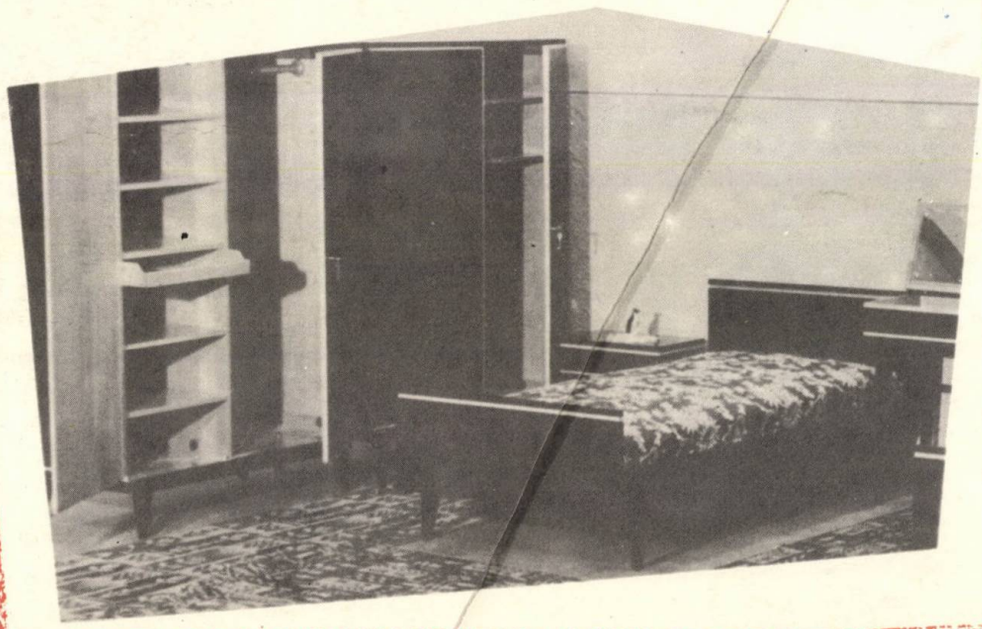

mobilier de calitate superioară
garnituri complete,
moderne, practice și
foarte elegante

LUMEA — PUBLICITATE

2 Lei

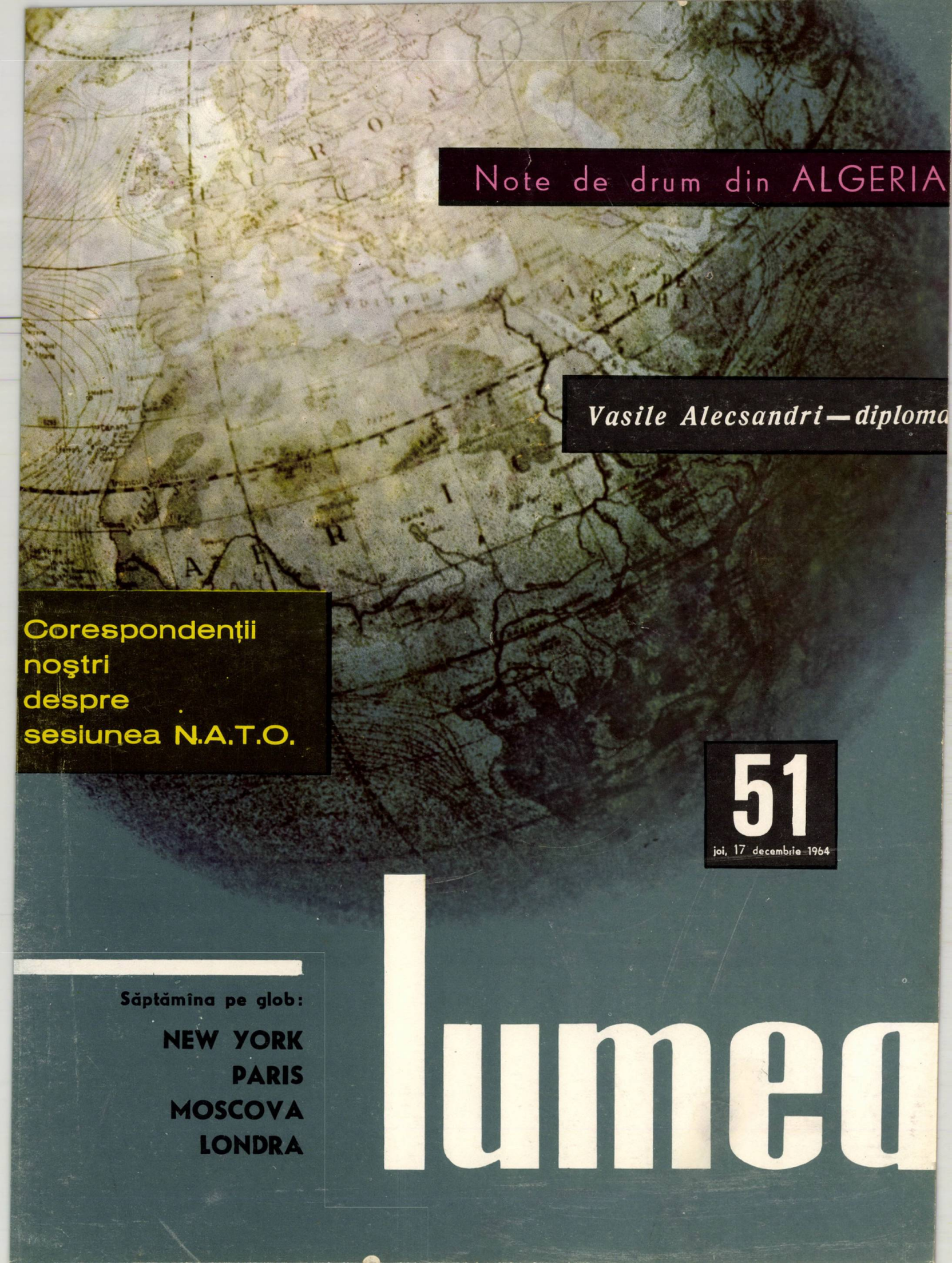

Note de drum din ALGERIA

Vasile Alecsandri — diploma

Corespondenții noștri despre sesiunea N.A.T.O.

51
joi, 17 decembrie 1964

lumea

Săptămîna pe glob:

NEW YORK
PARIS
MOSCOVA
LONDRA

Recepție la Ambasada R. P. Romîne din Paris cu ocazia parafării acordului comercial dintre Romînia și Franța. De la stînga la dreapta: Valery Giscard d'Estaing, ministrul finanțelor și afacerilor economice al Franței, Francis Perrin, Înalt Comisar al Franței pentru energia atomică, Alexandru Bîrlădeanu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne.

Sala Dalles din București. Aspect din Expoziția „Artele grafice în S.U.A.".

Anul II
nr. **51** (60)

Joi
17 decembrie
1964

sumar

SAPTAMINA PE GLOB

p. 2 NEW YORK — În Adunarea Generală și în Consiliul de Securitate, de **George Serafin**
3 PARIS — Acordul comercial romîno-francez, de **N. Pătrașcu**
4 MOSCOVA — La sesiunea Sovietului Suprem, de **Sergiu Verona**
6 BELGRAD — Direcțiile politicii externe de **I. Manea**
7 LONDRA — Conferința laburistă, de **Konni Zilliacus**
9 BRUXELLES — „Final" sau suită a contradicțiilor, de **N. S. Stănescu**
10 RIO DE JANEIRO — Influența militarilor, de **Darie Novăceanu**
11 GEORGETOWN — Criza politică, de **Mihai Matei**

SESIUNEA N.A.T.O.

12 WASHINGTON — Istoria unui proiect, de **Jack Raymond**
13 PARIS — În ce constă controversa, de **Jean Schwoebel**
14 ROMA — Acord tacit, de **Mario Galletti**
15 BONN — Sprijin pentru F.N.M., de **Karl Kindermann**
LONDRA — Incertitudini, de **John Gritten**
16 COPENHAGA — Flancul de nord, de **Claus Seiden**

ARTICOLE, REPORTAJE

p. 18 Note din Algeria, de **Nestor Ignat**
21 Bonn : în perspectiva alegerilor, de **Florica Șelmaru**
23 Vasile Alecsandri — diplomat, de **Dan Berindei**
24 O variantă nouă a unei teorii vechi, de **Eugen Pop**

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

p. 26—30 Pravda, Deutsche Volkszeitung, Stockholms Tidningen, The Observer, La Tribune de Genève, New York Herald Tribune.

PROFIL, FIȘIER

p. 31 Hans Peter Tschudi
Decanul corpului diplomatic

POȘTA REDACȚIEI

Din șase capitale

corespondenți și colaboratori ai LUMII prezintă puncte de vedere despre principalele probleme cărora trebuie să le facă față actuala sesiune de la Paris a Consiliului ministerial al Pactului Atlanticului de Nord (pag. 12–14). Alte opinii în legătură cu preocupările politice actuale ale unor puteri occidentale, la pag. 26 și 29.

Sesiunea Sovietului Suprem

al U.R.S.S. a stabilit un program de măsuri în domeniul dezvoltării economiei și al continuării politicii externe de pace și coexistență (pag. 4).

Algeria

se înfățișează călătorului atent ca o țară extrem de variată, cu imense bogății naturale, cu vestigii ale unui trecut dramatic, cu aspecte contrastante. La pag. 18, un reportaj semnat de Nestor Ignat.

În perspectiva

alegerilor parlamentare din 1965, oamenii politici vest-germani sînt confruntați cu necesitatea adaptării politicii interne și externe, la realitățile actuale (articolul lui Sebastian Haffner la pag. 27). Despre preocupările interne și externe vest-germane în acest an preelectoral – la pag. 21.

Vasile Alecsandri

a fost nu numai unul dintre cei mai de seamă scriitori ai poporului romîn, ci și un diplomat talentat, care a slujit cauza afirmării drepturilor țării sale (pag. 23).

NEW YORK

Corespondență
de la George SERAFIN

În Adunarea Generală și în Consiliul de Securitate

Și totuși se petrec lucruri interesante la această sesiune. În primul rînd însăși nerăbdarea pe care o dovedesc foarte numeroși delegați față de ritmul lucrărilor (deși lucrări nu este termenul cel mai propriu). Modul de exprimare al acestui sentiment diferă de la om la om sau de la o concepție politică la alta. Are însă o trăsătură comună: dorința de a da sesiunii un mai alert și efectiv caracter de lucru. Delegatul Filipinelor n-ar fi îndreptățit poate să fie citat deoarece multe din luările sale de poziție vin în netă contradicție cu principiile coexistenței pașnice al cărof adept se declară. Cu toate acestea, Mauro Mendez, ministrul de externe filipinez, spunea în cuvîntarea sa de politică generală: „Trăim o experiență tristă. Ne-am ales un președinte, dar nu există un Comitet General. Avem o dezbatere generală, dar nu avem o ordine de zi. Comitetele obișnuite n-au fost organizate. Înfruntăm riscul de a nu alege pe noii membri ai celor trei consilii, împiedicîndu-le astfel să funcționeze de la 1 ianuarie. Riscăm de asemenea de a nu avea un buget aprobat înainte de sfîrșitul anului. Respingem categoric opinia că această Adunare, cu 115 delegați, n-ar avea nici priceperea, nici curajul de a depăși această controversă care, dacă i se permite să persiste, fără a i se găsi o soluție, este de natură să atragă compasiunea, dacă nu și disprețul întregii lumi". Este, poate, o doză de exagerare în această apreciere, dar ea mărturisește, întîlnită fiind și în alte declarații, neîndoielnica încredere pe care majoritatea delegaților o au față de capacitatea O.N.U. de a acționa.

Comisia formată de grupul afro-asiatic lucrează, dar este greu să se poată desprinde o idee asupra progreselor pe care le-a înregistrat. Secretariatul general continuă să informeze asupra evoluției favorabile a bolii lui U Thant, dar acesta încă n-a părăsit totuși spitalul. India sugerează o nouă precizare a funcțiunilor Adunării Generale și Consiliului de Securitate și a raportului dintre ele și se pronunță în favoarea adoptării amendamentelor privind lărgirea componenței Consiliului de Securitate și a Consiliului Economic și Social. Și alți delegați fac, la rîndul lor, sugestii și propuneri. Dar lucrările propriu-zise stau deocamdată pe loc.

În alte domenii, activitatea s-ar putea numi efervescentă. Dacă sala de ședințe a Adunării Generale nu este uneori prea populată, aceasta nu înseamnă că delegații sînt absenți și că preferă atmosfera fascinantă a străzilor New York-ului în prag de sărbători. Îi poți întîlni pe culoare, în foaiere, în diferite săli de odihnă, de conferințe, peste tot. Se organizează întîlniri, mai mult sau mai puțin restrînse, la reședințele misiunilor sau șefilor de delegații. Nu se poate ști totdeauna cu precizie ce anume discută delegatul francez cu cel din Sudan, sau cel canadian cu cel din Mali. Asupra unor convorbiri apar scurte știri sau comunicate anunțînd luarea în considerare și încheierea unor înțelegeri diplomatice, economice sau culturale. Sau se discută soluții cu șansa de a fi comune, în probleme comune. Iar toate acestea sînt în spiritul colaborării și prieteniei pe care le promovează O.N.U.

Activitatea delegației R. P. Romîne este urmărită cu interes. După întrevederile anterioare, în această săptămînă a fost remarcată întrevederea pe care Corneliu Mănescu a avut-o cu ministrul afacerilor externe al Libanului, Philippe Takla. Este primul contact la asemenea nivel între cele două țări. Numeroși gazetari încearcă să se informeze precis asupra datei la care ministrul afacerilor externe al Romîniei își va rosti cuvîntarea în Adunarea Generală.

■

Între timp, discuția generală continuă în Adunare, iar Consiliul de Securitate dezbate problema congoleză. Apar și aici situații interesante sau momente de maxim interes. Adunarea Generală a marcat cîteva, care trebuie menționate. În primul rînd expunerea lui Ernesto Guevara, ministrul industriei al Cubei. Argumentat, el a evocat actele ostile la care este supusă țara sa în primul rînd din partea Statelor Unite. Ernesto Guevara a calificat Organizația Statelor Americane drept un „minister al coloniilor", cerînd totodată să se pună capăt acțiunilor agresive duse împotriva țării sale. „Noi dorim pacea, dorim o viață mai bună pentru poporul nostru și, de aceea, vom evita pe cît posibil provocările", a spus vorbitorul. „Cuba, a declarat el, este gata să restabilească relații cu orice țară pe bază de egalitate". Ideea a fost reluată de ministrul cuban și subliniată, cu adresă mai directă față de Statele Unite, într-un interviu acordat posturilor de televiziune ale societății Columbia Broadcasting System. El a vorbit mult în Adunare despre unele aspecte politice și sociale ale vieții latino-americane, despre dezvoltarea țării sale. Chiar adversarii declarați ai regimului socialist din Cuba n-au putut tăgădui efectul pe care această cuvîntare l-a produs asupra auditoriului.

Și, deodată, undeva aproape, s-a auzit o detunătură puternică; Guevara a continuat să vorbească, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic neobișnuit. După cîteva minute s-a aflat: era un act provocator al contrarevoluționarilor cubani, care din cartierul Queers, au aruncat cu o armă de tip Bazooka, un proiectil peste East River, spre clădirea Adunării; acesta a căzut în rîu, făcînd apa să țîșnească ca dintr-un gheizer. „Bomba a dat întregii afaceri o mai mare savoare", a declarat Guevara pe culoare, după ce și-a terminat cuvîntarea. Remarca sa a fost, firește, o glumă, pentru că faptul prezintă în sine o problemă a cărei seriozitate a fost relevată de toată lumea de aici. Cu atît mai mult cu cît, simultan, exact în momentul exploziei, în piața din fața O.N.U. un grup de contrarevoluționari cubanezi se agitau, purtînd pancarte și scandînd lozinci provocatoare. Presa americană deși a relatat faptul pe pagini întregi, în cele mai mici amănunte, n-a făcut nici o aluzie la semnificația lui adevărată. Or, această semnificație a fost subliniată în primul rînd de către delegațiile la O.N.U. Un singur ziar a publicat o scurtă notă în care prezenta această latură a problemei. Sub titlul „Și acum artileria", ziarul *New York Herald Tribune* scria în această notă: „Faptul cel mai impor-

Președintele Johnson și ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., Andrei Gromiko, în timpul convorbirii de la Casa Albă

tant este că onoarea Statelor Unite (și a orașului New York) impune ca delegații la O.N.U. să fie apărați împotriva oricărei amenințări, de oriunde ar veni... Este de sperat că persoana sau persoanele care au plasat Bazooka dincolo de East River vor fi descoperite și pedepsite... Prima răspundere decurgînd din prezența Națiunilor Unite la New York este respectul față de noi înșine".

Deocamdată, făptașii n-au fost descoperiți. Sau, cel puțin, nu s-a anunțat așa ceva.

Atenția Adunării Generale a fost reținută în aceste zile și de cuvîntarea ministrului afacerilor externe al Poloniei, Adam Rapacki. Subliniind primejdia pe care o reprezintă pentru pacea mondială politica de pe „poziții de forță", pe care vor s-o mențină anumite cercuri, el s-a oprit mai îndelung asupra proiectatelor forțe nucleare multilaterale.

„Crearea forței multilaterale N.A.T.O., a spus el, ar marca începerea unei noi perioade de tensiune și a unei noi faze în cursa înarmărilor în Europa. Împărțirea actuală a lumii în două blocuri militare opuse ar deveni și mai accentuată, și mai adîncită, în ciuda eforturilor neîntrerupte ale țărilor socialiste de a elimina această împărțire sau de a o înlocui cu un sistem de securitate colectivă. Dificultatea unui acord oarecare între Est și Vest ar fi și mai mare. S-ar putea pune de asemenea întrebarea ce valoare ar avea îndelungatele negocieri asupra dezarmării, dacă ele nu sînt decît un simplu acompaniament la inițiativele militare unilaterale și la o cursă accelerată a înarmărilor".

Ministrul de externe al Poloniei a declarat apoi că cel mai urgent este ca această cursă a înarmărilor cu arme de distrugere masivă să fie oprită în acele regiuni în care riscurile unei explozii sînt cele mai mari, reamintind propunerile guvernului polonez. Adam Rapacki a declarat de asemenea că părerea guvernului său este că a sosit momentul ca problema securității Europei să fie examinată în ansamblul său. În acest scop, delegația poloneză consideră că trebuie studiată oportunitatea reunirii unei conferințe a tuturor statelor europene la care să participe și Statele Unite.

Ministrul afacerilor externe al Greciei, Stavros Kostopoulos, după ce a expus pe larg poziția guvernului său în problema cipriotă, a făcut o prezentare a relațiilor țării sale cu celelalte state din peninsula balcanică.

■

Presa americană a publicat recent fotografia lui Moise Chombe într-o biserică. Dar ea îl înfățișa nu la New York, ci la München. Itinerarul premierului congolez a suferit substanțiale modificări. În loc de New York și O.N.U., iată-l în R.F.G., în biserica lutherană din München. În loc de înfruntarea delegațiilor africane care au cerut convocarea Consiliului de Securitate în legătură cu intervenția armată străină în Congo, iată-l avînd convorbiri prietenești cu contele de Coudenhoge-Callerghi, președintele Uniunii pan-europene, și cu financiarul vest-german Adolf Muennemann. Ascultînd pe cei care l-au sfătuit să-și contramandeze vizita la New York, Chombe a realizat un tur de forță, determinînd toată lumea care se reunește la O.N.U. să fie de un deplin și unanim acord : premierul congolez a făcut foarte bine că s-a răzgîndit, cu toate că s-a pierdut un spectacol...

Dar dacă Moise Chombe nu-și va putea pleda singur cauza, această sarcină a fost preluată de Belgia, prin ministrul de externe Spaak, și S.U.A., prin reprezentantul permanent la O.N.U., A. Stevenson. Ei au trebuit să răspundă capetelor de acuzare cuprinse în cererea și memorandumul țărilor africane, ca și expunerilor făcute în Consiliul de Securitate de reprezentanții din Ghana, Guineea, Sudan, Congo (Brazzaville), Algeria, Mali, Republica Arabă Unită, Maroc și alții. Argumentînd lipsa de consistență a tezei „umanitarismului", care ar fi determinat intervenția parașutiștilor belgieni, transportați de aviația americană, de la o bază militară britanică, delegații africani au arătat că e vorba de o acțiune pur militară, menită să slujească interesele politice și economice ale puterilor citate. Ei au declarat că această problemă privește întreaga Africă și că este de datoria Consiliului de Securitate să ajute Organizația Unității Africane să-și poată aduce la îndeplinire recomandările pentru o reglementare a problemei de către congolezi înșiși, cu sprijinul țărilor de pe continentul negru.

Poziția țărilor africane a fost sintetizată de reprezentantul Republicii Arabe Unite, El-Kony : „Consiliul de Securitate, a spus el, nu trebuie să lase necondamnată această agresiune. El trebuie să împiedice folosirea pe viitor a mercenarilor și să ceară stricta aplicare a rezoluției sale din 21 februarie 1961 în această problemă. Consiliul trebuie de asemenea să ceară Organizației Unității Africane să-și continue eforturile pentru o reconciliere națională în Congo și să ceară tuturor statelor să sprijine eforturile Organizației Unității Africane. Africa va rămîne unită și își va atinge țelurile, în ciuda tuturor obstacolelor".

New York, 15 decembrie

PARIS

Acordul comercial romîno-francez

Începută la mijlocul lunii noiembrie, vizita în Franța a tovarășului Alexandru Bîrlădeanu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, însoțit de Mihail Petri, adjunct al ministrului comerțului exterior, și de un grup de specialiști, a luat sfîrșit prin încheierea unui acord comercial pe termen lung între R. P. Romînă și Franța. Tratativele economice au fost conduse din partea romînă de Al. Bîrlădeanu, iar din partea franceză de Valery Giscard d'Estaing, ministrul finanțelor și afacerilor economice.

În comunicatul dat publicității la Paris, după parafarea acordului, se arată că acest acord comercial, care va fi semnat la începutul lunii ianuarie 1965, la București, este menit să reglementeze schimburile între R. P. Romînă și Franța pentru perioada 1 ianuarie 1965 — 31 decembrie 1969. El va duce la dezvoltarea și diversificarea legăturilor comerciale între cele două țări, potrivit obiectivelor

→

REFLECTOR

Savanți atomiști americani în U.R.S.S.

Un grup de savanți atomiști americani, condus de Stebler, colaboratorul Comisiei de energie atomică din S.U.A. pentru elaborarea reactorilor atomici, a sosit la Moscova, în cadrul acordului dintre Comitetul de stat sovietic pentru folosirea energiei atomice și Comisia de energie atomică din Statele Unite. Specialiștii americani vor vizita o serie de centrale electrice atomice din U.R.S.S. (Novo-Voronej și Beloiarsk), reactoarele experimentale și Institutul de energie atomică. Savanții americani vor discuta cu colegii lor sovietici probleme legate de elaborarea reactorilor nucleari în scopuri energetice. Vizita se înscrie ca un nou pas în colaborarea dintre cele două țări.

Demisia guvernului izraelian

Levi Eshkol, primul ministru izraelian, a prezentat luni seara președintelui republicii, Zalman Shazar, demisia cabinetului său. Eshkol n-a mai așteptat ziua de marți cînd parlamentul trebuia să dezbată moțiunile de neîncredere în guvern depuse de opoziție la sfîrșitul săptămînii trecute. Aceasta, pentru că unii miniștri declaraseră că nu vor sprijini guvernul în parlament cu această ocazie, dacă primul ministru va accepta cererea lui Ben Gurion de a se da iarăși curs „afacerii Lavon".

Într-o declarație făcută după prezentarea demisiei, Eshkol a arătat că este gata să constituie un nou guvern pe baza unei coaliții asemănătoare celei vechi, cu condiția ca partidul Mapai să se angajeze de a nu mai agita „afacerea Lavon" și de a hotărî respingerea definitivă a cererii lui Ben Gurion referitoare la deschiderea unei anchete judiciare asupra acestui subiect.

Vechiul guvern reunea reprezentanți ai partidelor Mapai, Ahduth Avoda (socialist de dreapta) și național-religios și a funcționat timp de 18 luni.

Plan de schimburi comerciale

Ziarul brazilian **Jornal do Brasil** publică într-unul din numerele sale recente, un articol privind perspectivele schimburilor comerciale ale Braziliei cu țările socialiste, relevînd în primul rînd faptul că Ministerul Relațiilor Externe pregătește, în acest sens, un plan de măsuri pe care urmează să-l prezinte spre aprobare președintelui Castelo Branco. Acest plan prevede pentru comerțul cu țările socialiste suma de un miliard de dolari.

Articolul relevă în continuare scăderea bruscă a schimburilor comerciale cu țările socialiste în perioada de după 1 aprilie și interesul tot mai sporit al firmelor comerciale din Brazilia pentru dezvoltarea lor în viitorul apropiat, acțiune care se înscrie pe linia adoptată de guvernul federal privind diversificarea și intensificarea comerțului exterior.

„Telescriptorul roșu" în funcțiune

Se știe că, în septembrie 1963, între Moscova și Washington a fost inaugurată o linie telegrafică directă „telescriptorul roșu". Legătura avea rolul de a asigura o convorbire directă urgentă între cei doi șefi de stat în momentul în care evoluția politică internațională ar fi necesitat-o. De atunci, controlul acestei linii este efectuat zi și noapte. La ora precisă, se aude o sonerie și telescriptorul intră în funcțiune. Fiind vorba doar de un control, operatorii transmit un text oarecare. Astfel, americanii au comunicat adesea extrase din enciclopedie, în timp ce colegii lor sovietici au transmis pasaje din romanul lui Ivan Turgheniev „Povestirile unui vînător".

stabilite de comun acord de către cele două guverne cu prilejul vizitei la Paris în vara acestui an a președintelui Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer.

Noul acord prevede schimburi de produse în valoare de 280 milioane de franci anual în ambele sensuri. Aceste schimburi vor avea la sfîrșitul termenului un volum aproape dublu față de nivelul actual. Se prevede că în viitorii cinci ani Franța va exporta în țara noastră produse în valoare de 1,4 miliarde franci, dintre care cea mai mare parte, aproximativ un miliard, va fi constituită din echipamente, ceilalți 400 de milioane fiind repartizați pentru cumpărarea de semiproduse și bunuri de consum. În cadrul planului său de dezvoltare industrială, Romînia va comanda în Franța instalații și utilaje, industria franceză participînd astfel la realizarea unor mari ansambluri industriale, în special în domeniul energiei electrice, al electronicii, al fabricării îngrășămintelor și celulozei. Franța va importa din țara noastră produse petroliere, chimice și lemnoase. Creșterea importurilor de produse petroliere românești va fi de 200 000 tone anual, atingîndu-se la sfîrșitul perioadei cifra de 700 000 tone pe an. Totodată, actualul acord oferă posibilitatea dezvoltării exporturilor românești de produse chimice, ale industriei mecanice și electrice.

Au fost parafate, de asemenea, două protocoale: unul, care pune capăt regimului de plăți bilaterale între cele două țări, relațiile financiare fiind plasate într-un regim de convertibilitate; altul, care reglementează definitiv toate problemele financiare în suspensie.

Încheierea acordului comercial franco-romîn este o nouă expresie a dorinței celor două părți de a contribui la dezvoltarea relațiilor dintre Romînia și Franța. După cum sublinia tovarășul Al. Bîrlădeanu în interviul acordat Agenției *France Presse*, înainte de a părăsi Parisul, „creșterea schimburilor prevăzute în acordul recent parafat dovedește posibilitățile mereu crescînde care există pentru dezvoltarea comerțului între Romînia și Franța. Dealtminteri, în cursul ultimilor 5 ani volumul schimburilor romîno-franceze s-a dublat".

„Cred că o dezvoltare a relațiilor noastre economice era necesară, a arătat dl Valery Giscard d'Estaing răspunzînd unor întrebări puse de corespondentul *Agerpres* la Paris. S-a înregistrat deja o oarecare îmbunătățire a nivelului schimburilor, dar aceste schimburi sînt încă sub nivelul posibilităților, ținînd seama de importanța economică a țărilor noastre și a relațiilor de altă natură pe care le întreținem".

La sfîrșitul tratativelor, cele două părți și-au exprimat satisfacția pentru felul în care au decurs discuțiile. „Am fost foarte impresionați de rapiditatea cu care s-a ajuns la încheierea acestui acord" sublinia dl V. Giscard d'Estaing, iar tovarășul Al. Bîrlădeanu arăta: „Lărgirea relațiilor comerciale cu toate statele corespunde intereselor tuturor țărilor, precum și cerințelor generale ale cooperării internaționale de natură să promoveze apropierea între popoare și salvgardarea păcii în lume". În concluzie tovarășul Al. Bîrlădeanu a subliniat: „Conținutul viu al coexistenței pașnice implică folosirea tuturor resurselor, a tuturor posibilităților pe care le au statele de a se înțelege și a colabora, el implică o circulație neîncetată a valorilor materiale și spirituale. Aceasta are o semnificație deosebită în ceea ce privește relațiile noastre cu Franța, relații statornicite cu multă vreme în urmă și care cunosc astăzi o dezvoltare favorabilă pentru ambele țări".

Acordul comercial franco-romîn a fost prezentat pe larg în presa franceză. În coloanele presei pariziene au fost de asemenea reproduse interviurile celor doi șefi de delegații. Aceasta oglindește interesul cu care sînt privite legăturile dintre Romînia și Franța.

N. PĂTRAȘCU

MOSCOVA

La sesiunea Sovietului Suprem

Sesiunea Sovietului Suprem al U.R.S.S., pe a cărei ordine de zi s-au aflat planul de dezvoltare a economiei naționale și bugetul pe 1965, a fost urmărită cu interes în Uniunea Sovietică și în străinătate. Ea a prilejuit importante declarații guvernamentale și a sintetizat principalele direcții în dezvoltarea economiei sovietice pe perioada următoare, anul 1965 fiind, după cum cum se știe, ultimul an al septenalului.

Corespondenții străini acreditați la Moscova au vorbit în comentariile lor despre „continuitatea politică atît pe plan intern cît și extern" *(France Presse)*, care s-a desprins din lucrările sesiunii, despre importanța pentru construcția economică a U.R.S.S. a proiectelor propuse dezbaterii și aprobate de Sovietul Suprem, relevînd totodată reafirmarea politicii externe de coexistență pașnică.

Proiectul planului pe 1965 ca și bugetul au cuprins o serie de precizări asupra tendințelor de dezvoltare în economia sovietică. Raportorul — președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., A. N. Kosîghin — a declarat că sarcinile preconizate în planul pe 1965 au în vedere o dezvoltare și mai importantă a producției socialiste, consolidarea forței economice și de apărare a țării pe baza dezvoltării industriei grele, ridicarea nivelului de trai al poporului, asigurarea unui avînt continuu al economiei și culturii tuturor republicilor unionale.

În acest scop se prevede o creștere a venitului național, care în 1965 va spori cu 14 miliarde ruble. Un al doilea obiectiv este lărgirea considerabilă a producției agricole și a mărfurilor de larg consum. În al treilea rînd, proiectul de plan are drept scop o apropiere între ritmurile de dezvoltare a producției bunurilor de consum (grupul B) și producția mijloacelor de producție (grupul A). Cifrele date în raport prezintă în felul următor creșterea în aceste sectoare:

	1964	1965
Grupul A	8,2 %	8,2 %
Grupul B	6,5 %	7,7 %

Specialiștii sovietici apreciază accentul pus pe dezvoltarea producției de larg consum ca o caracteristică importantă a actualului plan, rezultatul urmînd să fie vizibil în creșterea nivelului de trai. În același scop se prevede și o sporire a veniturilor reale ale populației cu 7,3 la sută (față de o creștere de 3,9 la sută în 1964).

Raportul lui A. N. Kosîghin subliniază prioritatea acordată dezvoltării industriei grele, precizîndu-se că, în 1965, trebuie să se urmărească în acest domeniu mai ales creșterea *nivelului tehnic* al producției, îmbunătățirea calității, înlocuirea tipurilor învechite de produse cu tipuri noi, mai perfecționate, care să corespundă standardelor mondiale. Dintre cifrele caracteristice sectorului industrial în planul pe 1965 menționăm: 90 de milioane tone de oțel, aproximativ 70 milioane tone de laminate, 242 milioane tone de petrol. Sectorul care va înregistra creșterea cea mai mare va fi cel chimic (15 la sută în 1965).

În proiectul noului plan se acordă o atenție deosebită dezvoltării agriculturii.

Trecînd în revistă dificultățile înregistrate în acest domeniu, raportul guvernamental (ca și intervenția a numeroși deputați în cursul dezbaterilor care au avut loc în cele două Camere

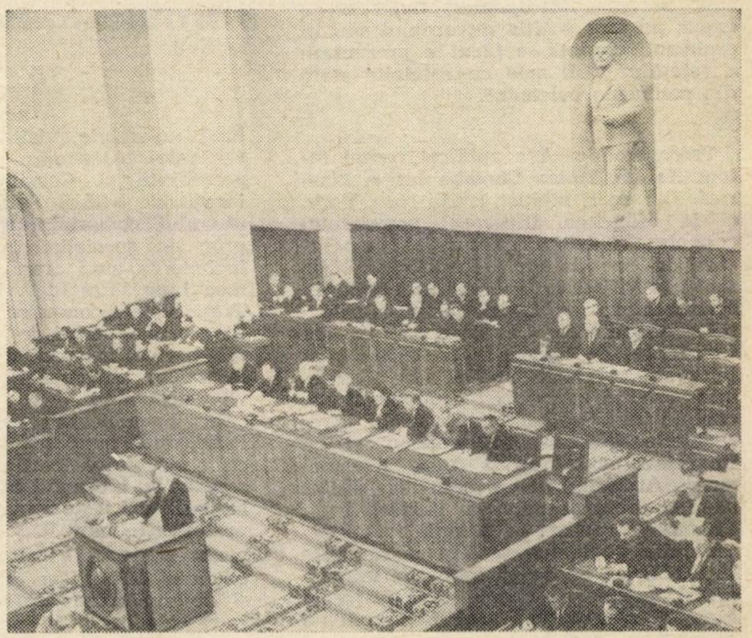

Sesiunea Sovietului Suprem al U.R.S.S. La tribună, președintele Consiliului de Miniștri, A. N. Kosîghin

— Sovietul Uniunii și Sovietul Naționalităților) a pus accentul asupra necesității unei dezvoltări puternice a agriculturii. Investițiile în scopuri productive sînt prevăzute la un nivel de 5,7 miliarde ruble (cu 18 la sută mai mult ca în anul precedent). Înzestrarea colhozurilor și sovhozurilor cu mijloace materiale și tehnice, stimularea cointeresării lor materiale și morale sînt — potrivit raportului — factori de natură să contribuie la avîntul agriculturii. În esență, pe baza unor recomandări ce urmează să fie prezentate ulterior de către Gosplan (Comitetul de stat al planificării), guvernul sovietic își propune lichidarea în întregime, în anii viitori, a rămînerii în urmă în producția agricolă.

O prevedere importantă menționată atît în raportul de plan cît și în raportul la buget se referă la reducerea cu 500 milioane ruble a cheltuielilor pentru apărare. Declarația președintelui Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. sublinia caracterul de reciprocitate al acestei măsuri (în contextul relațiilor sovieto-americane). El a arătat că reprezentanții guvernului S.U.A. au făcut declarații în același sens în legătură cu planurile guvernului Statelor Unite pentru cheltuielile sale militare în anul 1965—1966. George Reedy, purtătorul de cuvînt al Departamentului de Stat, a declarat, ulterior, că secretarul de stat Dean Rusk a explicat cu diverse prilejuri interlocutorilor săi sovietici, inclusiv ministrului de externe Andrei Gromîko, semnificația multiplelor referiri făcute de titularul Pentagonului, Robert McNamara, în legătură cu viitorul buget militar american. După cît s-a aflat, bugetul S.U.A. prevede la acest capitol menținerea cheltuielilor la un nivel de 50 miliarde de dolari, ceea ce presupune, potrivit specialiștilor americani, o reducere cu 1 miliard de dolari. Comentînd ideea reciprocității, *New York Times* sublinia: „necesitatea unor reduceri paralele ale bugetelor militare ale Uniunii Sovietice și Statelor Unite..."

În problemele de politică externă, s-a subliniat de la tribuna Sovietului Suprem dorința Uniunii Sovietice de a promova și în viitor o politică externă bazată pe principiile coexistenței pașnice între statele cu sisteme sociale diferite. A. N. Kosighin s-a oprit asupra necesității dezarmării generale și totale calificînd-o „cea mai bună garanție a păcii generale". Continuînd eforturile sale în această direcție, Uniunea Sovietică intenționează să acționeze în continuare pe linia unor măsuri care „cel puțin să frîneze măcar cursa înarmărilor".

Examinînd relațiile U.R.S.S. cu Statele Unite, Anglia și Franța, premierul sovietic a declarat că U.R.S.S. se pronunță pentru tratative și este gata să caute cu răbdare reglementarea problemelor nesoluționate. El a spus: „Ne pronunțăm pentru dezvoltarea relațiilor cu Statele Unite ale Americii. În această direcție există un anumit progres, deși încă mic. Este important să consolidăm și să dezvoltăm ceea ce s-a obținut. După părerea noastră există pentru aceasta posibilități atît pe planul soluționării problemelor politice litigioase, cît și în domeniul legăturilor economice, culturale și științifice dintre ambele state.

În Anglia, după 13 ani, la putere a venit din nou partidul laburist. Liderii săi au declarat nu o dată că doresc să îmbunătățească relațiile dintre Marea Britanie și Uniunea Sovietică. Noi avem o atitudine plină de atenție față de

→

Republicanii caută o soluție

În capitalele statelor americane, electorii aleși la 5 noiembrie s-au adunat pentru a declara care este candidatul la președinție pe care îl sprijină. Desigur, actul este pur formal, și rezultatul a rămas cel cunoscut: 486 dintre electori s-au pronunțat în favoarea lui Lyndon Baines Johnson, iar 52 — în favoarea lui Barry Morris Goldwater. Procedura americană mai prevede și ratificarea hotărîrii electorilor într-o ședință comună a Senatului și Camerei reprezentanților (care va avea loc la 6 ianuarie 1965).

În timp ce democrații aveau un nou prilej de a sorbi din cupa victoriei, republicanii efectuau ceea ce **U.P.I.** numea „autopsia dezastrului electoral din noiembrie". 21 de guvernatori republicani (în funcție și recent aleși) s-au întrunit săptămîna trecută la Denver cu scopul declarat de a face recomandări în privința conducerii partidului. Inițiativa aparținea gazdei, guvernatorul Smylie al statului Idaho.

Rezultatul întrunirii a fost o declarație a cărei frază cheie este: „Recomandăm cu hotărîre comitetului național (republican) ca, alegîndu-și conducerea întrunirii care va avea loc în ianuarie, să adopte o conducere reprezentativă pentru o concepție clară a ideologiei republicane și care să practice o politică de deschidere, nu de închistare". Declarația guvernatorilor recomandă de asemenea revizuirea poziției partidului în problema drepturilor civile.

Recomandările privind alegerea conducerii reprezintă o sugestie sumar voalată de înlocuire a lui Dean Burch, ales președinte al comitetului național la convenția de la San Francisco — „la propunerea candidatului republican, care dorea să fie sigur că hotărîrea de a modela partidul după imaginea lui Goldwater va fi adusă la îndeplinire de comitetul național" (Roscoe Drummond în **New York Herald Tribune**).

Cînd guvernatorul Arizonei, Fannin, (care va prelua în ianuarie mandatul de senator al lui Goldwater) a încercat să argumenteze că formularea din declarație nu se referă la Burch, guvernatorul Rockefeller i-a replicat: „să mă împuști dacă nu-i vorba despre Burch". Ulterior guvernatorul Pennsylvaniei, Scranton, a declarat cu tot atîta violență: „Nu-mi pasă dacă Burch este conservator, liberal, moderat sau violonist; el trebuie să plece, pentru că aceasta este singura modalitate de a reconstrui un partid republican care să se bucure de un sprijin larg".

Evident, liderii republicani moderați caută să-l elimine pe Burch ca „simbol al conducerii care a provocat partidului o înfrîngere catastrofală". Tot Roscoe Drummond scria: „Goldwater are dreptate afirmînd că atacurile îndreptate împotriva lui Burch îl vizează într-o măsură mult mai mare pe Goldwater".

Pe de altă parte, un editorial apărut în **New York Times**, consemnînd împrăștierea „miasmei de apatie" existente printre republicanii moderați, arăta că „eventuale modificări în conducerea G.O.P. vor fi nesemnificative dacă ele nu vor fi însoțite de adoptarea unui program republican mai cuprinzător", care să înlăture prevederile extremiste ale platformei electorale.

După publicarea declarației guvernatorilor s-a anunțat că adjunctul lui Dean Burch, John Grenier, își va prezenta demisia în cel mai scurt timp. A devenit probabilă demiterea lui Burch, în cazul în care acesta va fi pus în minoritate în comitetul național republican, care se va întruni la 22 ianuarie, la Chicago.

Tot după conferință, fostul președinte Eisenhower („lider republican onorific" — cum și-a spus cu cîtva timp în urmă) a făcut propuneri referitoare la modificarea organizării partidului republican. Eisenhower a propus crearea a două organe de conducere — organizatoric și politic. Pentru conducerea acestor comitete fostul președinte a făcut propuneri nominale: Ray Bliss, conducătorul organizației republicane din Ohio — pentru comitetul organizatoric, și Walter Judd (fost membru al Camerei Reprezentanților) pentru comitetul politic.

M. M.

REFLECTOR

Vizită de răspuns

La Ankara s-a anunțat vizita unei delegații parlamentare sovietice, condusă de N. Podgornîi, în Turcia, la invitația Medjilisului. Este vorba despre o vizită de răspuns la călătoria unei delegații parlamentare turce în Uniunea Sovietică. Examinînd perspectiva relațiilor turco-sovietice, F. Sirmen, președintele Medjilisului, a declarat următoarele: „Între țările noastre s-au statornicit relații bune încă în perioada mișcării de eliberare națională a poporului turc și a consolidării tînărului stat sovietic. Din păcate, începînd din 1939, și mai ales după al doilea război mondial, relațiile s-au înrăutățit întrucîtva. Stabilirea de legături parlamentare între țările noastre constituie o contribuție importantă la dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate și va contribui la destinderea încordării internaționale. Dorim din toată inima să trăim în prietenie cu vecina noastră, Uniunea Sovietică".

Recorduri în alegerile americane

Toate recordurile electorale americane au fost întrecute cu prilejul alegerilor prezidențiale desfășurate la 3 noiembrie în Statele Unite. Această concluzie a reieșit o dată cu publicarea, la 12 decembrie, a rezultatelor oficiale definitive ale alegerilor din S.U.A. în cursul cărora președintele Johnson a întrunit 43 126 218 voturi (61 la sută), senatorul Barry Goldwater — 27 174 898 voturi (38,5 la sută) iar alți candidați — 320 363 voturi (0,5 la sută).

Printre noile recorduri care au fost stabilite cu acest prilej se numără:

— Cea mai mare participare la vot din istoria alegerilor americane. Cifra de 70 621 479 alegători este superioară cu 1,8 milioane celei de la alegerile din 1960.

— Cel mai mare număr de voturi acordat unui candidat. Totalul obținut de președintele Johnson a depășit cele 35,5 milioane voturi întrunite de Dwight Eisenhower în alegerile din anul 1956.

— Cel mai mare procentaj obținut vreodată de un candidat. Cu 61 la sută din total, președintele Johnson a întrecut recordurile stabilite de Franklin D. Roosevelt în 1936 și Warren Harding în 1920.

— Cea mai mare diferență față de candidatul rival. Avînd cu aproape 16 milioane voturi mai multe decît Goldwater, președintele Johnson a eclipsat diferența de 11,1 milioane voturi cu care Roosevelt l-a învins pe Alf Landon în 1936.

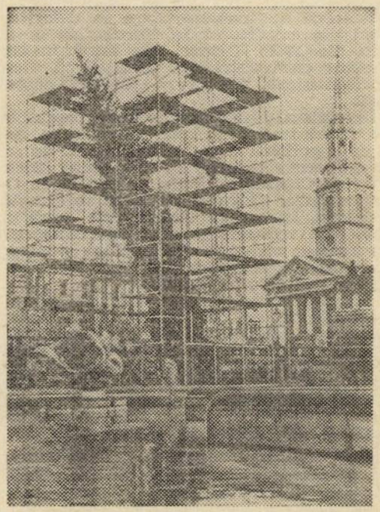

Orașul Oslo a oferit în dar londonezilor un brad uriaș

aceste declarații și sîntem gata să contribuim la îmbunătățirea colaborării dintre țările noastre, inclusiv în domeniul economic.

În politica noastră față de Franța pornim de la premisa că Uniunea Sovietică și Franța, ca două mari puteri ale continentului european, poartă o mare răspundere pentru securitatea în Europa. Există perspective pentru dezvoltarea pe viitor a relațiilor sovieto-franceze. Faptul în sine este dovedit, printre altele, de acordul comercial între U.R.S.S. și Franța pe anii 1965—1969, semnat la 30 octombrie".

Aceste declarații survin într-un moment în care au loc și se conturează tratative diplomatice intense. Putem menționa convorbirile lui A. Gromiko cu Dean Rusk și președintele Johnson, vizita sa în Turcia și apoi în Anglia, călătoriile unor parlamentari sovietici în diferite țări, vizitele prevăzute pentru începutul anului viitor ale unor oameni politici occidentali la Moscova.

Șeful guvernului sovietic a spus în raportul său că după terminarea planului septenal, Uniunea Sovietică va începe planificarea economiei sale pe o perioadă de cinci ani. În planurile sovietice ar putea fi incluse și posibilitățile de dezvoltare a comerțului cu celelalte țări, alocîndu-se fonduri suplimentare în ramurile corespunzătoare. „Aceasta ar crea o bază solidă pentru relațiile comerciale ale Uniunii Sovietice cu țările capitaliste, permițînd încheierea unor acorduri pe termen lung".

Raportul prezentat la sesiunea Sovietului Suprem a afirmat protestul Uniunii Sovietice împotriva intervenției Belgiei și S.U.A. în Congo, ca și atenția cu care este urmărită la Moscova evoluția evenimentelor în Asia de sud-est și în alte regiuni ale lumii în care acțiunile agresive ale cercurilor imperialiste provoacă o înrăutățire a situației internaționale.

Presa sovietică în comentariile consacrate sesiunii arată că forul legislativ suprem reafirmă politica de pace și colaborare internațională a Uniunii Sovietice. „Oricît de complexe ar fi problemele internaționale — scrie *Pravda* — oamenii sovietici sînt convinși că există posibilitatea soluționării lor pe cale pașnică."

Sergiu VERONA

BELGRAD

Direcțiile politicii externe

Cel de-al VIII-lea Congres al U.C.I. a trasat programul viitoarei dezvoltări economice și politice a țării. Între 7 și 13 decembrie, 1 469 de delegați au dezbătut probleme ale construcției economice a Iugoslaviei socialiste, rolul comuniștilor în îndeplinirea sarcinilor politice, economice, a proceselor ideologice, probleme actuale ale mișcării muncitorești internaționale.

Un loc de seamă în lucrările Congresului a fost rezervat problemelor luptei pentru pace și socialism în lumea întreagă și, în cadrul acesteia, politicii externe a R.S.F. Iugoslavia. În raportul prezentat de secretarul general al U.C.I., I.B. Tito, în conferința de presă cu ziariștii străini după încheierea lucrărilor Congresului, în dezbaterile pe marginea rapoartelor, îndeosebi cele din Comisia pentru problemele internaționale și ale mișcării muncitorești internaționale, s-a subliniat că Iugoslavia va urma și de acum înainte politica de coexistență pașnică activă. „Numai în condiții de pace — a declarat I.B. Tito — pot fi rezolvate problemele relațiilor dintre statele cu orînduiri sociale diferite".

Trecîndu-se în revistă importantele schimbări ale raportului de forțe în lume în favoarea păcii și a politicii pașnice, în raport, ca și în dezbateri, s-a arătat că „dezvoltarea relațiilor Est-Vest merge spre mai bine — spre destindere, spre depășirea treptată a războiului rece și afirmarea unei politici de tratative și înțelegere". Printre problemele politice mari care au rămas încă deschise și a căror rezolvare este de lungă durată, a fost citată la loc de frunte aceea a dezarmării.

Lupta împotriva colonialismului și neocolonialismului, reafirmarea egalității în drepturi a națiunilor mari și mici, a țărilor mai mult sau mai puțin dezvoltate au constituit, de asemenea, obiectul atenției în cursul dezbaterilor.

După cum se arată în raport, Iugoslavia va insista, în virtutea hotărîrilor Conferinței la nivel înalt a țărilor neangajate, „pentru codificarea la O.N.U. a principiului coexistenței pașnice active, prin care coexistența ar fi pusă pe o bază juridică internațională mai solidă și mai temeinică, și s-ar statornici ca o normă fundamentală în viața comunității mondiale. Prin aceasta, în relațiile internaționale s-ar legifera mai bine interzicerea folosirii forței, neamestecul în afacerile interne ale altor țări, respectarea integrității teritoriale și a independenței politice a țărilor mari și mici, egalitatea lor în drepturi, suveranitatea, dreptul la autodeterminare, calea nestingherită și independentă pentru dezvoltarea lor politică, socială și economică internă, precum și obligația morală la o colaborare internațională multilaterală, constructivă și egală în drepturi".

Congresul U.C.I. a constituit un prilej de trecere în revistă a relațiilor Iugoslaviei cu principalele țări ale lumii.

Referindu-se la relațiile cu țările socialiste, I. B. Tito a relevat relațiile Iugoslaviei cu U.R.S.S. „Ceea ce a fost realizat în ultimii doi ani în domeniul colaborării economice, politice și culturale cu Uniunea Sovietică și cu majoritatea altor țări socialiste — a spus el — depășește cu mult tot ceea ce s-a obținut în trecut în timp de mai mulți ani. Relațiile noastre se bazează pe temelii sănătoase și pe egalitate în drepturi, pe interese reciproce și prietenie, ceea ce corespunde pe deplin aspirațiilor popoarelor noastre.

Sîntem convinși că și mai departe trebuie întreprinse eforturi comune de a se merge pe această cale, fără șovăire și oprire care ar putea doar să dăuneze intereselor țărilor noastre și aspirațiilor comune."

Relațiile Iugoslaviei cu celelalte țări socialiste a continuat I.B. Tito — se

Dezbateri politice în Turcia

Guvernul turc a fost remaniat. Trei miniștri — ai justiției, reconstrucției și comunicațiilor — și-au prezentat demisia și au fost înlocuiți. Acțiunea a urmat reuniunilor șefilor partidelor politice din Turcia, prezidate de Cemal Gürsel, președintele republicii. Aceste reuniuni, desfășurate timp de peste două săptămîni, au avut ca scop discutarea situației politice din țară. În comunicatul dat publicității, la terminarea lor, se afirmă că s-a încercat „stabilirea cauzelor stării de tensiune care în diferite rînduri s-a manifestat în Turcia, de la alegerile din 1961". Cîteva zile după încheierea acestor convorbiri s-a anunțat că alegerile parlamentare vor avea loc în octombrie 1965.

În ultima perioadă cercurile conducătoare au făcut unii pași spre o oarecare modificare a politicii externe a Turciei. Se afirmă că guvernul turc ar fi abandonat ideea împărțirii Ciprului. Turcia va sugera la O.N.U. organizarea Ciprului pe baze cantonale sau federale, în cadrul cărora cele două comunități să trăiască separat. Sînt cunoscute de asemenea acțiunile întreprinse pentru îmbunătățirea relațiilor cu alte țări, în special cu statele învecinate.

Pe plan economic, guvernul își pune mari speranțe în cei 175 milioane de dolari pe care țara îi va primi din partea C.E.E., prin intermediul Băncii europene de investiții. Se afirmă că această sumă, care a fost acordată în urmă cu cîteva zile, va fi folosită de autoritățile guvernamentale pentru redresarea economiei și pentru realizarea unor proiecte industriale.

Împrumuturile externe au apăsat greu pînă acum viața economică a țării. Ele au constituit — scria Neue Zürcher Zeitung — o grea povară pentru balanța ei de plăți, astfel încît o echilibrare a acesteia pare o problemă de nerezolvat încă pentru mult timp.

Cît timp va mai dura o asemenea situație ? Pronosticurile pentru anul viitor nu sînt liniștitoare. Feni Islimyeli, ministrul comerțului, declara că evenimentele legate de criza cipriotă au influențat negativ asupra întregii vieți economice a țării. Potrivit unor calcule preliminare, deficitul balanței comerciale pe primele trei trimestre ale acestui an s-a ridicat la 168 milioane de dolari. În privința anului viitor, agenția France Presse aprecia că deficitul balanței comerciale va fi de 255 milioane dolari. Deficitul financiar se va ridica, în 1965, la aproximativ 186 milioane dolari.

Grupările parlamentare din opoziție au căutat să folosească situația existentă și au luat poziție împotriva politicii guvernamentale. Atitudinea partidelor din opoziție s-a caracterizat, după cum se menționează într-un comunicat prezidențial, prin atacurile „lansate împotriva armatei și împotriva legitimității regimului constituțional". Pentru a pune capăt situației create, președintele republicii a inițiat amintitele reuniuni ale șefilor partidelor politice, după ce alte acțiuni conciliatorii eșuaseră. Mai înainte de aceasta, șeful statului major al armatei turce, Cevdet Sunay, a avertizat că forțele armate vor interveni în cazul în care nu se va pune capăt agitației întreținute de unii politicieni.

După cum reiese din comunicatele oficiale difuzate pînă acum, eforturile depuse în vederea restaurării calmului în viața politică a țării au dat oarecari roade. Șefii partidelor politice au căzut de acord să condamne orice atac îndreptat împotriva armatei, împotriva reformelor lui Ataturk și împotriva regimului instaurat după 27 mai 1960.

Multe din cele ce se întîmplă în Turcia trebuie privite în perspectiva alegerilor care vor avea loc în cursul anului viitor. Partidele de opoziție au început, după cum se vede, încă de pe acum un fel de campanie electorală. În cadrul acesteia, deocamdată este vorba numai de criticarea guvernului ; nu sînt încă avansate contraplanuri la acțiunile de politică internă și externă ale guvernului.

întemeiază pe interesele comune de lungă durată ale construirii socialismului și ale păcii în lume, pe temeliile sănătoase ale egalității în drepturi, pe interese reciproce, prietenești, ceea ce corespunde pe deplin aspirațiilor acestor popoare.

În ce privește relațiile cu țările capitaliste occidentale, Congresul a relevat că în general aceste relații sînt normale și se dezvoltă pe baza principiilor coexistenței pașnice. În fapt — se arată în raportul lui I. B. Tito — nu există probleme litigioase, în afara relațiilor cu R.F. Germană, care refuză să plătească reparațiile pentru pagubele pricinuite în timpul cotropirii fasciste. La aceasta se adaugă faptul că guvernul R.F.G. a întrerupt relațiile diplomatice cu Iugoslavia. În ceea ce privește poziția Iugoslaviei față de crearea forțelor nucleare multilaterale, ea a fost caracterizată ca negativă, președintele Tito precizînd că, dacă arma atomică este în general periculoasă, ea ar fi și mai periculoasă în F.N.M.

Cît privește relațiile cu alte țări capitaliste, s-a arătat că ele se desfășoară în condiții bune, exceptîndu-se unele discriminări economice care decurg din existența Pieței comune europene. În conferința sa de presă, I.B. Tito a subliniat că relațiile cu America sînt bune, normale, că există posibilitatea unor contacte cu noul guvern laburist, iar relațiile cu Franța se îmbunătățesc continuu.

În relațiile interbalcanice, accentul a fost pus pe evoluția lor favorabilă relevîndu-se necesitatea promovării unor legături și mai bune. Țările socialiste din Balcani — s-a declarat în cadrul Congresului — doresc acest lucru și fac tot ce le stă în putință pentru a-l realiza. Există speranța că și Grecia și Turcia își vor aduce contribuția în această direcție. În același timp, I.B. Tito a arătat că Pactul balcanic este caduc și că el nu a mai fost menționat demult.

În principiu, în cadrul Congresului s-a subliniat că trăsăturile esențiale ale politicii externe a Iugoslaviei se încadrează în politica generală pe care o promovează numeroase state din lume: țările socialiste, țările neangajate și alte forțe ale păcii.

Referirile la politica externă a Iugoslaviei în cadrul Congresului U.C.I. sînt comentate de presa internațională. Agenția *Reuter* consideră că pentru opinia publică din Marea Britanie cel mai mare interes îl prezintă răspunsul în care I.B. Tito atrage atenția asupra pericolului creat de forțele nucleare multilaterale ale Pactului nord-atlantic. Presa din Republica Arabă Unită subliniază sprijinul acordat de Iugoslavia Congoului și altor țări care luptă pentru independență și pentru eliberarea de sub jugul colonial.

Ziarele din Grecia comentează în special problemele care se referă la poziția Iugoslaviei față de Cipru, caracterizată, după cum se știe, prin sprijinirea aspirațiilor poporului cipriot la o dezvoltare independentă. În legătură cu aceasta, ziarul *Khalimerini* subliniază că „politica externă a Iugoslaviei rămîne neschimbată".

I. MANEA

LONDRA

Corespondență de la Konni ZLLIACUS
membru al Camerei Comunelor

Conferința laburistă

Conferința de anul acesta a partidului laburist contrastează puternic cu cea din 1959, cînd partidul se prezenta într-o stare de demoralizare și în condițiile unei adevărate crize de încredere față de conducerea sa. În problema dezarmării nucleare și a interzicerii experiențelor cu armele atomice au ieșit la iveală atunci conflicte puternice și, la un moment dat, liderul Gaitskell a putut fi salvat de o înfrîngere numai prin intervenția abilă a lui Aneurin Bevan, care a evitat astfel o sciziune în partid. Comentatorii considerau că va fi nevoie de o perioadă de cel puțin 18 luni, sau chiar doi ani, pentru ca partidul laburist să-și recîștige luciditatea, pentru ca liderul de atunci să poată fi înlocuit de Bevan și pentru a se putea formula o nouă politică. După doi ani însă, Bevan încetase din viață, un an mai tîrziu a murit și Gaitskell, iar Harold Wilson a devenit liderul partidului. Dar după doi ani de capitulare și compromisuri, era prea tîrziu pentru vreo schimbare esențială a documentului oficial care definea politica partidului și care oglindea, în verbiajul său nesemnificativ, o încercare de a se găsi un compromis în conflictul îndelungat dintre aripile de dreapta și de stînga ale partidului.

Necesitatea cea mai urgentă în perioada preelectorală a fost restabilirea unității în partid. Singura modalitate de a realiza această unitate era de a obține ca partidul să continue linia politică asupra căreia se ajunsese la un acord, încercîndu-se între timp să se insufle mai mult dinamism acestei linii pentru a o putea adapta la realitățile momentului, pentru a stabili felul în care această politică putea fi aplicată spre a face față nevoilor țării.

Succesul lui Wilson poate fi măsurat, în primul rînd, prin victoria obținută de partidul laburist la alegerile din luna octombrie și, apoi, prin ovația nesfîrșită cu care a fost salutat de un partid unit și entuziast, atunci cînd a luat cuvîntul în cadrul conferinței, sîmbăta trecută. O primire la fel de călduroasă i-a fost făcută și liderului adjunct al partidului, John Brown, duminică, atunci cînd acesta și-a rostit discursul în cadrul conferinței.

Cea mai mare parte a discursului lui Wilson a fost consacrată problemelor interne. Primul ministru a atins aspectele esențiale ale politicii guvernului său atunci cînd a declarat: „Acum, cînd țara ne-a încredințat sarcina de a guverna, țin să vă asigur că avem intenția fermă de a guverna. Nici una din hotărîrile noastre nu va fi influențată în vreun fel sau altul de posibilitatea, oricît de redusă, a unor alegeri gene- →

REFLECTOR

De Gaulle în Orientul Apropiat și Mijlociu

Invitat de regele Hussein al Iordaniei și de guvernul turc și solicitat să viziteze o serie de alte țări din Orientul Apropiat și Mijlociu, generalul de Gaulle a cerut unor membri din cabinetul său să studieze posibilitățile efectuării — în primăvara anului 1965 — a unei călătorii asemănătoare cu cea întreprinsă recent în America Latină.

Simboluri pentru alegerile din Pakistan

Cei 80 000 de electori pakistanezi se vor prezenta la 2 ianuarie 1965 în fața urnelor, pentru a alege pe noul președinte. Ei vor trebui să se decidă între mareșalul Mohammed Ayub Khan, actualul președinte, și Fatima Jinnah, șefa Ligii musulmane pakistaneze, care — după opinia majorității comentatorilor — este principalul contracandidat. La această confruntare electorală își vor încerca șansele și doi candidați independenți: K. M. Kamal din Dacca și Mian Bashir Ahmed din Caraci. Fiecare dintre candidați are un simbol care va figura pe buletinul său: o floare pentru mareșalul Ayub Khan, o lampă pentru F. Jinnah, o bicicletă pentru Kamal și un avion pentru Bashir.

Restaurarea unui tablou uriaș

În timpul ultimului război au fost distruse sau avariate grav peste 4 000 de tablouri valoroase din diferite muzee, mai ales europene. Printre cele care au suferit mari stricăciuni figurează și un tablou deosebit: dacă valoarea lui artistică este discutabilă, dimensiunile lui i-au adus timp de o jumătate de secol o certă celebritate. Prin 1890, an în care Ungaria începuse pregătirea sărbătoririi unui mileniu de existență (care se împlinea în 1896), pictorul Arpad Feszty, ginerele scriitorului Jokai Mór, a avut ideea realizării unei picturi monumentale cu subiect istoric. Împreună cu alți nouă pictori unguri, Feszty a lucrat trei ani la acest tablou lung de 126 m și înalt de 15 m, avînd o suprafață de 1 890 m² — cifră care voia să eternizeze anul în care a fost concepută pictura.

În 1944—45 tabloul a fost atins de 6 bombe; dar, datorită dimensiunilor lui, n-a fost distrus decît pe jumătate. Zece pictori maghiari vor lucra cîțiva ani la restaurarea acestui uriaș tablou istoric.

„Pentagonul" în cifre

World Almanach relatează că Pentagonul ocupă o suprafață de 11 ha, fără a socoti curtea interioară cu o suprafață de 2 ha și alte dependințe, care mai însumează 59 ha. Aici lucrează 25 000 de persoane. Salariații Pentagonului consumă zilnic 3 785 m³ de apă, 5 000 de pahare de răcoritoare, 2 134 l de lapte și peste 30 000 cești de cafea. Ei au la dispoziția lor două restaurante, șase cafenele și nouă baruri.

În Pentagon se află 24 000 de telefoane, 4 200 de pendule, 280 de săli de odihnă.

În afară de aceasta, Pentagonul ocupă în afara S.U.A. o suprafață totală de 10 522 km². El controlează prin activitatea sa peste 6 000 000 de oameni, dintre care 2 700 000 fac parte din forțele armate ale S.U.A., iar 3 500 000 sînt rezerviști.

Bugetul lui anual se ridică la peste 50 miliarde dolari.

Pierderi uriașe

A. Grieco, coordonatorul programului „Alianța pentru progres", a declarat că în ultimii trei ani țările latino-americane au pierdut circa 3,5 miliarde dolari în urma scăderii prețurilor la produsele agricole și materiile prime pe piața mondială.

rale înainte de termen... Programul nostru este cinstit, pentru că noi credem că el este legat de nevoile țării noastre în actualul deceniu ; este un program democratic, pentru că noi am cerut și am obținut mandatul poporului spre a-l duce la îndeplinire".

Apoi Wilson s-a referit la ceea ce el a denumit măsuri pe termen scurt menite să oprească hemoragia finanțelor britanice, provocată de uriașul deficit al balanței de plăți moștenit de la conservatori și criza financiară deschisă de presiunile împotriva lirei sterline, instigate de marea finanță din Anglia și din străinătate. El s-a referit, de asemenea, la politica pe termen lung a guvernului pentru dezvoltarea producției și a comerțului, prin modernizarea masivă a industriei, și a progresului tehnologic britanic pe baza planificării naționale și regionale, întărită de măsuri favorabile proprietății publice asupra unor ramuri industriale.

Acesta este, a spus Wilson, programul îndrăznet pe care îl credem capabil să stimuleze activitatea noastră a tuturor și care constituie un apel imperios la schimbări radicale. „Cred — a adăugat el — că țara noastră va răspunde acestei chemări, deoarece istoria Angliei ne arată că se înșeală amarnic cei care subapreciază forța și hotărîrea noastră de a merge înainte, de a merge înainte fără șovăială atunci cînd este necesar... Cred că spiritul de la Dunkerque, care ne-a însuflețit într-o perioadă critică a războiului, ne va inspira și acum, conducîndu-ne spre victorie. Căci acesta este spiritul care domnește în Marea Britanie — hotărîrea, dorința sinceră și vie de a vedea o schimbare. Este spiritul care a adus la putere partidul laburist și care va conduce țara noastră la victorie în bătălia economică...".

Faptul că Wilson nu s-a înșelat cînd a caracterizat astfel starea de spirit a Angliei de astăzi, — și că nu s-a înșelat nici atunci cînd și-a exprimat încrederea în partidul laburist — este dovedit în mod limpede de ultimul sondaj al opiniei publice care acordă partidului laburist un avantaj de aproape 10 la sută față de partidul conservator.

În problemele politicii externe, primul ministru a amînat explicarea mai detaliată a poziției sale pentru dezbaterile de politică externă programate săptămîna aceasta în Camera Comunelor. Totuși, el a subliniat : „Nu mai trebuie să ajungem din nou în situația în care ne-au împins considerațiunile mioape despre așa-numita necesitate a apărării țării, care în realitate au făcut imposibilă aplicarea unei politici externe de natură să conducă țara spre pace. Trebuie stabilită o corelație și o unitate strînsă între politica noastră militară și cea economică. De acum încolo, cheltuielile militare din țară și din străinătate trebuie puse în mai strînsă relație cu ceea ce își poate permite țara".

Presiunile accentuate ale imensului buget militar asupra economiei și asupra politicii sociale a guvernului constituie o problemă pe care guvernul s-a angajat s-o studieze cu tot mai multă atenție.

Wilson a formulat după cum urmează principiile generale ale guvernului său : „În primul rînd, noi plasăm în centrul atitudinii noastre față de principalele probleme mondiale hotărîrea de a contribui la consolidarea forței și influenței Organizației Națiunilor Unite și încrederea în capacitatea acestei organizații internaționale de a face față marilor probleme. Cred că în momentul de față se manifestă în întreaga lume conștiința tot mai limpede a faptului că guvernul Angliei are încredere în O.N.U. și va milita pentru instituirea ordinii și dreptății în problemele mondiale".

Premierul a respins cu energie o relatare apărută în unele ziare potrivit căreia el ar fi încheiat un „aranjament secret" cu președintele Statelor Unite, în sensul că Anglia ar fi dispusă să participe la o flotă nucleară cu echipaje mixte. „Această relatare este o minciună. Nu am încheiat niciodată un asemenea aranjament. Noi ne-am rezervat dreptul de a ne pronunța în această problemă".

Această dezmințire a fost cea mai aplaudată dintre toate intervențiile rostite la conferință. Era limpede că delegații au luat act de reafirmarea hotărîrii ferme a partidului laburist de a se împotrivi în orice împrejurare celor ce încearcă să acorde Germaniei occidentale participarea, directă sau indirectă, la folosirea armelor nucleare. În același timp trebuie subliniat că participanții la conferință l-au auzit pe primul ministru declarînd că „și-a rezervat" hotărîrea în această problemă și aceasta amintește că, dacă pentru moment nu există un aranjament în favoarea flotei multilaterale, pe de altă parte nu există nici un angajament ferm împotriva ei.

Dar în continuare Wilson a spus : „Cea mai mare primejdie căreia îi face față lumea astăzi este primejdia diseminării armelor nucleare. Și tocmai din cauza acestei primejdii la adresa umanității, primejdie implicată de riscul diseminării armelor nucleare, discuțiile foarte importante care au avut loc la Washington săptămîna aceasta au fost orientate, la insistențele multora dintre noi, asupra colectivizării forței nucleare a N.A.T.O. și mai ales asupra modalităților de a preîntîmpina primejdia ca alte noi degete să se adauge celor existente acum pe trăgaciul nuclear".

Aceasta este și problema în care îndoielile și neîncrederile manifestate de curentele de stînga pot deveni un factor real în situația actuală. Lucrul acesta l-a exprimat, în numele aripii de stînga, Michael Foot, care a declarat în cadrul conferinței că stînga este hotărîtă să sprijine guvernul laburist împotriva încercărilor de reinstaurare a guvernului conservator, împotriva atacurilor opoziției conservatoare și liberale. El a precizat că stînga este gata să sprijine guvernul chiar și în problemele în care ar considera că guvernul a adoptat o poziție aproape tot atît de greșită sau la fel de greșită ca și opoziția. Căci, din punctul de vedere al forțelor de stînga, răsturnarea guvernului laburist și restabilirea guvernării conservatoare ar reprezenta cel mai mare dezastru cu putință.

În același timp stînga este hotărîtă să folosească toată influența și forța ei — care în actualul parlament sînt mai mari decît în cel trecut — pentru a se asigura că guvernul laburist respectă politica și principiile în virtutea cărora a fost ales. Această atitudine a stîngii a fost exprimată de asemenea de deputatul Jan Micardo, membru al comitetului național executiv al partidului, care a spus la conferință : „Acordăm guvernului o încredere mai mare decît ne sînt îndoielile. Aceasta nu înseamnă însă că nu ar exista asemenea îndoieli".

Dezbaterile de politică externă de săptămîna aceasta vor risipi sau, dimpotrivă, vor confirma aceste îndoieli.

Londra, 14 decembrie

Nairobi : Jomo Kenyatta depune jurămîntul în calitate de cel dintîi președinte al Republicii Kenya. La solemnitate asistă sir John Ainley, reprezentant al fostelor autorități engleze.

BRUXELLES

„Final" sau suită a contradicțiilor?

În zorii zilei de marți 15 decembrie, după aproape un an de dispute, Consiliul de Miniștri al C.E.E. a ajuns la un acord în ce privește prețul cerealelor. Pînă în ultimul moment, perspectivele acestei înțelegeri au stat sub semnul întrebării. De unde la început se părea că toate dificultățile vor putea fi înlăturate prin compromisuri făcute de către partea vest-germană, pe parcurs au apărut noi probleme, ridicate cu o neașteptată tenacitate de reprezentanții Italiei.

În noaptea de sîmbătă se părea că se ajunsese — în sfîrșit —la acordul mult negociat. Reprezentanții vest-germani au anunțat că renunță la nivelul prețului grîului propus de către ei (440 mărci tona) și că se raliază prețului preconizat în planul Mansholt (425 mărci tona). Rămîneau de pus la punct unele detalii. În primul rînd, trebuia stabilită data la care să intre în vigoare prețul unic. Partea franceză, considerînd suficient de serioasă concesia făcută de către R.F.G. prin acceptarea prețului unic, a făcut, la rîndul ei, concesii în ce privește această dată: a acceptat ca termen pentru aplicarea prețului 1 iulie 1967 (un an mai tîrziu decît cel enunțat în planul Mansholt).

Cînd se credea că totul s-a terminat, delegația italiană a condiționat acordul ei de trei probleme, pe care Italia le socotește esențiale pentru viitorul agriculturii sale: a) cotele pe care Italia le va vărsa în fondul comunitar; b) nivelul prețurilor la porumb și cereale furajere; c) măsurile de apărare a pieței fructelor și legumelor în cadrul C.E.E. Comisia Hallstein — însărcinată în cursul nopții de sîmbătă să negocieze o soluție — a propus un text pe care Olanda, Belgia și R.F.G. l-au socotit prea favorabil Italiei și de aceea l-au respins.

Duminică, întreaga negociere stătea sub semnul incertitudinii. Pesimiștii considerau că momentul propice a trecut, mai ales că în culisele Consiliului se vorbea tot mai insistent despre posibilitatea retractării de către unele delegații a concesiilor făcute. O estimare mai realistă a perspectivelor nu putea duce însă la asemenea concluzii. Seriozitatea cu care fusese dat publicității și cu care fusese argumentat ultimatumul francez era de natură să pună întreaga responsabilitate a eșecului Pieței comune pe seama acelor parteneri care tergiversau luarea hotărîrilor. Era de prevăzut că nici una din țări nu-și va asuma o asemenea răspundere.

Reluate, lucrările Comisiei Hallstein au dus la un compromis acceptat în principiu atît de către Italia cît și de partenerii ei, care și-au manifestat însă unele rezerve, considerate negociabile. Acordul final al Consiliului ministerial a intervenit la capătul unor noi și obositoare ședințe prelungite de-a lungul întregii nopți de luni spre marți.

S-a ajuns astfel la capătul unor tratative care păreau că se vor termina cu un eșec total. Reacțiile cercurilor economice occidentale care consideră „integrarea" deplină a economiei țărilor C.E.E. drept panaceu universal al contradicțiilor au fost, bineînțeles, favorabile. Este însă de remarcat că înșiși termenii acordului — la care s-a ajuns cu atîta greutate — deschid noi domenii de controversă între țările Pieței comune.

Unificarea prețurilor la cereale reprezintă o măsură plină de serioase consecințe pentru agricultura Pieței comune. Acele țări — în primul rînd Franța — în care prețul grîului a sporit vor cunoaște efectele stimulatorii ale acestei măsuri, în sensul că producția de grîu va avea tendința să crească. Întrucît însă Franța are încă de pe acum importante stocuri nevandabile de grîu, ce se va întîmpla cu surplusul de producție? Stocurile acumulate vor crește, presînd piața internă, în sensul unei scăderi a prețurilor, ceea ce, în situația liberei circulații — de la o țară la alta — a produselor agricole în Piața comună va →

În timpul tratativelor: de la stînga la dreapta: Mansholt, vicepreședintele Comisiei Pieței comune, Heger, ministrul belgian al agriculturii, și Pisani, ministrul francez al agriculturii

REFLECTOR

Radar plus televiziune

Recenta ciocnire, în largul coastei statului New Jersey, a transatlanticului izraelian „Shalom" cu un petrolier norvegian, care a provocat moartea mai multor marinari, a pus din nou în discuție problema securității maritime. Creșterea alarmantă a numărului ciocnirilor în ultimii ani i-a convins pe mulți specialiști că folosirea radarului pentru evitarea unor asemenea accidente nu dă rezultate satisfăcătoare.

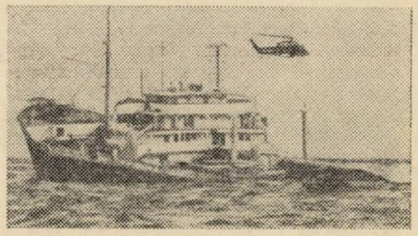

Soluția preconizată în S.U.A. este un nou sistem, cunoscut sub numele de Ratan, ceea ce înseamnă „Ajutor pentru navigație prin radar și televiziune". Piloții avioanelor întocmesc — înainte de decolare — un plan de zbor. Transmițătoare radar de pe sol recepționează semnalele trimise în direcția avionului și reflectate de acesta pe un ecran sub forma unei minuscule fișii de lumină. Această fișie reprezintă zborul unui anumit avion. Controlori urmăresc în permanență acest zbor. Dacă există primejdia unei ciocniri cu o altă fișie, pilotul poate fi avertizat prin radio. Acest sistem e aplicabil și la urmărirea cursului vaselor maritime. S-au și făcut experiențe în acest sens începînd din 1962. Fișiile de lumină prezentînd întreaga circulație într-o zonă de 10—15 mile sînt înregistrate pe un ecran al stației transmițătoare. Pe ecran se află și harta zonei respective, astfel încît se poate stabili exact poziția geografică a fiecărui vas. O cameră de televiziune fotografiază apoi ecranul radar și îl transmite ca pe oricare alt program televizat. Orice vas care posedă un aparat obișnuit de televiziune poate obține astfel un tablou al traficului maritim din zona respectivă.

Trei timbre scumpe

Trei dintre cele mai scumpe timbre din lume se află în posesia unui fierar libanez. Toate trei o reprezintă pe Maja Desnuda, capodoperă a pictorului Goya, și datează din 1828, an în care regele Spaniei a ordonat să se execute de mînă cîteva sute de asemenea timbre pentru a aduce astfel un omagiu operei marelui pictor. Toate timbrele astfel executate au fost distruse cu excepția acestor trei. Colecționari europeni și americani l-au vizitat în mai multe rînduri pe fierarul libanez oferindu-i importante sume pentru cele trei timbre. „Ele constituie un bun al familiei. Nu le voi vinde niciodată, chiar dacă ar fi să mor de foame", a declarat posesorul lor.

Muftiul Iordaniei a admis înregistrarea nașterilor

În Iordania nu existau registre de nașteri. Muftiul Iordaniei, șeicul Abdulah Al Qualqili, a promulgat un „fatva" (decret religios) prin care declară admisibilă înregistrarea noilor născuți în țară. Fatva se bazează pe o serie de versete din coran, pe unele sentințe ale lui Mahomed, și pe hotărîrile juriștilor islamici în această chestiune. Dat fiind că această hotărîre a fost adoptată de guvern, ea devine obligatorie pentru cetățenii iordanieni.

determina o accelerare a ruinării producătorilor de cereale care au prețuri de cost mai ridicate. Este și temerea fundamentală a oficialităților vest-germane.

Pentru a contracara acest fenomen — cu consecințe sociale și politice considerabile — guvernul R.F.G. insistă pentru o compensare bănească din fondul comunitar.

Partea vest-germană opinia pentru un fond de compensare comunitară deosebit de ridicat (circa un miliard de mărci anual). În cele din urmă, s-a ajuns la soluția preconizată de partea franceză: C.E.E. va suporta circa jumătate din subvenții, restul fiind achitat din bugetul național al țărilor membre interesate. Franța a reușit însă să obțină un succes suplimentar: din fondul comunitar va fi subvenționat și exportul francez de grîu către țările nemembre (plătindu-se Franței diferența dintre prețul unificat și prețul mondial, care este mai scăzut). Astfel, grîul francez devine competitiv pe piața mondială, putînd concura cu cel american, canadian și australian. Disputele în jurul cotelor de vărsăminte pe care diferitele state trebuie să le facă în fondul comunitar s-au încheiat și ele, fiecare țară luptînd pentru a i se fixa o cotă cît mai mică.

Dincolo însă de acorduri se întrevăd și alte consecințe în afara celor menționate. Piața agricolă unică a C.E.E. va determina o întărire a măsurilor discriminatorii față de importurile agroalimentare din țări terțe. În acest sens, agenția *France Presse* arăta că la Washington se subliniază riscurile pe care le atrage acordul realizat pentru exporturile de surplusuri agricole americane pentru care accesul la piața țărilor C.E.E. va deveni și mai dificil; o evaluare oficioasă a pierderilor pe care le-ar putea suferi exportatorii americani dă cifra de 400 milioane dolari. Această situație va determina înăsprirea concurenței intracomunitare, ceea ce va duce la reorganizarea proprietății funciare, marcată în primul rînd prin dispariția mai accelerată decît pînă acum a micilor producători agricoli nu numai în R.F.G. ci și în celelalte țări ale C.E.E.

Tocmai de aceea, producătorii agricoli din Piața comună n-au primit cu aceeași satisfacție acordurile încheiate la Bruxelles. Agenția *France Presse*, relevînd primele reacții în acest sens, relata: „în cercurile agricole, rămîne prezentă preocuparea pentru consecințele pe care această politică comună le va putea avea asupra agriculturilor naționale". Cele mai vii reacții s-au produs însă în cercurile agricultorilor vest-germani care au comunicat cancelarului Erhard nemulțumirea pentru „surprinzătoarea" hotărîre de a ceda în fața cerințelor planului Mansholt.

Nu sînt încă — nici pe departe — sondate, în acest moment, toate consecințele pe care le va avea înființarea Pieței agricole comune asupra agriculturii și, mai ales, asupra maselor țărănești din țările C.E.E. Este cert însă că nodul contradicțiilor dintre țările membre nu a fost dezlegat prin acordul obținut. Ele se vor manifesta din plin în clipa în care se va trece la aplicarea celor preconizate acum în documentele comune.

N. S. STĂNESCU

RIO DE JANEIRO

Influența militarilor

Unele evenimente politice braziliene, aparent disparate, continuă să rămînă în actualitate. Dintre acestea nu poate fi trecut cu vederea episodul Mauro Borges: acuzat de „favorizare a subversiunii", Borges, guvernatorul statului Goias, a refuzat să se prezinte în fața unei comisii de anchetă. La puțin timp după izbucnirea conflictului, președintele Branco a trimis parlamentului un decret privind intervenția federală în Goias, decret ratificat cu 192 de voturi pentru, 140 contra și 6 abțineri. Presa a subliniat prezența masivă din parlament: 338 de deputați, număr superior tuturor celor înregistrate pînă la această dată, începînd cu luna aprilie. Borges a fost înfrînt. Or, el se număra printre puținii guvernatori neschimbați pînă acum și, lucru foarte important, nu era militar. Să notăm că aproape toți guvernatorii schimbați au fost înlocuiți cu militari. Este un aspect al faptului că în Brazilia, după cum subliniază ziarul uruguayan *Epoca* — se conturează drumurile pe care militarii promotori ai liniei „durilor" reapar pe scena vieții politice.

Un semnal de alarmă în această privință l-au constituit declarațiile lui Auro Moura de Andrade, președintele Senatului. La întoarcerea sa dintr-un voiaj întreprins în Europa, Moura de Andrade a împărțit ziariștilor, chiar de pe aeroportul unde aterizase cu puține clipe mai înainte, textul unei declarații împotriva militarilor „duri" și a criteriului urmat pînă în acel moment de anchetele poliției militare. Mai tîrziu, la Rio de Janeiro, el sublinia că nu va retrage nici un cuvînt din declarația sa. Militarii însă nu par să se fi jenat deloc, iar acțiunile pe care le întreprind constituie o dovadă a acestui fapt. Imediat după cazul Borges a urmat episodul Rio Grande do Sul, unde generalul Justino Alves Bastos, comandantul trupelor federale din acest stat, a „descoperit" brusc un „vast complot". A urmat arestarea a peste 2 000 de persoane. În amîndouă situațiile amintite, militarii sînt cei care au avut ultimul cuvînt. Acest cuvînt părea că nu va mai avea influență hotărîtoare asupra vieții braziliene, după ce expirase valabilitatea articolului 10 din Actul Instituțional, și mai ales după ce președintele Branco înfruntase cu succes presiunea militarilor „duri", care cereau o prelungire. (Pe baza acestui articol fuseseră suspendate drepturile politice ale multor personalități braziliene). S-a spus la puțin timp după aceea că „mareșalul Castelo Branco a studiat toată viața strategia militară, iar acum o aplică în politică" (*Newsweek*). Se pare că militarii au înțeles primii acest lucru și au trecut la executarea unui proces invers: politica să urmeze strategia. A „durilor", bineînțeles. Și dacă această linie se va putea afirma, ea va fi — așa cum arată înșeși pozițiile politice ale exponenților ei — o linie potrivnică soluționării problemelor economice și sociale urgente ale țării: reforma agrară, stăvilirea inflației, redresarea economiei, îmbunătățirea condițiilor de muncă și trai ale unei populații în continuă creștere.

În intervalul de cînd a fost ales președintele țării, Branco a încercat transpunerea în fapt a unor prime măsuri pentru soluționarea acestor probleme. El a obținut votarea unui amendament (aprobat de puterea legislativă cu 277 de voturi pentru, contra 35) la constituție pentru punerea în practică a acțiunilor din *O Estatuto da Terra*, proiectul său de reformă agrară. După cum se știe, acest proiect prevede în principal trei puncte esențiale: exproprierea pe bază de compensații în titluri de împrumuturi publice a unor terenuri, aplicarea unui impozit teritorial progresiv asupra pămînturilor nefolosite sau folosite în mod necorespunzător și colonizarea unor terenuri aflate în proprietatea statului cu țărani lipsiți pînă acum de pămînt. Datorită liderilor partidului Uniunea democrată națională (U.D.N.) precum și ai altor partide, s-a renunțat la reducerea suprafețelor latifundiilor care produc pentru export, iar impozitul progresiv a fost limitat și trecut în competența statelor, ceea ce înseamnă, aproape, anularea lui. Victoria pe care Branco a repurtat-o prin aprobarea amendamentului, nu va putea, deci, să fie fructificată în întregime. Supus obstrucției de adversarii reformei agrare, între care, în afară de unii lideri politici ca Bilac Pinto sau Carlos Lacerda, se află și militarii hotărîți să conserve actuala structură agrară a țării, proiectul *O Estatuto da Terra* nu pare să dea rezultatele scontate. În Pernambuco a început săptămîna trecută aplicarea sa în mod practic. O singură exemplificare este concludentă: valoarea la care este evaluat un hectar de pămînt expropriat, — valoare exprimată în titlurile de împrumuturi publice — se ridică la de zece ori valoarea reală a unei atari suprafețe.

Prezența militarilor brazilieni în politica țării este dovedită încă o dată și de faptul că în campania electorală începută mult prea devreme (datorită aceluiași Carlos Lacerda care a forțat toate ușile pentru a obține candidatura sa din partea U.D.N.), numele unora dintre ei este pronunțat tot mai des în calitate de virtuali candidați la funcția supremă. Partidul social democrat, de exemplu, deși nu s-a hotărît definitiv asupra candidatului său, nu pare să ofere decît două posibilități: ori Juscelino Kubitschec reintră în viața politică și, deci, va fi candidat, ori locul acestuia va fi ocupat de către un general. Și în acest caz nimeni nu poate prevedea modul în care se vor desfășura lucrurile. Proiectul de reformă electorală, pe care Congresul va trebui să-l aprobe anul viitor ar putea schimba cu mult caracterul acestei campanii și, implicit, șansele unor candidați. Episoadele acțiunilor întreprinse de militari par să justifice opinia că terenul ce li se cedează în viața politică a țării favorizează șansele lor.

Darie NOVĂCEANU

GEORGETOWN

Criza politică

Guyana a devenit „britanică" în 1799. Granițele teritoriului au fost definitiv stabilite în 1904, cînd o comisie de arbitraj a trasat hotarul cu Brazilia (totuși în 1962, granița cu Venezuela constituia încă obiectul unui litigiu).

Istoria modernă a țării începe tîrziu, în 1952, cînd Consiliul legislativ a respins propunerea de includere în Federația Britanică a Caraibilor. În urma acestei decizii, autoritățile britanice acordă teritoriului o constituție, intrată în vigoare la 1 aprilie 1953, instituind alegerea prin vot universal a unui parlament și formarea unui guvern cu atribuții destul de limitate (Consiliul executiv) condus de guvernator. Primele alegeri au avut loc la 27 aprilie 1953 și s-au soldat cu victoria Partidului progresist al poporului condus de Cheddi Jagan. Programul partidului prevedea evoluția rapidă a teritoriului spre independență.

Din 1953 și pînă astăzi, evenimentele din Guyana Britanică au reflectat perseverența cu care partidul condus de Jagan (victorios și în alegerile din 1957 și 1961) a urmărit acest țel, precum și perseverența cu care guvernul britanic a refuzat să acorde independența țării, cel puțin atîta timp cît guvernul va fi format de Partidul progresist al poporului.

În octombrie 1953, constituția a fost suspendată, iar partizanii lui Jagan — înlăturați din Consiliul executiv. La începutul anului următor, Cheddi Jagan a fost judecat și condamnat la 6 luni închisoare.

Alegerile din 1957 au dat cîștig de cauză tot Partidului progresist care a obținut 9 din cele 14 mandate disputate. În guvernul prezidat tot de guvernator, Cheddi Jagan era ministru al „Comerțului și industriei" („și prim-ministru de facto" — scria *Times*). În 1960 a avut loc, la cererea partidului lui Jagan o conferință constituțională în urma căreia Guyanei Britanice i-a fost acordată „deplină autonomie internă"; totuși, se prevedea ca guvernatorul să controleze funcționarea organelor de ordine; nu a fost stabilită data acordării independenței. Noua constituție a intrat în aplicare în iulie 1961, iar în august au avut loc alegeri.

Și în aceste alegeri, învingător a fost tot Partidul progresist al poporului, care a obținut 20 din cele 35 de mandate; opoziția o reprezentau partidele Congresului național al poporului (11 mandate) și Forța unită (4 mandate).

În urma cererilor repetate ale guvernului Jagan, în octombrie 1962 a avut loc la Londra o conferință constituțională. Întrucît liderii grupărilor politice reprezentate în parlament nu au reușit să ajungă la o înțelegere, au fost așteptate propuneri din partea Ministerului britanic al coloniilor; dar ministerul n-a făcut nici o propunere.

Un an mai tîrziu, la Londra este convocată o nouă conferință constituțională. De data aceasta, ministrul coloniilor Duncan Sandys ia hotăriri: în 1964 vor avea loc alegeri; numai după ținerea acestor alegeri, o altă conferință va stabili data independenței și constituția Guyanei independente. În plus, alegerile urmează să se țină în conformitate cu principiul reprezentării proporționale: pentru a forma guvernul este necesară nu majoritatea relativă, ci majoritatea absolută. Evident hotărîrea era în dezavantajul Partidului progresist și guvernul britanic spera că următorul guvern guyanez nu va fi tot un guvern Jagan. Despre hotărîrea britanică, săptămînalul *Economist* scria: „Ea pare să fie o acțiune de eliminare a lui Jagan, pentru a liniști temerile americanilor".

Despre ce temeri era vorba? Politica Partidului progresist a stîrnit neliniște în emisfera occidentală încă din 1953. Partidului condus de Jagan i s-a atribuit intenția de a efectua naționalizări; motivare suficientă pentru a stîrni reacții negative în occident. Dar în S.U.A. suspiciunile au persistat, alimentate de faptul că guvernul Jagan a încheiat acorduri comerciale cu o serie de țări socialiste, inclusiv Cuba. Nu mai departe decît în 1963, liderii minorității republicane din Congresul S.U.A. au dat publicității o declarație în care se arăta că „preluarea puterii de către comuniști este iminentă", reamintind guvernului englez că „Marea Britanie dispune de autoritatea necesară pentru a înlătura guvernul Jagan".

Fără să își însușească formulele americane, oficialitățile conservatoare de la Londra au manifestat o continuă ostilitate față de P.P.P. și conducerea sa; s-a sugerat chiar că, dacă acest partid ar fi pus în minoritate, evoluția spre independență a Guyanei Britanice ar fi, poate, mai rapidă.

Guvernul laburist a subscris la decizia conservatorilor de a-l înlătura pe Jagan, refuzînd, cu cîteva săptămîni în urmă, să dea satisfacție cererilor privind renunțarea la principiul reprezentării proporționale și poate, eliberarea unor membri ai P.P.P., arestați după asumarea de puteri excepționale de către guvernatorul Luyt, în vara anului 1964.

Pentru Partidul progresist al poporului campania electorală a fost deosebit de dificilă. Fără să fie constituită într-un front unic, opoziția s-a străduit, în primul rînd, să preîntîmpine realizarea unei majorități absolute de voturi de către Partidul progresist. Principalul partid de opoziție, Congresul național al poporului a căutat să-și realieze în primul rînd populația neagră (a doua ca număr, după indieni — simpatizanți ai P. P. P.) ducînd o campanie electorală susținută și costisitoare: în acest timp, Partidul forța unită, condus de comerciantul de origine portugheză Peter Daguiar, a căutat să atragă un număr cît mai mare de indieni. În aceeași direcție au acționat cele două formațiuni politice nou constituite, Partidul dreptății și Partidul unit al musulmanilor din Guyana.

Desfășurarea campaniei electorale a fost destul de agitată, deși după ce guvernatorul Luyt și-a asumat împuterniciri excepționale au fost aduși 5 000 de soldați britanici. Adversarii lui Jagan și-au semnalat prezența la întrunirile P.P.P. „întrerupînd, huiduind și strigînd cuvinte care nu pot fi reproduse" — scrie corespondentul revistei *Time*. Mai mult, luna trecută a devenit cunoscut un raport secret al poliției, în care se arăta că liderii principalului partid de opoziție au procedat, în 1963, la organizarea unor echipe de șoc, care să saboteze activitatea partidului condus de Jagan.

Pentru a preveni eventualele contestații, autoritățile britanice au invitat o comisie de observatori, provenind din șase țări ale Commonwealthului — Canada, India, Ghana, Nigeria, Trinidad și Malta (țară care, nota explicativ ziarul *Times*, are un sistem electoral bazat pe o variantă complicată a reprezentării proporționale).

În cursul săptămînii care a precedat alegerile, comisia a fost invitată să ia act de declarația guvernatorului Luyt care a afirmat că nu se consideră obligat să încredințeze formarea guvernului — partidului care va obține cele mai multe mandate, ci se va orienta după posibilitățile de constituire a unei majorități în parlament. Conducerea P.P.P. a declarat că guvernatorul a urmărit prin aceasta să influențeze alegătorii în favoarea partidelor de opoziție.

În urma alegerilor, Partidul progresist al poporului a obținut 24 de mandate, Congresul național al poporului 22, iar Partidul forța unită — 7. Partidul condus de Jagan a întrunit 45,9 la sută din voturi, față de 42,6 la sută în 1961. Cu toate acestea, se pare că guvernul va fi format fără participarea P.P.P Orientîndu-se „după posibilitățile de constituire a unei majorități parlamentare", guvernatorul Luyt a încredințat formarea guvernului lui Linden Forbes Burnham, lider al Congresului național al poporului, care va dispune și de sprijinul Partidului forța unită. Acesta a și depus jurămîntul pentru această funcție.

Jagan a refuzat să demisioneze — crezînd, pentru moment, dificultăți guvernatorului, care nu poate convoca noul parlament fără consimțămîntul primului ministru. La Londra s-au luat contramăsuri: constituției Guyanei Britanice i s-a adus un amendament care prevede ca primul ministru să demisioneze de îndată ce guvernatorul îi aduce la cunoștință că intenționează să numească un alt prim-ministru.

În urma acestor fapte situația este confuză. Amintim și faptul că fără participarea P.P.P., conferința constituțională proiectată nu poate avea loc. Guvernul laburist nu poate să nu țină seama de faptul că, în decembrie 1963, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat o rezoluție cerînd să fie stabilită data la care va fi proclamată independența Guyanei Britanice, și că această problemă nu va fi omisă din dezbaterile actualei sesiuni.

Mihai MATEI

SESIUNEA N.A.T.O.

Pe ordinea de zi a sesiunii Consiliului ministerial al Pactului Nord-Atlantic figurează șase puncte :

1) O trecere în revistă a situației internaționale și a relațiilor Est-Vest.
2) Probleme militare.
3) Măsuri urgente în domeniul civil.
4) Diverse.
5) Data și locul viitoarei sesiuni ministeriale.
6) Comunicatul final.

În acest moment cînd se adîncește criza Pactului Atlantic din cauza incompatibilității dintre structura și orientarea sa și realitățile politice actuale, cînd chiar și cei mai convinși adepți ai lui vorbesc despre necesitatea unei „cotituri" (președintele Johnson), ordinea de zi constă, ca întotdeauna, dintr-o înșiruire formală de teme generale. Probleme ca modificarea sistemului de funcționare a alianței sau ca planul de creare a unei forțe militare integrate înzestrată cu arme nucleare nici nu figurează ca atare, deși ele reprezintă principalele motive de dezbinare în interiorul N.A.T.O.

Imposibilitatea concilierii intereselor partenerilor nord-atlantici se manifestă pregnant în cazul F.N.M., conceput ca un instrument de integrare, dar apărînd, în condițiile internaționale actuale, ca un factor dezintegrator și – mai ales – în directă contradicție cu cerințele destinderii.

Primele relatări despre desfășurarea sesiunii arată că nu are loc o înfruntare propriu-zisă. Miniștrii prezenți, conștienți de imposibilitatea unui aranjament în momentul de față, preferă o temporizare.

Ne-am adresat unor ziariști cunoscuți din cîteva țări membre ale N.A.T.O. pentru o expunere a punctelor de vedere ale guvernelor lor. **Jean Schwoebel,** de la **Le Monde,** explică în corespondența sa tezele guvernului francez în legătură cu relațiile interatlantice și cu problema F.N.M. Din Washington, **Jack Raymond,** de la **New York Times,** se face interpretul poziției guvernului american. El ne prezintă argumentele prin care Statele Unite vor să convingă partenerii vest-europeni să accepte ideea creării unei forțe nucleare multilaterale. Atitudinea guvernului Italiei este caracterizată de ziaristul **Mario Galletti,** de la ziarul **Unità,** ca o atitudine de expectativă prudentă. Anglia – ne informează **John Gritten** în corespondența sa din Londra – a preferat să nu-și dezvăluie pe deplin poziția înainte de începerea sesiunii, considerînd că ar putea avansa propuneri de compromis. Punctul de vedere al guvernului vest-german este prezentat de dr. **Karl Kindermann,** de la ziarul **Westfälische Rundschau,** care vorbește despre problema participării R.F.G. la controlul asupra armelor nucleare. **Claus Seiden,** de la ziarul social-democrat danez **Aktuelt,** explică motivele pentru care guvernele Danemarcei și Norvegiei se opun proiectului de creare a forței nucleare multilaterale.

WASHINGTON

Corespondență de la Jack RAYMOND

Istoria unui proiect

Washingtonul privește reuniunea anuală a miniștrilor țărilor din organizația Pactului Nord-Atlantic cu un amestec de îngrijorare și exasperare. Ca și la cele mai multe dintre reuniunile de acest fel din anii trecuți, s-a vorbit de probleme „critice". Totuși, problema cea mai importantă nici măcar nu figurează pe ordinea de zi a discuțiilor. Problema esențială este ridicată de propunerea Statelor Unite de creare a unei așa-numite forțe nucleare multilaterale — F.N.M. — o flotă aliată de vase înzestrate cu proiectile nucleare și manevrate de un echipaj internațional. Acestei propuneri americane i s-a adus un amendament de către Marea Britanie, potrivit căruia forța de șoc nucleară ar urma să includă elemente naționale, cum ar fi bombardierele britanice, o contribuție națională din partea Statelor Unite, poate chiar o contribuție națională din partea Franței.

Franța, însă, se opune atît ideii americane cît și celei britanice. Franța se străduiește să-și creeze o forță restrînsă, însă crescîndă, de bombardiere nucleare. Președintele de Gaulle a obiectat, cu consecvență, față de conceptul forțelor militare internaționale integrate, considerînd că ele ar implica dreptul de veto al celui mai puternic partener, Statele Unite. Pe de altă parte, Germania occidentală se pronunță în favoarea F.N.M., căci planul acesta promite să acorde Bonnului, pentru prima dată de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, cel puțin o participare la controlul armelor nucleare, chiar dacă Statele Unite și-ar menține dreptul de veto. Alți membri ai N.A.T.O. au adoptat atitudini diferite, mergînd de la aprobarea lipsită de entuziasm și pînă la dezaprobarea proiectului.

Din cauza acestor divergențe de vederi în ce privește controlul armelor nucleare, americanii s-au temut că alianța atlantică — fondată în 1949 — ar putea fi zguduită de dezbinări. S-a spus că însuși proiectul F.N.M. ar constitui o sursă de sciziune. Pe lîngă aceasta, mulți americani au fost exasperați și de felul în care a luat naștere și s-a dezvoltat întreaga controversă, căci dacă în momentul de față Statele Unite sînt sprijinitoare convinse ale F.N.M., acum cîțiva ani Washingtonul nu credea că răspîndirea informațiilor nucleare ar fi necesară Pactului Atlantic. Vest-europenii, inclusiv conducătorii britanici și francezi, au fost cei care au ridicat această problemă .

Istoria proiectului F.N.M. își are originile în „războiul rece", în care a fost împinsă Europa spre sfîrșitul deceniului al cincilea și începutul deceniului al șaselea. Pe atunci, în atmosfera încărcată de conflicte, vest-europenii își exprimau îngrijorări și își intensificau presiunile în sensul răspîndirii controlului asupra forțelor nucleare ale Statelor Unite, astfel încît Washingtonul să fie obligat să acționeze în conformitate cu interesele Europei occidentale. Răspunsul Statelor Unite a fost că prezența soldaților americani în Europa constituia un angajament suficient. Cînd însă presiunile au continuat, Washingtonul a sugerat în 1960 un plan pentru crearea unor forțe aliate de submarine nucleare „Polaris", în măsură să lanseze rachete de sub mare.

În momentul cînd președintele Kennedy a preluat puterea, în 1961, el nu era deosebit de entuziasmat de această idee. Kennedy considera că țările vest-europene aveau să-și dea seama că ar fi mai puțin costisitor să-și dea contribuția militară la alianță prin forțe convenționale. S-au petrecut însă anumite fapte care l-au făcut pe președinte să-și schimbe părerea. Și anume :

1. Succesul Franței în dezvoltarea armelor nucleare, chiar fără ajutorul Statelor Unite, a demonstrat posibilitatea apariției unor forțe nucleare naționale. Alte țări aveau să fie ispitite spre aceasta, ceea ce avea să complice perspectivele de dezarmare.

2. Dacă aveau să existe alte forțe nucleare, Germania occidentală avea să pretindă una și pentru ea însăși. Germania federală ajunsese țara din Europa occidentală care contribuia cel mai mult în bani și forțe omenești la N.A.T.O., și principiile alianței cer egalitate de statut.

Președintele Kennedy a lansat deci proiectul F.N.M. bazat pe vase de suprafață mai degrabă decît pe submarine. Principalul obiectiv era să creeze o singură forță care să satisfacă toate țările vest-europene și care, mai ales, să preîntîmpine — afirmă el — crearea unei forțe nucleare naționale în Germania occidentală, acordînd Bonnului un rol susceptibil de a fi controlat de către aliații săi.

În termenii propunerii guvernului american urmează să se construiască o flotă de 25 de vase, fiecare înarmat cu cîte 10 rachete „Polaris" avînd o rază de acțiune de 2 500 de mile și o încărcătură nucleară în măsură să distrugă un oraș de mărime mijlocie.

Franța s-a opus din capul locului acestei propuneri, considerînd că îi primejduiește forța nucleară proprie. To-

tuși, 8 din cele 15 state membre ale N.A.T.O. au luat parte la studiile pregătitoare: Statele Unite, Marea Britanie, R.F.G., Grecia, Turcia, Italia, Olanda și Belgia. Toate acestea, cu excepția Belgiei, au participat la experiența făcută cu un vas cu echipaj internațional care se pregătește pentru o croazieră experimentală mai îndelungată, desigur fără arme.

În întreaga controversă iscată de proiectul forțelor multilaterale, guvernul american consideră că proiectul F.N.M. și-ar putea găsi o justificare în faptul că mariie puteri nucleare — Statele Unite și Uniunea Sovietică — nu au izbutit încă să ajungă la un acord în ce privește dezarmarea concretă. Tratatul de interzicere parțială a experiențelor nucleare semnat anul trecut a constituit numai un început. Este limpede că dacă ar exista un acord cuprinzător cu privire la dezarmare, proiecte de tipul F.N.M. nici nu ar mai fi luate în considerație.

Washington, 14 decembrie

PARIS

Corespondență de la Jean SCHWOEBEL

În ce constă controversa

Ca în fiecare an, marea sesiune a Consiliului ministerial al Organizației Nord-Atlantice (N.A.T.O.) s-a deschis la 15 decembrie la Paris, în palatul de la Porte Dauphine. Dar, contrar așteptărilor, miniștrii care reprezentau cele 15 țări ale alianței occidentale s-au ferit pînă acum cu grijă să abordeze în mod deschis ceea ce de cîțiva ani a devenit problema nr. 1: *reforma organizației*. Nu este în interesul aliaților să discute în mod public problemele care îi divizează profund, atîta timp cît acestea nu vor fi coapte pentru soluții agreate de toți. De altfel, orice dezbatere în privința lor nu ar duce la nici un rezultat, de vreme ce rezoluțiile propuse ar fi blocate de guvernul francez.

Într-adevăr, părerile Franței asupra reformei necesare a N.A.T.O. se deosebesc atît de radical de cele ale aliaților ei, în special de cele ale S.U.A. — încît, pentru moment, nu este posibil nici un compromis. Majoritatea membrilor alianței s-ar mulțumi cu cîteva mici reforme care nu ar atinge cu adevărat structura actuală a N.A.T.O., și care ar avea ca rezultat întărirea colaborării militare și politice a ansamblului organizației, acordînd în același timp țărilor vest-europene o influență mai mare. Franța, dimpotrivă, cere o modificare totală a structurii N.A.T.O. și o adaptare a rolului său la noile date ale situației internaționale.

Teza Parisului este în linii mari următoarea: din 1949, data creării alianței, pînă în 1956, Statele Unite au asigurat țărilor vest-europene, epuizate de cel de-al doilea război mondial, o protecție militară eficace. Totuși, încă de pe atunci țări ca Franța regretau că nu au primit nici un ajutor american în problemele neeuropene și că s-au găsit izolate, atunci cînd au fost nevoite să înfrunte dificultățile unui proces anticolonialist care le slăbea poziția pe plan mondial. În același timp însă, S.U.A. cereau sprijinul necondiționat al aliaților lor pentru toate acțiunile americane în întreaga lume.

Din 1956, S.U.A. nu mai sînt la adăpost de represalii; aceasta a modificat profund datele strategiei N.A.T.O. Pe de altă parte, lumea din 1964 nu mai este cea din 1956: Europa s-a redresat, influența „lumii a treia" a sporit considerabil.

Dar organizația atlantică a rămas o alianță cuprinzînd Europa occidentală în cadrul unui sistem strategic american, cînd de fapt, în afară de problema Berlinului, toate problemele politice, chiar și acelea care interesează Europa, se pun în afara zonei cuprinse în tratat. Pe scurt, Pactul Atlantic nu mai este adaptat la problemele lumii actuale.

Cum s-ar putea realiza această adaptare? Republica a V-a este de părere că, de acum înainte, alianța trebuie să fie stabilită pe baza unui pact de asociere între parteneri egali în drepturi și influență, ceea ce ar pune capăt leadership-ului unuia singur. Se pune, deci, problema de a suprima *integrarea* care se află la baza structurii actuale a N.A.T.O., deoarece această integrare menține Europa occidentală dependentă de S.U.A. Numai o asociere pe picior de egalitate cu americanii ar putea permite Europei occidentale o adevărată securitate precum și garantarea intereselor ei vitale, care nu sînt totdeauna la fel de vitale și pentru S.U.A.

Franța consideră, de asemenea, că împărțirea actuală a Europei nu poate fi acceptată ca definitivă.

Unirea Europei ar putea permite reglementarea problemei germane, dar ea nu va fi posibilă decît dacă Europa occidentală și America de Nord nu vor fi integrate din punct de vedere politic și militar. După părerea generalului de Gaulle, asocierea foarte suplă a țărilor vest-europene, Statelor Unite și Canadei ar fi susținută, pe plan nuclear, de un organism de coordonare a politicilor puterilor occidentale aliate, cu vocație mondială, adică S.U.A., Marea Britanie și Franța.

La numai cinci luni după venirea sa la putere, la 17 septembrie 1958, generalul de Gaulle adresa un memorandum președintelui S.U.A., generalul Eisenhower, și șefului guvernului britanic, Macmillan, pentru a le propune o asemenea conducere *tripartită* a alianței occidentale și pentru a le anunța hotărîrea de a „subordona participarea sa la dezvoltarea N.A.T.O." acceptării acestei propuneri.

Întrucît președintele S.U.A. a răspuns negativ la această cerere, în anii care au urmat generalul de Gaulle a luat o serie de hotărîri urmărind să „dezintegreze" majoritatea forțelor militare terestre, navale și aeriene franceze puse la dispoziția N.A.T.O. Pe de altă parte, el s-a opus oricărei încercări de a întări N.A.T.O. pe plan militar și politic. De curînd el a respins propunerea americană — comunicată de Geor-

→

Din cuvîntările rostite la sesiune

Paul-Henri Spaak, ministrul afacerilor externe al Belgiei:

— Criza din N.A.T.O. se datorește în mare măsură faptului că nu au fost încă stabilite concepțiile politice pe care se întemeiază hotărîrile politice și militare.

— În condițiile actuale Belgia nu va participa la F.N.M.

Gerhard Schroeder, ministrul afacerilor externe al R. F. Germane:

— R.F. Germană dorește crearea forței multilaterale sau a unei alte forțe similare. Cei ce se opun acestei idei nu ar trebui să-i opună generalități vagi, ci propuneri realiste concrete.

Paul Martin, ministrul afacerilor externe al Canadei:

— În momentul de față, Canada nu intenționează să participe la forța multilaterală.

Giuseppe Saragat, ministrul afacerilor externe al Italiei:

— Sînt necesare eforturi continue pentru a se realiza progrese în domeniul dezarmării.

Dean Rusk, secretarul de stat al S.U.A.:

— Sînt necesare consultări mai frecvente ale Consiliului Atlantic la nivelul miniștrilor de externe pentru a se discuta diverse probleme, cum ar fi dezarmarea sau problemele africane.

— Statele Unite doresc crearea F.N.M. Propunerea britanică de a se crea o forță nucleară atlantică va fi examinată cu atenție.

— Puterile atlantice nu ar trebui să se desolidarizeze una de alta, întrucît aceasta micșorează șansele de destindere.

— Statele Unite speră că în Vietnamul de sud vor primi din partea țărilor membre ale N.A.T.O. un ajutor concret.

Couve de Murville, ministrul afacerilor externe al Franței:

— Se discută de multă vreme în jurul forței multilaterale. Este greu să apreciezi în deplină cunoștință de cauză o propunere ale cărei obiective nu sînt clare. Cele stabilite în legătură cu forța multilaterală sînt contradictorii. Se insistă în același timp asupra nediseminării — principiu cu care Franța este în general de acord — și asupra ideii de a se atribui unor țări care nu posedă arma nucleară drepturi pentru moment imprecis definite.

Feridun Cemal Erkin, ministrul afacerilor externe al Turciei:

— Avînd în vedere că unele state urmează linia coexistenței pașnice și doresc să ducă tratative bilaterale cu alte state, ca de pildă Turcia, este în interesul păcii ca aceste inițiative să fie întîmpinate într-un spirit pozitiv și pașnic.

ge Ball lui Couve de Murville, în care se preconiza întrunirea Consiliului atlantic la nivel ministerial la fiecare două sau trei luni, și nu de două ori pe an ca în prezent. De fapt, cînd guvernul francez vorbește de o reformă a N.A.T.O., el cere în mod practic dispariția lui ca organism integrat. În locul său ar urma să fie elaborate formule de colaborare, care ar pune S.U.A. și Europa occidentală pe picior de egalitate în domeniul apărării clasice și care ar asigura Franței, Marii Britanii și S.U.A., tot pe picior de egalitate, conducerea strategiei nucleare și politice a Occidentului.

În cazul acesta, este foarte lesne de înțeles de ce Franța se opune în mod categoric proiectului forțelor nucleare multilaterale (25 de vase de suprafață, înarmate cu 8 rachete „Polaris" și avînd echipaje mixte), pe care americanii încearcă să le creeze în prezent cu sprijinul vest-germanilor, și de ce Franța se opune în aceeași măsură forței nucleare atlantice propuse de Wilson, care ar fi o forță multilaterală redusă cu cîteva vase de suprafață, dar sporită prin forța de descurajare britanică (bombardiere V și submarine „Polaris") și prin arme nucleare tactice staționate în Europa. Într-adevăr, în acest caz, ca și în celălalt, forța nucleară atlantică (F.N.A.) :

— în primul rînd menține leadership-ul S.U.A. Numai această țară ar avea degetul pe trăgaciul armelor atomice ; ea ar fi, de asemenea, singura (cel puțin în baza formulei britanice) care ar exercita un drept de veto asupra folosirii lor. Proiectul F.N.A. este cu totul opus planului francez de colaborare între cele trei mari puteri nucleare occidentale cu vocație mondială ;

— în al doilea rînd, este inspirată, total sau parțial, de principiul integrării ;

— în al treilea rînd, ignoră egalitatea între S.U.A. și Europa occidentală ;

— în al patrulea rînd, face imposibilă adevărata independență a unei Europe stăpîne pe politica ei și, deci, pe apărarea ei.

Potrivit conducătorilor francezi, în ciuda slăbiciunii ei, forța de șoc a Franței ar avea un caracter mai realist decît cea a S.U.A. Ea ar fi suficientă pentru a asigura apărarea Europei, fără să fie necesar să se facă apel la forțele de descurajare britanice (care preferă să-și mențină dependența față de S.U.A.), și nici la sprijinul R.F.G., care s-a angajat să nu fabrice arme atomice și a cărei participare la o operație oarecare implicînd armele nucleare ar fi periculoasă din motive politice. Într-o zi, cînd Europa va fi unită, declară Parisul, forța de descurajare franceză va putea fi „europenizată" dar acest lucru nu se va întîmpla mîine de vreme ce de Gaulle refuză orice formă federativă a Europei, cerînd doar o Europă asociată a statelor.

Care sînt, în general, reacțiile aliaților Franței față de teza ei ? În ansamblu, aceștia recunosc că generalul de Gaulle are dreptate să ceară relații de strictă egalitate între S.U.A. și Europa. În schimb, ei i se opun radical pentru că se pronunță pentru o strînsă interdependență atlantică a Americii și Europei occidentale, mergînd chiar pînă la integrare.

Iată în ce constă întreaga dificultate a controversei actuale din sînul organizației atlantice.

Paris, 15 decembrie

— Vreți să știți părerea mea ? Nu cred s-o scoatem la liman.
(Din Christian Science Monitor)

ROMA

Corespondență de la Mario GALLETTI

Acord tacit ?

Pînă în prezent, guvernul italian nu și-a asumat nici un angajament oficial privind participarea la forțele nucleare multilaterale ale N.A.T.O., pentru a căror realizare acționează cu o frenezie și o insistență tot mai mare Statele Unite și guvernul de la Bonn. Desigur, nu este vorba de critici sau rezerve ale guvernului de la Roma față de proiectul F.N.M., ci pur și simplu de expectativă și reticență.

Această poziție este determinată în același timp de considerații de politică internă și externă. Pe plan intern, partidele care formează coaliția guvernamentală de centru-stînga sînt constrînse să fie precaute, cu atît mai mult cu cît alegerile din noiembrie au înregistrat o puternică înaintare a Partidului Comunist Italian și a întregii opoziții de stînga. Nu poate fi ignorat nici faptul că țara se află în ajunul alegerii noului președinte al republicii. Pe planul politicii externe, guvernul trebuie să țină seama de cauzele dezbinării profunde dintre participanții la alianța atlantică, nu numai în ceea ce privește forța nucleară, ci și întreaga politică în cadrul N.A.T.O. și în cadrul Pieței comune.

Divergențele din cadrul N.A.T.O. reflectă rivalități politice și militare destul de puternice, precum și îngrijorarea țărilor mai mici, determinată de contramăsurile pe care țările socialiste ar putea fi constrînse să le ia drept răspuns la crearea F.N.M., și de asemenea de preocupări de ordin economic sau de altă natură. În această situație, guvernul italian a adoptat în mod oficial o poziție „de expectativă". Atît în documentul care cuprinde angajamentele programatice ale celor patru partide care au dat viață coaliției de centru-stînga, cît și în declarațiile făcute de unii miniștri în Parlamentul italian, poziția lor a fost definită în acești termeni : guvernul italian participă la studiile cu caracter tehnic de la Washington privind forța nucleară multilaterală ; Italia va lua o hotărîre atunci cînd dezbaterile privind studiile cu caracter tehnic vor fi încheiate și aprobate.

În realitate însă, lucrurile stau cu totul altfel. De mai bine de un an, între Italia și Statele Unite există un acord tacit privind aderarea guvernului italian la F.N.M. Este vorba de un angajament la nivel înalt, care, deși este condiționat, constituie o problemă serioasă. Partidul Socialist Italian — care face parte din coaliția guvernamentală — a acceptat acest angajament, ce-i drept, cu o anumită doză de amărăciune. Socialiștii au explicat această acceptare pretinzînd că formula aleasă pentru forța nucleară multilaterală i-ar exclude în mod efectiv pe militariștii vest-germani de la orice posibilitate de a hotărî asupra folosirii armelor nucleare. În această privință trebuie să spunem că de atunci s-au schimbat multe lucruri. Franța a respins în mod hotărît proiectul. În Anglia au venit la putere laburiștii care, lăsînd la o parte unele echivocuri, declară că nu aprobă proiectul așa cum acesta a fost conceput inițial. În asemenea condiții forța nucleară multilaterală riscă să devină un aranjament între S.U.A. și R.F.G., fapt care provoacă o anumită perplexitate în sînul guvernului italian.

Această stare de lucruri a generat tentativa de a se face presiuni asupra lui Wilson ca Anglia să participe la F.N.M. într-un mod care să furnizeze un alibi și să contrabalanseze, la timpul cuvenit, prezența Bonnului în această afacere. Pe de altă parte, se exprimă speranța că va fi găsită o formulă mai puțin compromițătoare decît cea inițială. Guvernul Italiei are, în esență, o poziție pasivă, așteptînd ca alții să-și spună mai întîi cuvîntul. Iată de ce este greu de apreciat în prezent cum se va rezolva această problemă. Se pare că se așteaptă ca ea să fie soluționată în afara Italiei. Este o poziție cu atît mai criticabilă cu cît un guvern din care fac parte și socialiști ar putea să sprijine orientarea unor guverne, ca cele de la Bruxelles și Copenhaga, ostile creării forței nucleare multilaterale. La aceasta se adaugă îngrijorarea legitimă pe care forța nucleară multilaterală o provoacă pe plan economic și financiar, cheltuielile mari pe care le comportă — perspectivă de loc liniștitoare pentru economia italiană.

Cît privește poziția Partidului Comunist Italian, ea este net negativă, motivele care o determină sînt clare și precise : F.N.M. este un obstacol în calea destinderii în Europa și în lume, este un obstacol în calea tratativelor pentru dezarmare.

Roma, 15 decembrie

BONN

Corespondență de la dr. Karl KINDERMANN

Sprijin pentru F.N.M.

Reuniunea Consiliului atlantic a fost așteptată de toți partenerii cu mare nerăbdare. Din motive lesne de înțeles, guvernul federal este deosebit de interesat într-o clarificare a întregii evoluții viitoare a situației. După cum se știe, există mari divergențe de păreri în ce privește realizarea, activitatea și foloasele forței nucleare multilaterale. Pe vremea cînd a schimbat la Paris un sărut frățesc cu de Gaulle, Adenauer probabil nu avea obiecții împotriva cererii franceze ca Republica federală să participe, din punct de vedere financiar, la crearea forței de șoc franceze. Dar, între timp, Adenauer și-a pierdut influența în politica externă și în locul său au venit oameni care manifestă un interes mai mare față de punctele de vedere americane.

Cu cele 25 de vase de suprafață și cu rachetele sale, F.N.M. au fost concepute ca un model al adevăratei integrări: echipajele acestor vase s-ar compune din reprezentanții diferitelor națiuni. Mai dificilă este însă problema dreptului partenerilor de a-și spune cuvîntul. Bonnul dorește ca această problemă să fie clarificată, cît mai curînd, în interesul tuturor participanților. În Republica federală, Franța și Anglia domină părerea că americanii trebuie să facă anumite concesii, în sensul unei reorganizări a apărării nucleare în așa fel încît partenerii S.U.A. să aibă și ei un cuvînt de spus.

Se poate spune că pînă acum, americanii au acționat ca prizonieri ai propriilor lor legi, menținîndu-se la regula stabilită de ei înșiși a celui mai strict secret; dar au lăsat să se întrevadă că, deîndată ce partenerii se vor afla pe vase, vor putea fi instruiți în mînuirea tehnicii nucleare. Este însă prea puțin față de ceea ce ar dori guvernul vest-german.

De Gaulle a arătat — și acest lucru l-au spus înainte de el și alți oameni politici — că într-o bună zi s-ar putea ivi o situație de felul următor: o declanșare a unui război atomic de către Statele Unite în Asia de sud-est. Într-o asemenea împrejurare, Washingtonul n-ar mai avea grija Europei. Aceste considerente ale președintelui francez sînt luate în serios de unii oameni politici și generali vest-germani. Și ei sînt de părere că, într-un asemenea caz, Europa occidentală n-ar trebui să mai depindă, ca pînă acum, în întregime de Statele Unite. Concluzia lor diferă însă de cea a generalului de Gaulle. Ceea ce doresc ei este o mai activă participare a R.F.G. la controlul și manipularea armelor nucleare. Un alt punct de vedere pus în circulație la Bonn este că s-ar putea replica criticilor la adresa F.N.M. în felul următor: deoarece această forță nu se va găsi pe continent ci pe apă, ea nu ar constitui o piedică în calea destinderii și a dezangajării. Mulți consideră însă că acest argument este formal. De altfel, la Bonn, unii critică F.N.M. și din alt punct de vedere: punînd la îndoială valoarea militară a acestui plan.

În încheiere se pot spune următoarele: la Bonn se presupune că americanii vor accepta să-i asigure lui de Gaulle un loc special în cadrul apărării atlantice. Se pare că acesta este motivul pentru care Johnson a venit în urmă cu cîteva zile în întîmpinarea dorințelor lui Wilson, făcînd cîteva concesii britanicilor. Va însemna oare aceasta că dificultățile, în fața cărora se văd puși vest-germanii, din cauza situației lor speciale între S.U.A. și Franța, vor fi diminuate? Nu este de loc sigur. În orice caz, nu trebuie să ne înșelăm asupra faptului că situația de pînă acum nu a fost remediată cîtuși de puțin. Tot ce se poate spune este că se așteaptă mari transformări. Aceasta este impresia generală a unui observator din Republica federală. Noi puncte de vedere par să îndepărteze tot mai mult concepțiile anterioare. Fără îndoială, vom avea un tablou mai clar nu peste mult timp.

Heidelberg, 15 decembrie

LONDRA

Corespondență de la John GRITTEN

Incertitudini

În ajunul deschiderii la Paris a celei de-a 34-a sesiuni a Consiliului N.A.T.O. o „indiscreție" a presei provenind de la Bonn și dezvăluind atitudinea oficială britanică față de forța nucleară multilaterală, în urma vizitei la Londra a dr-ului Gerhard Schroeder, a provocat un nou val de speculații și, în unele cercuri, îngrijorare în legătură cu intențiile premierului Wilson.

Acesta a fost principalul subiect de conversație în rîndul celor aproape 100 de delegați britanici care se pregăteau să plece la Paris pe bordul a două avioane pentru a se alătura, la sediul N.A.T.O. lobby-ului internațional care protestează împotriva proiectului F.N.M.

Se manifestă chiar suspiciune, în privința activității exacte de culise a guvernului laburist. În primul rînd, există știrile de presă foarte asemănătoare — unele din frazele folosite sînt aproape identice — ale corespondenților ziarelor britanice care au călătorit în același avion cînd l-au însoțit pe Wilson de la Washington la Ottawa.

Este tipică remarca corespondentului ziarului *The Sun*: „Dl Wilson ține la o flotă nucleară cu echipaje mixte. A convinge partidul laburist s-o accepte va constitui una din cele mai mari acrobații politice". Toți sînt de acord că Wilson a acceptat, pare-se cu reticență, participarea Marii Britanii la o formă oarecare de forță cu echipaje mixte, și un ziar de seară londonez a scris chiar despre un acord secret între Wilson și președintele Johnson.

Acest lucru a fost însă dezmințit cu vehemență de Wilson la conferința partidului laburist care a avut loc săptămîna trecută la Brighton (amînată în octombrie din cauza alegerilor generale). Pasajul mai aplaudat de cei 4 000 de delegați și invitați la conferință a fost acela în care Wilson a respins cu indignare sugestia că ar fi existat o tranzacție particulară cu președintele Johnson cu privire la F.N.M. „Povestea asta este o minciună. Nu s-a luat un asemenea angajament", a declarat Wilson.

Observatorii au relevat însă că primul ministru a avut grijă să lase o portiță deschisă. El nu a spus că guvernul britanic nu se va alătura niciodată F.N.M., și singura sa declarație „precisă" a fost: „Ne-am rezervat în întregime poziția în această problemă".

Un indiciu în privința succesului pe care Wilson pare să-l fi avut în fața partidului său este interpretarea dată aceluiași pasaj din discursul său, întîi de deputatul de stînga Sydney Silverman: „Iată o poziție energică. După o asemenea declarație Harold nu mai poate accepta F.N.M.", apoi de un delegat de dreapta: „Din acest pasaj reiese foarte clar că Harold va dezvălui ulterior că intenționează să meargă înainte cu factorul de descurajare nucleară".

Dezvăluirea de la Bonn tinde să confirme această ultimă părere. Ea a parvenit în Marea Britanie la cîteva ore după ce delegații laburiști la Brighton plecaseră spre casă, și majoritatea lor nu au aflat știrea decît în ziarele de luni dimineața. Sursele vest-germane afirmă că conducătorii guvernului britanic au cerut ca formarea unei forțe nucleare a N.A.T.O. să fie însoțită de o declarație Est-Vest împotriva răspîndirii armelor nucleare în Europa centrală. Aceasta, au socotit conducătorii laburiști, va reduce opoziția față de F.N.M. sau față de forța nucleară atlantică (F.N.A.) atît în Marea Britanie însăși, cît și în rîndul popoarelor altor țări.

Dar dr. Schroeder le-a spus pare-se lui Wilson și lui Walker că R.F.G. nu ar accepta decît să publice o declarație unilaterală anunțînd că renunță la posedarea de arme nucleare naționale. Bonnul nu ar accepta să participe la o declarație Est-Vest întrucît aceasta ar duce la asocierea Republicii Democrate Germane cu Republica federală, care refuză să o recunoască.

Potrivit aceleiași surse, dr. Schroeder s-a înapoiat sîmbătă la Bonn cu impresia că guvernul britanic ar accepta o flotă de suprafață cu echipaje mixte în forța nucleară a N.A.T.O., dar că este foarte reticent să accepte cifra de 25 de vase, și ar ajunge probabil la un compromis asupra cifrei de 17.

În trecut, Walker a vorbit despre F.N.M. ca despre o „piedică de siguranță" spre deosebire de acei care avertizează că F.N.M. vor da R.F.G. posibi-

lității să pună un „deget pe trăgaciul nuclear". Aceasta este în concordanță cu observațiile făcute de președintele Johnson în cadrul discursului rostit recent la Universitatea Georgetown în sensul că rațiunea esențială a F.N.M. ar fi necesitatea de a face irevocabilă asocierea R.F.G. la Occident și de a face imposibile pe viitor aventuri separate.

Dar acest argument nu este convingător pentru acei membri ai partidului laburist care nu văd în participarea Germaniei occidentale la orice forță nucleară decît o creștere a pericolului, și care consideră că o forță multilaterală — oricum ar fi ea — constituie un răspuns necorespunzător la propunerile de dezarmare făcute săptămîna trecută de Andrei Gromiko în Adunarea Generală a O.N.U., sau la orice speranțe de încetare a războiului rece sau de creare a unor zone denuclearizate.

Deși F.N.M. nu figurează pe ordinea de zi a Consiliului N.A.T.O., este neîndoielnic că pe culoarele sediului N.A.T.O. vor avea loc discuții importante asupra proiectului, și temerile poporului britanic, deja alarmat de ambițiile militare ale Germaniei occidentale, nu au fost potolite atunci cînd s-a aflat că dr. Schroeder și-a exprimat convingerea că în cursul următoarelor săptămîni vor începe tratative concrete în problema forței multilaterale.

Londra, 15 decembrie

COPENHAGA

Corespondență de la Claus SEIDEN

Flancul de nord

„Numeroase indicii arată că proiectul forțelor nucleare multilaterale nu va deveni niciodată realitate și aceasta, din punctul meu de vedere, nu este o tragedie" — a declarat la 11 decembrie un ministru de externe, membru al Consiliului Pactului Atlanticului de Nord. Este vorba de Halvard Lange, ministrul afacerilor externe al Norvegiei.

Norvegia a respins încă de la început planul de creare a forțelor nucleare multilaterale. Același lucru l-a făcut și Danemarca. Ambele țări au considerat că această atitudine reprezintă consecința logică a politicii lor generale în problema armelor nucleare și anume că, „în actualele împrejurări, ele nu vor accepta armele atomice".

Acest refuz de a accepta proiectile nucleare și, în același timp, formula „în actualele împrejurări" pot fi considerate cheia întregii politici a acestor două țări în Pactul Atlantic.

Guvernele social-democrate ale Danemarcei și Norvegiei și-au stabilit în 1957 această politică pe baza tradiției istorice de neutralism — de la care s-au abătut totuși — prin participarea la N.A.T.O. și pe baza tradiției politice de scepticism față de diplomația de mare putere, întărit de comportarea Germaniei înaintea și în timpul celui de-al doilea război mondial. Astfel, Danemarca și Norvegia au stabilit o oarecare distanță politică între ele și celelalte țări membre ale Pactului Atlantic, tot așa cum — din punct de vedere geografic — ele se considerau la o oarecare distanță față de partenerii lor, situîndu-se la una din aripile alianței.

În Norvegia această politică a cîștigat deîndată un sprijin larg. În Danemarca însă conservatorii s-au pronunțat inițial împotriva ei. Totuși, în timpul campaniei electorale din toamna aceasta, a reieșit că și conservatorii danezi sprijină acum politica de respingere a armelor nucleare.

Apropierea geografică de Uniunea Sovietică, invocată inițial de conservatorii danezi ca un argument în sprijinul poziției lor, a fost considerată de guvernul din Copenhaga ca un argument împotriva acestei poziții. La fel a fost cazul și cu Norvegia, care în regiunile sale nordice are frontieră terestră comună cu Uniunea Sovietică.

Intenția celor două guverne este de a nu lăsa să se aducă armele nucleare prea aproape de frontierele geografice dintre Est și Vest — concepție destul de asemănătoare cu aceea care stă la baza planului polonez.

Trebuie totuși observat că Danemarca și Norvegia, chiar dacă se consideră — potrivit formulării ministrului de externe danez, Per Haekkerup — o zonă denuclearizată de facto, nu și-au asumat obligația de a nu accepta niciodată arme nucleare. Cele două guverne au afirmat în mod explicit că ele nu vor poseda asemenea arme, „în condițiile actuale". Dacă s-ar contura vreo amenințare împotriva lor, pregătirea lor militară ar putea evolua în mod corespunzător.

La 7 octombrie, în cadrul dezbaterilor generale din Folketing, ministrul de externe al Danemarcei a spus: „Nu considerăm că există motive care să facă dezirabilă sau necesară modificarea actualei înarmări a N.A.T.O."

Norvegia a adoptat o atitudine similară. Explicînd poziția guvernului său față de F.N.M., ministrul norvegian de externe, Halvard Lange, s-a declarat pe deplin mulțumit de faptul că răspunderea pentru armamentul nuclear revine președintelui S.U.A. El a mai declarat că Norvegia se va opune întotdeauna diseminării armelor nucleare. Această poziție determină atitudinea guvernului norvegian față de F.N.M. Pînă acum, a explicat Lange, măsurile de control, despre care guvernul norvegian știa că au fost propuse, nu i-au inspirat convingerea că aspectul nediseminării a fost luat suficient în considerare.

Declarațiile lui Lange au avut caracterul unor explicații la afirmațiile făcute de primul ministru Einar Gerhardsen în cadrul unei conferințe de presă, afirmații care au produs îngrijorare la Washington. Gerhardsen fusese întrebat: „Consideră oare guvernul că F.N.M. reprezintă un mod de diseminare a armelor nucleare?" Iar răspunsul său fusese: „Da".

Miniștrii norvegian și danez nu și-au exprimat în mod expres temeri față de eventualitatea transformării R.F.G. într-o putere nucleară, dar principalul ziar social-democrat danez *Aktuelt* scria în această privință următoarele: „Europenii, deși nu manifestă nici un entuziasm, nu se pot hotărî să spună cu voce tare că armele nucleare nu trebuie date germanilor. Dacă ar spune acest lucru, ei ar putea leza unele susceptibilități, întrucît perioada nazismului a luat sfîrșit demult".

N-ar fi însă mai bine să vorbim limpede? În această privință, mai important este faptul că guvernul de la Bonn este un guvern vest-german decît că el e un guvern german pur și simplu. Germania occidentală are interese speciale în Europa. Pentru Germania occidentală, conflictul Est-Vest a căpătat aspectul a două cîmpuri de mine ce stau față în față. Evident, R.F.G. nu este în stare să ducă o politică europeană, fără a-și întoarce privirile către răsărit. Dar tocmai avînd în vedere acest fapt, celelalte țări ar trebui în mod firesc să sublinieze cît mai limpede: cu cît devierea R.F.G. de la interesele comune reale este mai mare, cu atît mai mică trebuie să fie influența ei asupra hotărîrilor comune. În orice caz, ea nu trebuie să fie extinsă și asupra unor domenii în care o hotărîre greșită poate dezlănțui o catastrofă de natură să nimicească un continent întreg.

Așadar, miniștrii danez și norvegian participă la ședințele Consiliului N.A.T.O. de la Paris cu un punct de vedere propriu, bine definit, în problema forțelor nucleare multilaterale. Cu toate acestea, la 12 decembrie ziarul *Information* din Copenhaga — ziar adesea inspirat de cercurile militare daneze — scria că lipsa de interes a Danemarcei în ce privește participarea la forțele nucleare nu ar trebui în mod necesar să implice și o lipsă de interes similară în ce privește participarea la grupurile de studiu pentru folosirea armelor nucleare ale Pactului Atlantic. O planificare astfel extinsă s-ar putea dovedi pînă la urmă singurul rezultat al proiectelor F.N.M., care pînă acum au lăsat impresia că sînt sortite eșecului.

S-ar putea ca în timpul discuțiilor de la Paris reprezentanții celor două țări scandinave să ia în considerare acest argument, căci chiar dacă au suspiciuni față de actuala orientare politică a Pactului Atlantic, ei manifestă în schimb o surprinzător de mică nesiguranță în ce privește viitoarea participare la alianță însăși.

În această privință este semnificativ că, pînă acum, în Norvegia nu au avut loc nici un fel de dezbateri serioase în legătură cu eventualitatea ca țara să părăsească Pactul Atlantic sau să continue să rămînă membră a ei după 1969, atunci cînd se va lua în discuție prelungirea alianței. De altfel, și în Danemarca s-a discutat foarte puțin în această problemă. Ambele guverne consideră rămînerea în N.A.T.O. ca un lucru de la sine înțeles.

Copenhaga, 15 decembrie

Prof. dr. Carl Troll este unul dintre cei mai cunoscuți specialiști ai geomorfologiei cuaternarului și ai vegetației lumii. În prezent este preocupat de reconstituirea peisajelor epocii cuaternare pentru care a organizat și condus numeroase expediții științifice în Anzii Cordilieri, în munții Africii orientale, în Himalaia. Autor al unor importante lucrări de specialitate cum sînt: „Landșaftul geografic și cercetarea lui", „Geografia tridimensională" și „Fotografiile aeriene și cercetarea ecologică a solurilor", prof. dr. Carl Troll a fost ales președinte alcongreselor de specialitate de la Londra, Stockholm, Varșovia și Washington, iar între 1960—1964 președinte al Uniunii internaționale de geografie, U.G.I. După al doilea război mondial, a continuat cercetările sale cu expedițiile din Mexic, Munții Stîncoși din Statele Unite, Indochina, Malaya și Taivan. Participînd în aceste zile la o altă conferință de specialitate de la Madrid, domnia-sa proiectează o expediție științifică între Tropic și Ecuator. Cu ocazia vizitei sale în Romînia dr. Carl Troll ne-a împărtășit din impresiile sale de călătorie, care ne-au furnizat datele acestui reportaj:

Din Cordilieri în Himalaia, prin munții Africii orientale

Era puțin înainte de 1930 și ziarele publicau des vești despre Anzii Cordilieri. „Expedițiile" despre care se relata erau, de fapt, un pretext, pentru că de cîteva ori pe săptămînă ziarele din Peru și Bolivia, după care cele europene (dacă acestea n-o luau înainte) publicau fotografii ale unui tînăr explorator german despre care se povestea, cu lux de amănunte, că este, pe rînd, botanist și zoolog, geograf și geolog, specialist în fiziologia plantelor, în morfologia glacială si geomorfologia cuaternarului, și că studiază vegetația lumii, reconstituind mai ales peisajele geografice din epoca cuaternară. Cine se îndeletnicea cu furnizarea datelor, este greu de spus. De la cei 7 014 metri ai vîrfului Illampu, profesorul doctor Carl Troll privea peste Sajama, Illimani și Huallatiri, spre peruvienii Huascáran și Coropuna păstrînd proaspete amintirile pașilor lui, și de acolo, prin ceața albă a norilor, într-o direcție, spre ocean, care putea însemna Asia, Africa... sau cine știe? Aceasta se întîmpla seara, în clipele de odihnă. Aplecat asupra hărților, tînărul explorator închipuia cu creionul o sumedenie de drumuri peste culmile andine, necunoscute, nesfîrșite și severe. Fiecare linie însemna risc. Unul dintre primele avioane ale unei societăți aeriene din America de Sud trebuia să treacă prin grele încercări. Succesul lui Blériot, peste Canalul Mînecii, era prezent încă și — sigur — invidiat de fiecare pilot al expediției doctorului Troll, care *trebuia să urmărească marginile versanților, să stabilească locurile de trecere și să fotografieze ținuturi încă neexplorate.*

Illampu! Nume sever, vînturi severe, zăpezi severe și peste tot liniștea albă a înălțimii și cîțiva oameni. Și cînd te gîndești că dedesubt este La Paz-ul! Nu, nu! Nu-l căutați! E o capitală ținută parcă în secret, ca vechea capitală a imperiului inca, Cuzco, — aflată și ea nu la 3 800 ci la 3 600 de metri. Cei trei vulcani magnifici: Illampu (7 700 m), Illimani (cel mai frumos, „lucind ca o enormă făclie de gheață deasupra La Paz-ului" — cum își nota scandinavul Artur Lundkvist în notesul său, în 1957), și Huayny-Potosi străjuiesc din cuaternar Cordilliera Oriental, bariera de munți de zăpadă de deasupra. Despre Cuzco, în această regiune se vorbește rar și asta l-a făcut pe doctorul Troll să-și prelungească cercetările. În această regiune este limita inferioară cea mai înaltă a zăpezii, și a pădurii (5 900 metri), își nota el lapidar constatările. Așezările ating înălțimea de 5 200 metri, și chiar agricultura urcă la 4 200. În localități, membrii expediției nu rămîn mult. Îi interesează mai mult Cuzco, unde a fost cu veacuri în urmă capitala însoritului Inca!... Cuzco rămîne în urmă și nu-i pasă nimănui. Acesta păstrează doar în mitologia locurilor amintirea divinizatului lăcaș al Soarelui, și al fiului pămîntesc Inca. Un oraș mort, care continuă să trăiască un simulacru de viață, o existență străină de ceea ce a fost cîndva. *Toate aceste adevăruri se adună lîngă altele legate de munții, ghețarii, vulcanii, trecătorile, zăpezile, pădurile și civilizațiile din Chile, Bolivia, Peru, Ecuador, Columbia și Panama — vreme de patru ani, în care timp geografia cîștiga date prețioase, primele date despre o lume ascunsă în crusta cuaternarului, obținute pe baza unor noi metode, aceea a fotogrametriei...*

Abia numit profesor de geografie la universitatea din Berlin, Carl Troll proiectează alte expediții. Munții Scorpiei, Muchinga ori Mitumba, din extremitatea estică a Africii nu ridicau mai puține probleme decît Cordilierii, desi epocile de glaciație cunosc varianta celor de pluviație, de umiditate excesivă. Un itinerar alpin de cîteva mii de kilometri desfășurat de-a lungul Mării Roșii, Etiopiei, Kenyei, Ugandei, Tanganicăi pînă la Capul Bunei Speranțe cerea pregătiri nu de o zi, două. Ostilitatea acestor masivi ridicau o problematică nouă, cea a escaladării lor. Participarea lui Carol Wien — unul din cei mai mari alpiniști ai timpului, dovedește temeraritatea expediției.

Fără a avea înălțimea Cordilierilor și strălucirea de pucioasă și borax a vulcanului Aucanquilcha și nici povara yaretei (o specie de mușchi pietrificat din era glaciară, semănînd cu niște coloane ridicate sus pe povîrnișurile vulcanice), vîrfurile Ras Dajan și Kenya, Ruwenzori și Elgon — ca să nu mai vorbim de Kilimanjaro și Cathkin Peak din Munții Scorpiei, ascund fiecare frumusețí și mistere irepetabile. Natura Africii se înverșunează cu o încăpățînare de sacerdot și oficiază ritualuri imprevizibile chiar pentru localnici.

Troll încearcă să compare vegetația și structura geologică ale celor două lanțuri de munți, verificînd și punînd la punct o serie de ipoteze. La aceasta se adaugă și tentația defileului Oldovay din Tanganica, unde s-au găsit *cele mai vechi resturi ale omului.*

Și, vă închipuiți! *Sub această crustă de vegetație și piatră să descifrezi evoluția geologică a pămîntului de acum un milion și jumătate de ani, să găsești legăturile firești și explicațiile cele mai apropiate de adevăr pentru schimbările climatice caracterizate prin scăderea bruscă a temperaturii și coborîrea limitei zăpezilor veșnice pînă la suprafețe cu altitudini foarte mari, pentru modificările lumii organice și apariția și evoluția omului.* Simplu de spus!...

1937. Expediția științifică mixtă a doctorului Carl Troll și a alpinistului Carol Wien începea sub auspiciile unor condiții climatice vitrege, într-o regiune încă necercetată: Himalaia orientală și centrală, în vreme ce alte expediții stăruiau pe culmile versanților vestici. Nanga-Parbat decreta departe de Chomolungma (Everest, 8 848 m), peste acoperișul de gheață al lumii supremația sa albă, senină, a netulburatului. Expediția alcătuită din 9 germani și 115 himalaieni — „șerparii" — recunoscuți în toată lumea pentru abilitatea cu care transportă prin locuri dificile provizii pentru luni de zile de ascensiune, înaintau în șir indian, tăcuți, atenți, fără să scoată nici un cuvînt. Carol Wien deschidea, la peste 8 000 de metri, cu pioletul și funiile drumul cortegiului al cărui capăt era departe în urmă. Avalanșa trecuse cînd ultimii oameni au aflat că 16 dintre cei care alcătuiau expediția erau acoperiți și aruncați în prăpastie. Nanga-Parbat ceruse un tribut greu și expediția rămăsese condusă numai de Carl Troll și specialistul în fiziologie umană pentru mari altitudini, dr. U. Luft. Fără Carol Wien expediția nu-și putea continua drumul. Rezultatele ei, însă, erau unanim recunoscute. *Se alcătuise prima hartă specială la scară mare a ghețarilor și o alta a vegetației acestei regiuni, se studiaseră ghețarii și glaciația cuaternară, lărgind orizontul cercetărilor din vest spre Himalaia centrală și răsăriteană.* Mai mult decît atît: *se alcătuise un studiu comparativ asupra geografiei tridimensionale pe baza cercetărilor zăpezilor veșnice, solurilor înghețate, vegetației, climatologiei și morfologiei cuaternare. Era un început... și nu dintre cele obișnuite!*

Costin NASTAC

Note din ALGERIA

Cățărat pe dealurile din jurul portului, amfiteatrul de siluete maure și de moderne paralelipipede de beton se ivește la ora amiezii, ametitor de alb, cretos, decupat pe fundalul cerului mediteranean. „Alger la Blanche" stîrnește o senzație de dogoare și de puritate calmă, ca o pictură de Giorgio de Chirico.

În cartierele centrale circulația agitată, complicată de străzile în pantă, înguste, uneori întortocheate, schimbă total această imagine poetică globală a Algerului văzut din perspectiva pe care ți-o dezvăluie brusc drumul șerpuit pe umărul unei coline. Vuietul mașinilor nu contenește din zori pînă noaptea tîrziu, iar vizitatorul care a avut privilegiul să-și găsească o cameră pe străzile principale are parte aproape de tot atît de puține ore liniștite ca la Paris. Din restaurantul cosmopolit al hotelului cu nume anacronic, „Le roi Albert I-er" nu-ți trebuie decît vreo cîțiva pași ca să te trezești într-o piață cu tarabe pline de toate bunătățile acestui colț de lume musulmană: alune prăjite, smochine și năut, semințe de bostan și de floarea-soarelui, floricele, gogoși sfîrîind în mari tăvi de tablă neagră — totul cufundat într-un val de fum ațițător, în arome tari, într-o hărmălaie de strigăte de copii în hîrjoană, de hămăituri de cîini vagabonzi, de țipete scurte, lătrate parcă, ale ambulanților cu turbane și șalvari, aducînd dintr-o dată în minte ceva din orientalul „Moși" al copilăriei. După primul colț, peisajul se schimbă brusc. Micul bîlci cu acadele, mărgele de chihlimbar și piepteni de os cu inscripții arăbești, înșirat pe terasele și treptele unei grădini în pantă, la umbra palmierilor și a ficușilor, este înlocuit de o stradă comercială modernă, posibilă în orice mare oraș al lumii, cu magazine universale, rajoane pe etaje, scări mobile, vitrine aranjate cu gust, reclame cu neon. Și așa arată toate străzile din centrul orașului în care alături de prăvălii, braserii, baruri, restaurante, mari hoteluri, se înalță edificii publice impunătoare, cu acel alb orbitor caracteristic zidirilor Algerului, unele — imitații pioase, de o caligrafie pură, a marii tradiții arhitectonice hispano-maure.

Exodul masiv al francezilor din Algeria în perioada teroarei O.A.S.-iste, deși a zdruncinat mașinăria economică a țării pentru un timp, nu pare — pentru cel ce vizitează prima oară Algeria — să fi afectat prea serios viața comercială a capitalei. Magazinele mari (cu mărfuri mai accesibile) ca și majoritatea sălilor de cinema au devenit proprietatea statului. Desigur, sectorul particular comercial, arab și francez, este încă prezent. În vitrinele centrale se văd mărfuri scumpe, de care majoritatea populației nu se poate apropia.

Într-o librărie mare se găsesc cărți arabe, în special de proveniență egipteană, dar cele mai multe librării sînt pline cu cărți franceze: clasici și moderni în colecția „Pléiade", „Bibliothèque de poche", cărți de artă, multe de știință sau tehnică, ultimele noutăți ale vitrinei literare, ca „Les mots" de Jean Paul Sartre. Menținerea legăturilor culturale cu Franța este firească. Ceea ce lipsește încă este cartea algeriană, în limba țării.

E ora mesei și sînt invitat politicos să părăsesc o anticărie tocmai cînd răsfoiesc o ediție rară a Coranului... Caut din priviri un restaurant. După ce ocolesc cîteva café-uri cu mese și scaune din materiale plastice, așezate — la adăpostul umbrarelor de pînză colorată — pînă departe pe trotuar, mă hotărăsc pentru mai modesta, dar mai specifica „Brasserie d'Isly". La intrare, pe o stivă de suliți orizontale (vreo 5—6) se perpelesc niște pui la frigare. Lîngă ei, pe un drug de fier, sînt linse de flăcări hălcile de berbec ale tradiționalului chebap, cunoscut și pe meleagurile noastre. Mă uit la clienții localului. Cei mai mulți stau în picioare sau pe scaunele înalte de lîngă tejgheaua barului. Sînt mici funcționari, muncitori, vînzători de prăvălie care, după orele de muncă, în drum spre casă, mănîncă în grabă un sandviș ieftin cu chebap și trag o duscă de vin roșu algerian — bun și ieftin și acesta — în timp ce schimbă cîteva cuvinte cu omul de la bar sau cu vecinul întîmplător — mai toți cunoscuți, clienți zilnici de cîteva minute ai braseriei. Apariția noastră, într-un asemenea local, este observată imediat: cîțiva tineri algerieni reușesc să ne identifice destul de ușor: — Ce sînteți? Iugoslavi? Romîni? — și ne string mîinile cu vădită simpatie. Singura femeie pe care am văzut-o în acest restaurant — la care ne deprinsesem să luăm prînzul și cina — a fost o franțuzoaică mai în vîrstă. Majoritatea femeilor algeriene nu prea frecventează localurile și umblă îmbrăcate după obiceiul mahomedan, adică acoperite în întregime cu un halat alb sau cu o broboadă mare pe cap. La Alger se poartă o voaletă adesea destul de transparentă — amîndoi ochii rămînînd însă descoperiți. În restul țării, obiceiurile sînt mai severe, femeile trăgîndu-și cearșaful și peste unul din ochi și devenind astfel niște adevărați ciclopi. Apariții imaculate, asemenea siluetelor de cretă ale orașului, algerienele aduc o notă de mister care compensează monotonia, dispariția atît de neobișnuită pentru noi a imensei varietăți de linii suave și culori vii pe care o creează femeile lumii nemusulmane.. Tinerele, multe care au participat la războiul de eliberare, iar acum s-au apucat de uriașa muncă de construcție, au părăsit aceste vechi deprinderi și pot fi văzute pe străzi, în birouri, fabrici sau localuri, îmbrăcate în rochii moderne, cu părul tuns scurt, cu ținută sportivă, cu fețe energice, arse de soarele subtropical. Nici celelalte femei, legate de tradiții, nu-și petrec timpul în haremuri tainice. În orele zilei, orașul e plin de femei voalate, cu copii de mînă, cu coșuri sau plase încărcate cu cumpărături. Am spus în orele zilei... Seara, greu mai zărești umbra unei femei pe străzile capitalei. La stațiile de autobuz — unde un fel de bare de metal înlesnesc așezarea la rînd a pasagerilor, foarte disciplinați — femeile au întotdeauna prioritate, iar în mașină, ori de cîte ori se urcă o femeie pe parcurs, cineva — un bărbat, un tînăr, o tînără chiar, din cele care au părăsit portul tradițional — se grăbește să-i ofere locul.

Autobuzele albastre din Alger se cațără pe străzi bine pietruite și destul de largi, dar cu serpentine dificile, mai cu seamă atunci cînd vehiculele sînt multe ca aici și se circulă cu viteză mare. Între aceste străzi largi se întinde o rețea de ulicioare accesibile doar pietonilor și turismelor mai mărunte. În cartierele noi ale Algerului, casele care au aparținut bogătașilor și notabilităților coloniale franceze, iar astăzi au trecut în proprietatea statului algerian, seamănă cu vilele de pe coasta europeană a Mediteranei. Multe sînt construite în pantă, cu intrare la două străzi, încît ceea ce pe deal poate să pară o clădire elegantă, dar de dimensiuni destul de modeste, pe strada din vale capătă proporțiile unui adevărat bloc. Aceste vile, pînă nu demult un fel de oaze ale colonilor privilegiați, bine păzite și chiar inaccesibile pentru locuitorii de rînd ai unui oraș care îi privea cu ostilitate seculară, sînt înconjurate cu grădini pline de culorile vii, crude, ale florilor tropicale, de cringuri de lămîi și portocali, alături de terenuri de sport și de piscine cochete.

Antreprenorii francezi au construit, în unele zone ale Algerului, mari blocuri moderne, cu zece, douăsprezece etaje, într-o perioadă cînd au încercat, și în acest fel, să mai micșoreze șomajul masiv. În prezent, aceste imobile moderne, altădată doar pentru oamenii cu dare de mînă, au devenit proprietate de stat și sînt locuite de familii de funcționari și muncitori. Aceste schimbări de destinație n-au putut rezolva desigur problema locuințelor. Partea mai săracă a populației băștinașe trăiește și astăzi îngrămădită în cartierele vechi. Oricum, Algerul n-o duce cel mai greu în privința locuințelor, în comparație cu restul țării. F.L.N.-ul, guvernul algerian studiază aceste probleme, au proiecte interesante, dar care cer răgazul consolidării și dezvoltării economiei naționale.

„Lucrăm ca într-o familie"

O călătorie în Algeria poate să însemne lucruri foarte diferite. Zona de coastă este presărată de orașe moderne, Alger, Mostaganen, Oran — porturi și stațiuni balneare cu plaje celebre. Șoselele sînt excelente, clima e mai acceptabilă pentru noi, subtropicală cu unele dulcețuri mediteraneene. Nu departe de coastă, drumul devine șerpuit, întortocheat, urcă și coboară peste dealuri prietroase, printre ripi fantastice, adevărate moschei naturale, străbate munți abrupți, în ascunzișurile cărora și-au găsit ani de zile cuib vitejii luptători ai armatei de eliberare. În munți, iarna, se practică schiul. Iar mai departe, la cîteva sute de kilometri, se ivește — anunțată dinainte prin multe semne — Sahara, misteriosul ocean de

nisip — îmbinare de dune nesfîrşite, de stepe, de oaze, de munţi stranii, cum sînt cei din Hoggar, „terre de l'Atlantide" — după definiţia dată într-o broşură ilustrată doritoare să excite imaginaţia turiştilor. Am vizitat staţiunea termală de la Bou-Hanifia, apreciată încă de pe vremea romanilor, care clădiseră în apropiere un important centru militar, „Aquae Sirenses". Tlemcenul ne-a dezvăluit tainele artei maure, dantelăria fină a arabescurilor. Marea moschee e de la începutul secolului al XII-lea, moscheea lui Sidi-Bou-Médiène (îngropat sub o cupolă feerică, cu candelabru din ouă de struţ) datează din secolele XIII—XIV şi este — se zice — cea mai frumoasă din Africa de nord. La vestita şcoală din deal s-a iniţiat în învăţăturile Islamului şi cel care a fost apoi colonelul Lawrence, faimosul aventurier, „Lawrence of Arabia". Ar trebui multă vreme ca să poţi căpăta direct o imagine a acestei ţări foarte întinse, atît de variate, cu imense bogăţii naturale (fier, gaz, petrol), cu vestigii ale unui trecut dramatic, cu contraste ameţitoare, pe care o unifică cel mai puternic lupta comună a poporului, setea lui de libertate şi independenţă, dorinţa de a-şi clădi altă viaţă.

Călătoria noastră în Algeria s-a desfăşurat pe coastă şi, nu prea departe, în interiorul ţării. Prima escală: Oran. Aşezat în pantă, ca şi Algerul, Oran — al doilea oraş al ţării — apare, din goana maşinii, mai abrupt parcă şi mai puţin modern. Înainte de a-mi putea face o idee clară despre aspectul general al oraşului, poposim la întreprinderea metalurgică de laminate „Acilor". În trecut a aparţinut firmei franceze „Pont à Mousson". Astăzi face parte din sectorul socialist; francezii au plecat în 1962. Mi-am adus aminte, în timp ce urcam pe scările de metal ale acestei fabrici cu 150 de muncitori, de o discuţie la Alger, la Ministerul Economiei Naţionale. Eforturile principale merg acum către întărirea sectorului de stat în economie. Industria Algeriei, în ciuda imenselor ei rezerve de materii prime importante, poartă pecetea perioadei coloniale şi ca profil şi ca volum. În afara industriei petrolifere, care a început să se dezvolte relativ tîrziu şi se află încă, în bună parte, în mîinile capitaliştilor francezi, ramura industrială cea mai dezvoltată era aceea legată de prelucrarea grîului. Acest sector a devenit cel dintîi proprietate de stat. Apoi, a venit la rînd sectorul industrial legat de prelucrarea fierului vechi. „Acilor"-ul este singura uzină de acest fel, ne spune directorul. Maşinile sînt uzate, datează din 1935... Nu există în uzină nici un inginer algerian şi, în general, lipsesc cadrele tehnice naţionale (aceasta ni se arată peste tot, este una din principalele şi cele mai urgente probleme care-şi aşteaptă rezolvarea). Comitetul de gestiune din uzină se ocupă de problemele producţiei, şi este ales de muncitori în fiecare an, iar preşedintele este un muncitor. Directorul e numit de minister pentru partea administrativă. La Alger ni s-a arătat că asemenea forme de organizare a întreprinderilor în economia algeriană sînt, în mare măsură, rezultatul acţiunii spontane a maselor muncitoare, ale căror iniţiative F.L.N.-ul le-a studiat şi le-a generalizat. Interlocutorii noştri se dovedesc pretutindeni doritori să cunoască experienţa ţărilor socialiste.

La o altă fabrică din Oran — producătoare de sticlă, în condiţii tehnice mai moderne de astă dată — preşedintele comitetului de gestiune, Laroua Ghalem, este foarte volubil. Înainte era paznic şi activist sindical. Au vrut să-l dea afară. „Acum nu mai e nici un patron — zice Laroua —, lucrăm ca într-o familie în care avem aceleaşi drepturi şi ne înţelegem pe deplin; în fabrică domneşte disciplina conştientă, toţi acţionăm ca un singur om".

Pe seară ne instalăm la hotelul „Le Martinez". Pe pereţii înalţi ai sufrageriei maure sînt atîrnate cuţite, iatagane, cornuri de vînătoare, barometre arhaice, mari farfurii de metal încrustate cu semne cabalistice. Piuliţe de aur sînt aşezate pe console iar pe un piedestal tronează un samovar de alamă de mărimea unui om.

Cu toată oboseala unei zile atît de pline, o pornesc pe jos pe străzile din centru. Mi se par mai spaţioase decît cele din Alger, cu vitrine mai frumoase. Oraşul are însă un aer de provincie, circulaţia este mică, cetăţenii îşi sorb cafeaua cu un calm imperturbabil la „Grill-bar"-ul „La Marignan", cu mese aşezate pe trotuar, după moda pariziană, sau la cafenelele vechi, unde se string, meditînd cu ochii închişi pe jumătate, misiţi bătrîni şi pensionari.

Astă seară, Oranul este totuşi martorul unei agitaţii nemaipomenite: ne aflăm în ajunul lui 1 Mai. Edificiile publice, pieţele sînt luminate. Mulţimea se înghesuie pe trotuare. Trec fanfare civile şi militare. Tineri în uniforme albastre, suflînd cu bravură în trompete stîrnesc entuziasmul femeilor cu un ochi (descoperit) şi al puzderiei de copii, care au abandonat o risică înverşunată. Înaintează acum un grup masiv de muncitori cu făclii aprinse. Cîţiva tineri, îmbrăcaţi după ultima modă pariziană, se urcă într-o maşină şi o pornesc în viteză, tipînd ostentativ pe ferestre. Oamenii se împing, caută loc mai în faţă, se strigă pe nume, într-o agitaţie meridională care nu conteneşte pînă noaptea tîrziu.

De dimineaţă, peisajul muntos cu stîncile prăvălite pînă în mare este învăluit în ceaţă, oraşul are un aer straniu. Pe şosea, ne întîlnim însă degrabă cu continuarea spectacolului de aseară.

E un vacarm înfricoşător. Şoferi cuprinşi de entuziasm bat un soi de morse cu claxoanele: ti-ti, ta-ta-ta... ta-ta, ti-ti-ti...

Trec tractoare şi camioane pline de lucrători de la fermele de stat, cu flori şi crenguţe de palmier. În această dimineaţă veselă de 1 Mai, oamenii aclamă Frontul de Eliberare Naţională, pe preşedintele Ben Bella.

Undeva, la o oprire, găsim la marginea drumului, păzindu-şi capra, un bătrîn încă zdravăn şi bun de gură. Îl cheamă Djidja Reguiba Mohamed şi are 105 ani.

De o parte şi de alta a şoselei s-au strîns femeile satelor, înfăşurate în cearşafurile lor albe. Din cînd în cînd, cuprinse de o bucurie subită, scot tipete scurte, îşi agită faldurile halatului, unele îşi descoperă cîteva clipe faţa, gest de nemaivăzută îndrăzneală. De poalele mamelor se ţin copii pricăjiţi, traşi la faţă, mai mult dezbrăcaţi, cu priviri maturizate. Poate că privirile oamenilor sînt lucrul cel mai impresionant. Ochii orfanilor războiului de eliberare. Ochii sfredelitori, vii încă pe feţele brăzdate de vechi suferinţe, ale zecilor de bătrîni încremeniţi, cu picioarele încrucişate „turceşte", pe lîngă zidurile caselor mărunte ale Tlemcenului, unde am poposit apoi. Şi, mai ales,

Alger

Piaţă de fructe

Ţărani algerieni dintr-o fermă de st

ochiul, unicul ochi descoperit al miilor de femei, ochiul fix, arzător, curios, plin de o expansivitate reținută, gravă, în care s-au strîns obida și pasiunile înăbușite ca și dorința neliniștită de fericire pe care au trezit-o vremile noi.

„Acum am văzut soarele"

De pe coline, mașina coboară cu mare viteză pe o șosea dreaptă, destul de largă, bine asfaltată. Pe dreapta șoselei — o pancartă mare (cum sînt multe în tot Algerul) cu litere negre pe fond alb: „Aici, oamenii nu mai îngenunchează". Mi-am adus aminte de această constatare mîndră pe cînd vizitam ferma „Al Djoumhouria" (Republica). Aici ne întîmpină președintele comitetului de gestiune Si M'Hamed, și directorul Si Ali, amîndoi foarte arabili, gospodari serioși, care încep discuția punîndu-ne în fața ochilor planurile și coordonatele fermei: 598 ha suprafață totală din care — 265 ha vii, 140 ha grîu...

Grădina de portocali este îngrijită, strălucitoare în bătaia soarelui de mai, focos și totuși încă blînd. „Aici nu aveau voie să intre arabii" — zice în treacăt Si Ali. „Tot așa și în parcul conacului", adaugă Si M'Hamed. „De altfel, în alte locuri era interzis mai întîi accesul băștinașilor și abia în al doilea rînd al cîinilor..."

Acum, arabii au intrat și în grădina de portocali, și în parcul conacului... Peste tot domnește ordinea și curățenia mai mult ca oricînd.

Fostul proprietar al moșiei, Henri Barnabé, se află în Franța. „În timpul războiului pe domeniul lui era o garnizoană militară. Desigur era mai ușor așa, ca muncitorii să fie siliți să lucreze", — spune Si Ali. Tot stînd de vorbă am ajuns în zona întinsă a viilor. Într-un colț de drum, un bătrîn paznic, „Lasouan Mohamed", se prezintă: „Am 68 de ani și lucrez aci de 27 de ani. L-am apucat și pe tatăl lui „monsieur Henri". „Militarii — continuă moș Lasouan — veneau noaptea și-i hărțuiau pe locuitori. Un locotenent care pretindea că am dosit niște fructe mi-a smuls mustața. Dar în casă n-a intrat, nu intrau niciodată în case, le era frică, deși veneau totdeauna în grup și bine înarmați.

Acum sînt în vîrstă, nu mai pot lucra. Sînt gardian — încheie el. Altădată aș fi fost aruncat pe drumuri".

O sirenă sună îndelung. Este ora 5 și jumătate după-amiază. Lucrătorii încep să plece spre case. Cîțiva se opresc lîngă noi. Unul e legat la cap cu o basma și poartă pe deasupra o pălărie de paie ca prin Ardeal. Ceilalți au turbane albe sau fesuri roșii. Sînt voioși, puși pe glumă. Pielea neagră, tăbăcită, are multe crețuri în dreptul ochilor, privirile ne scrutează șirete din fundul capului. Si M'Hamed ne face cunoștință. Convorbirea se înfiripă repede. După port și vorbă se vede îndată că sînt țărani pe care viața i-a învățat multe. Conducătorii fermei le spun cine sîntem. Belhadji Chaouch, unul din țărani, ne salută bucuros. Chaouch e un fel de Nastratin, știe că are succes de public și-l caută cu plăcere. „Ce părere ai despre dl Barnabé?" îl întreabă cineva. „Eh — răspunde Chaouch, fără să clipească — un patron ca toți patronii! Barnabé — adaugă el filozofic — își făcea datoria lui de patron. Ne-am făcut-o și noi pe a noastră, de muncitori. Nu-i așa?" Lumea izbucnește în rîs, numai Belhadji Chaouch rămîne gînditor. „Dacă am avut necazuri? — continuă el repede, ca să nu-și piardă firul ideilor.

— Firește. Cum putea fi altfel?"

„Cei mai mulți am avut de suferit, intervine Si Ali. Am pierdut frați, surori, tatăl lui a înnebunit — arată el pe cineva din mulțime. — Noi am vrut războiul pentru independență; acum războiul a trecut, nu dorim să ne răzbunăm. Astăzi trebuie să ne gîndim la muncă". Oamenii ascultă în tăcere, dau din cap aprobativ.

N-am făcut bine cîțiva pași și izbucnește din urmă un strigăt. E bătrînul Lasouan. Îmi face semn să mă apropii. Are fața congestionată. Se vede că s-a gîndit mult și are ceva de spus. Mă roagă neapărat să notez în carnet. Vorbește greu, într-o franceză ciudată. Apasă cuvintele, le spune din inimă: „Acum am văzut lumina... Înainte trăiam sub pămînt... Acum am multe speranțe, am văzut soarele... Simt că am o inimă «atîta»" (și face un gest larg cu mîinile).

Vizităm mai departe gospodăria. Via e frumoasă, îngrijită. Trecem pe lîngă un ogor pe care oamenii lucrează încă, deși a sunat de mult încetarea lucrului. Acesta, ni se spune, este un lot de cîteva hectare care le-a fost dat pentru cultivarea legumelor necesare gospodăriilor personale.

„Dificultățile de care ne-am ciocnit în lunile de cînd am trecut la conducere n-au fost puține" — spune Si M'Hamed. „Principala greutate — intră în vorbă inginerul Kaddoun, însoțitorul nostru, foarte tînăr încă — este lipsa de cadre tehnice. Ferma aceasta nu are nici un inginer agronom, iar întreaga agricultură algeriană, după plecarea tehnicienilor francezi, dispune doar de... 17 ingineri agronomi. E greu, desigur, dar noi vrem să construim o nouă societate, o nouă conștiință a omului. Marea majoritate, masa oamenilor muncii, luptă pentru acest lucru".

Din nou la Alger

În capitală, ca și în întreaga Algerie, se desfășoară o intensă activitate politică. Ea nu are doar un caracter administrativ, ci se produce în adîncime, în mase. Am stat de vorbă la Alger cu ziariștii de la *Le Peuple* și *Alger Républicain* (unde am avut bucuria unei conversații substanțiale cu o cunoștință mai veche Henri Alleg, autorul cărților „La Question" și „Prisonniers de Guerre", mărturii zguduitoare ale suferințelor îndurate în timpul războiului de eliberare), am fost primiți cu prietenie de miniștri, de membri ai Comitetului Central al F.L.N. Majoritatea interlocutorilor noștri sînt oameni foarte tineri, dar care au acumulat într-un timp relativ scurt o mare experiență, și manifestă o gîndire matură, o bună cunoaștere a problemelor.

La unul din etajele sediului de vaste proporții al Biroului Politic se află Direcția de Propagandă. Mohamed Salah Louanchi, membru al Comitetului Central, șeful acestei direcții, are o seriozitate caldă, care face deîndată să se dezghețe atmosfera. Conversația se învîrtește în jurul problemelor zilei. Se informează cu mult interes despre Romînia, despre activitatea partidului nostru. Apoi ne face un expozeu sintetic asupra problemelor actuale ale Algeriei. „Politica noastră — ne spune Louanchi — tinde spre strîngerea legăturilor cu țările socialiste, pe toate planurile: economic, politic și cultural. Fiind angajați pe drumul socialismului, toată simpatia noastră merge spre socialism". La plecare, ne roagă să transmitem cititorilor romîni salutul frățesc al militanților F.L.N. și dorința lor ca să se dezvolte continuu și multilateral relațiile dintre popoarele noastre.

Moscheea Sidi El Hauari din Oran

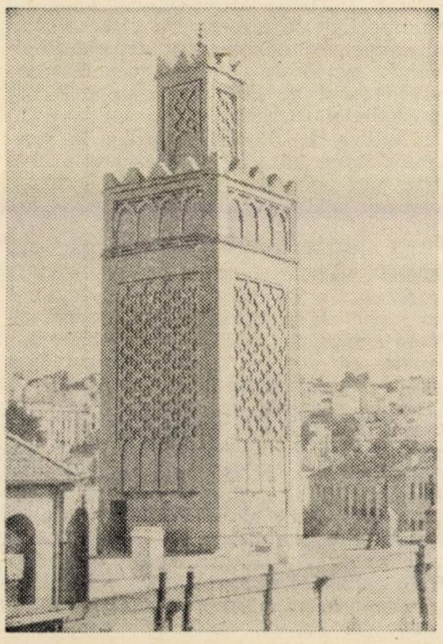

Întîmplarea a făcut ca prin Casbah, celebrul cartier arab, altădată centrul topografic al orașului, iar pînă nu demult, focarul luptei de eliberare din Alger, să trec numai noaptea, la sosire și la sfîrșitul călătoriei noastre.

De lîngă marea moschee din Piața de pește, Djamaa Jdid, — construcție vastă, cu creneluri de cetate și minaret paralelipipedic cu orologiu — Casbahul apare ziua ca un deal de piatră, pe care casele, multe cu etaje, cresc unele dintr-altele, cățărîndu-se spre înalturi. Acum însă, străzile întortocheate, pe care mașina urcă gîfîind, sînt aproape pustii. Pe la porți, cîțiva tineri mai stau de vorbă. După mirosul putred de alge, ghicim direcția portului. O ceață deasă, un fel de fum alb — de necrezut pentru cine își imaginează coasta mediteraneană ca un Eden veșnic senin — a acoperit cartierele joase ale orașului și ne urmărește pe dealul stîncos pe care-l urcăm grăbiți, printre străzile laterale înguste, adevărate labirinturi ale acestei fortărețe algeriene, de nepătruns în vremea războiului. Sus, de pe micul platou vecin cu catedrala Notre-Dame d'Afrique, uriașă pată estompată în beznă, se vede — în această noapte cu lună, ultima la Alger — întregul oraș, luptîndu-se cu ceturile ce se prăvălesc în mare, săltîndu-se biruitor, în toată frumusețea treptelor lui de piatră albă, spre cerul înstelat.

Nestor IGNAT

BONN: ÎN PERSPECTIVA ALEGERILOR

„Inimaginabilul s-a produs: de patru ori în trei zile, Konrad Adenauer a adus elogii nu prea dragului său urmaș Ludwig Erhard, onorîndu-l și cu strîngeri de mîini pline de efuziune". Astfel consemna săptămîna trecută *Der Spiegel* un moment despre care încă nu se poate ști dacă va intra în istoria Uniunii Democrat-Creștine — acela al începutului marii împăcări între „atlantici" și „europeni" — dar în care se exprima clar preocuparea conducătorilor principalului partid al coaliției guvernamentale vest-germane de a tempera disensiunile care-i opun. Preocuparea, veche — dezacordurile dintre Adenauer și Erhard sînt anterioare preluării funcției sale, acum un an, de către actualul cancelar — a căpătat un impuls nou, o pondere nouă, în perspectiva alegerilor prezidențiale din 1965 (mai sînt pînă atunci opt luni) și mai cu seamă pe măsură ce s-au succedat victoriile social-democrate în alegerile din laendere. Ceea ce și explică superlativele pe care, în fața manifestărilor de cordialitate dintre cei doi lideri, le-a folosit pentru a-și formula încîntarea dr-ul Rainer Baizel, șeful (adenauerian) al fracțiunii parlamentare U.C.D.-U.C.S.: „E o înălțare către infinit!" Într-un limbaj mai puțin filozofic, Karl Hohmann, colaborator apropiat al dr-ului Erhard, exprima și el o apreciere pozitivă: „Desigur, nu se poate avea încredere în bătrîn, dar (gestul) părea sincer".

„Catalogul de daruri electorale"

Prilejul acestui spectaculos acord a fost recenta hotărîre a cancelarului cu privire la reducerea prețului cerealelor vest-germane, pentru a înlesni dezghețarea negocierilor „celor șase". Se spune în cercurile creștin-democrate că trei elemente l-au impresionat pe dr-ul Adenauer în cotitura efectuată de actualul cancelar: faptul că „temporizatorul" Erhard și-a asumat răspunderea unei hotărîri deosebit de dificile; faptul că „atlanticul" Erhard a atribuit în mod explicit hotărîrii sale valoarea unui pas către îmbunătățirea relațiilor cu Franța; faptul că profesorul de economie Erhard, în vederea unor scopuri politice, a trecut peste principiile economiei. „În sfîrșit devine un om politic", ar fi declarat satisfăcut fostul cancelar intimilor săi. Și pentru a-și încuraja succesorul pe drumul acestei proaspete conversiuni, fostul cancelar i-a luat apărarea împotriva celor care își mărturiseau nedumerirea sau îngrijorarea față de hotărîrea anunțată și de previzibilele ei urmări.

În primul rînd împotriva unuia din experții economici ai U.C.D., apoi împotriva ministrului de finanțe (liberdemocrat), Dahlgrün, alarmați că îndemnizațiile făgăduite țăranilor urmează să fie plătite din impozite, în dauna altor capitole bugetare. Potrivit mai sus-citatului săptămînal hamburghez, care dă numeroase amănunte în legătură cu implicațiile noii poziții a guvernului vest-german în problema prețurilor agrare, „împreună cu cele 840 milioane de mărci subvenții pentru țărani, catalogul de daruri electorale al U.C.D. pe 1965 a ajuns la 2,5 miliarde de mărci". De altminteri, ceva mai înainte se amintește că hotărîrea cancelarului „i-a impus în mod deosebit dr-ului Adenauer, pentru că el însuși nu s-a încumetat niciodată să aplice țărănimii vest-germane ajustarea prețurilor. Cu tergiversări în consiliul ministerial al C.E.E. de la Bruxelles (alinierea la prețurile vest-europene se va face totuși în timpul util), cu făgăduieli către țăranii vest-germani (nimeni nu se va atinge de prețul ridicat al cerealelor), bătrînul cancelar își amînase ani de-a rîndul hotărîrea". Urmașul său a izbutit să mai cîștige un an — pînă s-a găsit prins între două presiuni: una externă, reprezentată prin cererea ultimativă a Franței (cu un ricoșeu intern: recriminările și acuzațiile „europenilor" din propriul său partid); una direct internă, reprezentată de pătrunderea social-democrată în regiunile rurale, tradițional considerate ca fiind sub influența democrat-creștinilor.

În asemenea condiții, prețul e totdeauna mare. Subvențiile acordate fermierilor, de pildă, vor începe să fie vărsate beneficiarilor încă din anul viitor, deși reducerea prețurilor nu va intra în vigoare decît în 1967. În organele C.E.E. discuțiile între experți, între miniștrii agriculturii (cărora li s-au alăturat la un moment dat colegii lor de la finanțe și afacerile externe) se desfășoară anevoios. Rămîne reconcilierea Adenauer-Erhard, menită să șteargă în cugetul alegătorului imaginea păgubitoare a unui partid ai cărui conducători nu izbutesc să se pună de acord asupra liniei politice de urmat. Conținutul acestei reconcilieri este însă limitat, iar trăinicia ei îndoielnică. Căci nu numai prețul cerealelor sau, mai general, destinul Pieței comune constituie între ei obiect de divergențe și controverse deseori publice.

Duelul continuă

La Paris au început de două zile lucrările Consiliului N.A.T.O., în centrul cărora se află mult disputata chestiune a forței nucleare multilaterale. Pronosticurile observatorilor vorbesc în cor despre probabila amînare a unei hotărîri în această materie, date fiind pozițiile diferite, cînd nu de-a dreptul opuse, ale principalilor interlocutori. În ceea ce-i privește pe reprezentanții vest-germani la sesiune, acordul e departe de a fi fost stabilit măcar între ei: „atlantici" și „europeni" continuă să se înfrunte, deși, cu privirile ațintite spre scadența electorală, au grijă ca formulările să rămînă politicoase, iar criticile să se exprime aluziv. În cadrul unei conferințe care a întrunit nu demult, la München, cîteva zeci de experți militari și politici în problemele occidentale, fostul ministru al apărării, Franz Josef Strauss, a respins ideea unei forțe bilaterale americano-vest-germane (de felul celei a cărei eventualitate a fost luată în considerație cu prilejul convorbirilor de la Washington ale succesorului său, von Hassel). El a cerut ca F.N.M. să fie pusă sub control european și a adăugat că „uniunea politică vest-europeană este o condiție prealabilă pentru reorganizarea N.A.T.O.", astfel încît această Europă occidentală unită „să-și poată afirma, față de partenerul american, drepturile naturale", iar către 1980 să aibă „propria sa forță nucleară autonomă în cadrul alianței atlantice". Ministrul de externe Schroeder a ridicat cu promptitudine mănușa: folosind prilejul unei expuneri în fața deputaților creștin-democrați din Dieta landului Renania-Westfalia, el a comentat cu scepticism tentativa lui Strauss de a învia vechea idee a C.D.E. (comunitatea defensivă europeană), declarînd această formulă perimată și exprimîndu-și optimismul cu privire la perspectivele F.N.M.

Fiind el însuși parte în această dispută, dar mai prudent decît relativ tinerii săi colegi de partid, dr-ul Adenauer, invitat la un dejun de către ziariștii străini acreditați la Bonn, a cău-

tat în mod vizibil să evite un scandal ca acela pe care l-a stîrnit interviul său din *Bild am Sonntag* luna trecută. Astfel, fostul cancelar a acordat problemelor reorganizării de structură a alianței prioritate asupra forței multilaterale : „Armele atomice sînt fără îndoială un capitol dificil, dar funcționarea organizației cere multe reforme..." Și, pentru a nu lăsa cumva impresia că reformele pe care le dorește ar merge împotriva intereselor S.U.A., a adăugat : „...să avem un secretar general american al organizației, astfel încît să fim informați de politica pe care Statele Unite vor să o facă. S.U.A. ar trebui să ocupe postul de secretar general deîndată ce va fi liber". Revenind totuși la F.N.M. dr-ul Adenauer a amintit că, pe vremea cînd era cancelar, deși proiectul actual nu era încă elaborat, el a fost partizanul unei asemenea formule, pentru ca „multe țări europene, nu numai Marea Britanie, nu numai Franța, să fie asociate în domeniul armamentului atomic". La adresa lui Gerhard Schroeder, fostul cancelar a rostit doar cîteva cuvinte, pe tonul superior al profesorului dezamăgit de un fost elev („sper că își va aminti de politica externă dusă sub conducerea mea") — în momentul în care ministrul de externe pornea în raidul Roma-Paris-Londra pentru a-și aduna elementele necesare apărării în sesiunea consiliului atlantic a tezei americano-vest-germane a F.N.M. *)

Cerc sau elipsă

Nume nou în arena controverselor vest-germane asupra politicii internaționale, Eugen Gerstenmaier a atras nu demult atenția asupra sa, denunțînd pasivitatea parlamentului — devenit, după părerea lui, un simplu for de înregistrare, în timp ce dezbaterile se desfășoară mai cu seamă în piața publică, prin intermediul televiziunii, radioului, presei — și preconizînd reformarea modului de funcționare a Bundestagului, al cărui președinte este. Dar atenția și energiile oamenilor politici din Germania federală se concentrează asupra altor probleme. Gerstenmaier — care a declarat de curînd că nu a aspirat niciodată la președinția Adunării Deputaților — și-a descoperit o altă vocație, pe care *Deutsche Volkszeitung* (Düsseldorf) o definește astfel : „Președintele Bundestagului... are ambiția să dezlege acest ghem de contradicții și interese opuse în cadrul cumunității atlantice, în speranța de a menține Bonnului hegemonia economică în Europa occidentală și de a asigura totodată înarmarea atomică. În acest scop, Gerstenmaier... a dezvoltat, cu prilejul unor discursuri rostite la Tokio și Paris... un plan ce urmează să satisfacă în același timp Washingtonul. Parisul și îndeosebi Bonnul. Cercul N.A.T.O. de pînă acum, cu unicul său „centru" atomic la Washington, ar urma (potrivit acestui plan — n.n.) să devină în viitor o elipsă „N.A.T.O. cu două «focare» atomice, la Washington și Paris". Ceea ce face să se spună la Bonn că, în largile răgazuri pe care i le-a lăsat funcția, Eugen Gerstenmaier a elaborat o geometrie pe ale cărei figuri ar dori să urce de la prezidența Bundestagului la cancelariatul federal... sau măcar la ministerul de externe. Climatul preelectoral favorizează cu atît mai mult apariția unor asemenea neașteptate vocații cu cît în centrul dezbaterilor stau problemele politicii externe, iar în disputa dintre „atlantici" și „europeni" în sînul U.C.D.-U.C.S. deosebirile privesc nu atît țelurile, cît metodele și ierarhizarea alianțelor în vederea atingerii lor.

Sub steagul albastru

Problemele interne sînt rudele sărace ale acestor controverse — și unii observatori consideră că rude sărace vor rămîne și după ce viața politică vest-germană va trece din actuala fază preelectorală în aceea a campaniei electorale. Nu în sensul absolutei lor ignorări — aceasta nu se poate. Dar pentru că sînt abordate în măsura și tratate în sensul pe care le impun coordonatele politicii externe. Concesia consimțită de cancelarul Erhard „celor șase" în privința prețului cerealelor afectează interesele țărănimii vest-germane. Promptitudinea cu care i s-au acordat îndemnizații și volumul lor sînt puse de observatorii cei mai apropiați cercurilor creștin-democrate în legătură cu preocuparea acestor cercuri de a păstra și — în măsura în care la recentele alegeri administrative s-au produs breșe — de a recupera voturile rurale. Dar de unde aceste fonduri ? Ministrul de finanțe Dahlgrün a fost formal : „În orice caz, acum trebuie să se pună capăt oricăror noi cheltuieli cu caracter social. Nici măcar nu știm încă de unde vom lua banii pentru țărani". Aceiași observatori apropiați cercurilor creștin-democrate remarcă uneori că beneficiarii capitolelor bugetare cu destinație socială sînt preponderent orășeni și în bună parte orășeni care nu intră în sfera de influență tradițională a partidului creștin-democrat.

În mod firesc, aci s-ar deschide pentru partidul social-democrat o largă arie de acțiune. Cu atît mai largă cu cît succesele electorale din toamnă ar fi putut exercita asupră-i o acțiune dinamizatoare. Titlurile articolelor pe care congresul de la Karlsruhe le-a inspirat în presa internațională — „În ajunul puterii" *(Frankfurter Rundschau)*, „Brandt și Wehner ante portas" *(Die Tat)*, „Viitorii conducători ai R.F.G. ?" *(The Times)* — se referă însă numai la preocuparea pe care a vădit-o congresul de a nu lăsa nefolosit eventualul „moment favorabil" pe care actuala conjunctură îl sugerează unora. Cu ce program ? Cu acela care s-a cristalizat treptat sub noile steaguri, albastre, din 1959, cînd în congresul de la Bad Godesberg, P.S.D. a încetat oficial să se mai considere partid de clasă al proletariatului și să mai proclame apartenența sa ideologică marxistă. „Dacă indiciile nu ne înșeală, scria un comentator vest-german, conducerea partidului social-democrat dorește să facă din partid un partid «democrat» în sens american, care stă față în față cu «republicanii» conservatori...". „În apărarea F.N.M., se poate citi în același articol, Fritz Erler a dat dovadă de atîta temperament, folosind argumente militar-politice de asemenea natură, încît s-ar fi putut crede că vorbește un Franz Josef Strauss, foarte disciplinat"**). Mai degrabă decît un program propriu, congresul de la Karlsruhe pare într-adevăr să fi definit o tactică electorală — și anume o tactică menită să dea imaginea unui partid unit și disciplinat, în contrast cu neîncetatele fricțiuni dintre tendințele creștin-democrate adverse. Conducerea P.S.D. pare astfel să-și fi însușit punctul de vedere al acelor observatori care consideră — ca René Aleman în coloanele ziarului elvețian *Die Tat*, de pildă — că în alegerile comunale social-democrații au „profitat înainte de toate de pe urma evidentei sciziuni în coaliția guvernamentală și îndeosebi în partidul creștin-democrat". Ceea ce e într-o măsură adevărat, dar numai într-o măsură. Căci la succesele P.S.D. în alegerile comunale a contribuit în mod indiscutabil faptul că Willy Brandt, în contact mai direct prin însăși calitatea sa de primar cu realitățile vieții decît autoritățile federale din capitală, a acceptat să ducă tratative privitoare la permisele de trecere în capitala R.D.G.

Dincolo de conjunctura electorală

La Karlsruhe însă lozinca lansată atunci de Brandt, privind necesitatea de a destinde, de a „transforma prin apropiere" climatul dintre cele două republici, a fost evocată cu timiditate, din vîrful buzelor și într-o formă atît de modificată încît devenise aproape contrariul ei : invoca doctrina Hallstein. Preocupare de a găsi ecou la „toate categoriile de alegători" cărora îndeobște li se adresează creștin-democrații? Poate. În orice caz, o formulă curentă — care afirmă că la U.C.D.-U.C.S. disputele gravitează în jurul metodelor de urmat, iar la P.S.D. în jurul persoanelor de promovat — este expeditivă și sumară. De fapt, și existența simultană în rîndurile celor dintîi a mai multor poziții adverse și meandrele pe care le descriu în timp pozițiile succesive ale celor din urmă se desfășoară pe terenul foarte sensibil al unei opinii publice marcată în ansamblul ei, dar nu toată în același fel, de experiența ultimului război. În anii care au urmat, istoricul și sociologul Alfred Weber publica un studiu intitulat „Adio istoriei de pînă acum". Amintindu-l într-un recent articol din *Le Monde*, Jacques Nobècourt afirma că azi „acest adio s-a încheiat". Adăugînd : „ceea ce însă nu înseamnă automat că (Germania de vest) a intrat într-o istorie nouă".

Florica ȘELMARU

*) Nu vom reveni asupra obiectivelor diferite pe care fiecare dintre cele două guverne le urmărește prin această poziție comună. Un articol semnificativ în această privință (Sebastian Haffner în **Der Stern**) a fost reprodus în nr. 46 al revistei noastre.

**) În această ordine de idei, circulă la Bonn definiția de o mușcătoare ironie : „Partidul social-democrat e cel mai bun partid creștin-democrat din lume".

Pe urmele istoriei

VASILE ALECSANDRI — diplomat

Poetul Vasile Alecsandri, unul dintre cei mai de seamă scriitori ai poporului romîn, a fost şi un diplomat talentat.

Activitatea diplomatică a lui Alecsandri în anii luptei pentru Unire şi, apoi, în anii de organizare a statului naţional a fost remarcabilă, deşi ea n-a avut un caracter de permanenţă. În ochii celor mai de seamă personalităţi politice europene ale epocii, Alecsandri s-a impus ca reprezentantul unui popor care-şi cerea legitimele drepturi la o viaţă liberă. El a atras, a impresionat şi a mişcat diplomaţi încercaţi, reuşind să îndeplinească cu succes sarcini deosebit de delicate. Om de vastă cultură, Alecsandri a ştiut să-şi desfăşoare activitatea de diplomat cu fineţe şi cu abilitate.

Necontenit prezent în frămîntatele evenimente legate de năzuinţa spre Unire, Alecsandri a fost împuternicit de conducerea mişcării unioniste în multe acţiuni cu caracter diplomatic. În hotărîtorul an 1857, cînd se dădea o înverşunată luptă împotriva manevrelor separatiste ale reacţiunii moldoveneşti patronate de caimacamul Vogoridi, Alecsandri şi-a pus numele pe protestele şi memoriile fruntaşilor unionişti. Totodată, el este acela care — împreună cu M. Kogălniceanu şi cu D. Rallet — a plecat la Bucureşti, străbătînd Moldova într-o adevărată călătorie triumfală, şi a determinat comisia de informare a ambasadorilor puterilor străine să se deplaseze în majoritatea ei la Iaşi pentru a ancheta sfidătoarele abuzuri separatiste. Comisarul Franţei a consemnat într-un raport al său din aprilie 1857 efectul pe care-l produseseră asupra diplomaţilor cei trei trimişi moldoveni: „Aceşti domni — scria el — sînt oameni de o înaltă distincţie: unul a fost ministru, ceilalţi doi, unul ca istoric şi celălalt ca poet, ocupă primele locuri în patria lor. Convorbirea cu ei a produs, în general, asupra tuturor colegilor mei o impresie favorabilă cu privire la cauza pe care au venit să o apere pe lîngă noi".

Deşi ales deputat, Alecsandri n-a luat parte la lucrările Adunării ad-hoc a Moldovei, el părăsind Iaşii în vara anului 1857, nu numai din motive de sănătate ci şi pentru a acţiona în Apus pe tărîmul propagandei unioniste, îndeplinind — pe această cale — o misiune diplomatică indirectă. Chiar în toamna anului 1857, el putea vesti legăturile pe care le stabilise cu o serie de ziare franceze, transformate în tribune ale cauzei Unirii. În calitatea sa neoficială, el a preferat să stabilească legături strînse cu personalităţi de talia lui Lamartine, Quinet, cu scriitorii şi pictorii cunoscuţi ai vremii, ştiind că aceştia — prin influenţa pe care o exercitau asupra opiniei publice — puteau fi deosebit de utili în acţiunea de cunoaştere în afara hotarelor a problemelor vitale ale poporului romîn.

Reîntors în ţară un an mai tîrziu, în toamna anului 1858, Vasile Alecsandri a primit consacrarea de fruntaş oficial al tinerei diplomaţii progresiste moldoveneşti. Secretar de stat al caimacămiei de trei, el secondează pe cei doi caimacami înaintaţi, A. Panu şi V. Sturdza, atît în respingerea imixtiunilor Porţii Otomane, cît şi în purtarea unei politici de demnitate naţională faţă de curtea habsburgică de la Viena. Neîndoielnic, el a fost, în lunile de sfîrşit ale anului 1858, unul din făuritorii izbînzii de la 5 ianuarie 1859, cînd Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn al Moldovei.

Noul domnitor a înţeles să-l păstreze pe Alecsandri în funcţia de ministru de externe — nouă titulatură a secretarului de stat — şi în acelaşi timp a hotărît trimiterea lui într-o misiune diplomatică peste hotare. Evenimentul votului Unirii de la 24 ianuarie 1859 a făcut şi mai complicată misiunea ministrului-poet. La 3 februarie el a părăsit Iaşii „înfăşurat în haina serioasă a diplomaţiei".

Este sigur că misiunea din 1859 a reprezentat episodul diplomatic cel mai de seamă din viaţa şi activitatea lui Vasile Alecsandri. Primit de Napoleon al III-lea şi de Victor Emanuel al II-lea, de prudentul ministru de externe al Franţei, Walewski, şi de abilul şi inteligentul Cavour, vizitînd pe ambasadori, mergînd apoi în Anglia, unde a înfrînt rigiditatea şi ostilitatea cu care a fost iniţial întîmpinat, Alecsandri a reuşit pe deplin să-şi împlinească misiunea. Recunoaşterea îndoitei alegeri de către puterile europene, în aprilie, şi, apoi, în septembrie 1859, a fost într-o bună măsură şi rodul stăruitoarelor şi destoinicelor acţiuni ale lui Alecsandri. Cîteva luni mai tîrziu al însuşi putea mărturisi într-un act oficial: „timpul singur va demonstra partea de succes care revine în această împrejurare reprezentantului Moldovei".

La sfîrşitul lunii iulie 1859, reîntors din lunga sa călătorie, Alecsandri debarcă la Galaţi şi, după o scurtă trecere prin Iaşi, se duse în tabăra militară de la Floreşti pentru a pune la curent cu rezultatele misiunii sale pe Alexandru Ioan Cuza. „Era în tabăra de la Floreşti — scria Alecsandri domnitorului cîţiva ani mai tîrziu. Mă întorceam din misiunile mele şi (...) într-o minunată seară, vă povesteam drumurile mele la Paris, Londra, Turin; bătăliile mele cu cumpliţii diplomaţi englezi, cuvintele măgulitoare asupra voastră spuse la Tuilleries şi la Palazzo Reale".

Vasile Alecsandri a continuat să ocupe postul de ministru de externe al Moldovei pînă la 10 noiembrie 1859: de la 10 octombrie 1859 şi pînă la 28 mai 1860, el a deţinut aceeaşi funcţie în guvernul muntean. Însărcinarea sa ministerială s-a încheiat la sfîrşitul primăverii anului 1860 şi — aparent — şi cea diplomatică, o dată cu retragerea din guvern a prietenului său Ioan Ghica. De fapt însă, dacă Alecsandri nu va mai fi în guverne, cariera sa de diplomat iscusit era departe de a se fi încheiat.

În primăvara anului 1861, Alexandru Ioan Cuza l-a trimis din nou la Paris, Turin şi Londra pe vechiul său prieten şi sfătuitor. Alecsandri era investit de astă-dată cu misiunea delicată de a recîştiga încrederea guvernelor francez şi piemontez, iritate la sfîrşitul anului 1860 din pricina reţinerii în Principate — dar nu din vina conducătorilor romîni ci doar datorită imprudenţei expediţiei care făcuse inevitabil sechestrul — a unui transport de arme destinat revoluţionarilor maghiari. Alecsandri urma să susţină, de asemenea, cauza Unirii depline pe plan administrativ (căci, după îndoita alegere, Principatele continuaseră să existe ca două state separate din punctul de vedere al conducerii şi administraţiei, neunindu-le decît persoana domnitorului) şi să înlocuiască timp de mai bine de un an pe fratele său Ioan, agentul Principatelor Unite la Paris, care obţinuse un concediu. Reînnoind legăturile vechi, reluîndu-şi vizitele şi audienţele, Vasile Alecsandri va reuşi să stabilească situaţia diplomatică a ţării sale şi, totodată, să obţină sprijin pentru recunoaşterea Unirii depline, care se va şi înfăptui la sfîrşitul anului 1861.

Reîntors în ţară — în toamna anului 1862 — şi stabilit la reşedinţa sa de la Mircesti, Alecsandri a fost din nou sustras ocupaţiilor sale literare la sfîrsitul toamnei anului următor, cînd Al. I. Cuza i-a dat din nou o misiune de mare încredere la Paris. Ducînd mesajele domnitorului, primit de Drouyn de Lhuys, ministrul de externe al Franţei, iar apoi, din nou, de Napoleon al III-lea, Alecsandri a continuat să rămînă în Franţa şi în lunile următoare, nerevenind în ţară decît în zilele loviturii de stat din mai 1864. Cariera sa diplomatică nu s-a încheiat însă cu această misiune, Alecsandri desfăşurînd o amplă activitate pe tărîmul diplomaţiei şi după 1864.

Punînd evidentul său talent diplomatic în slujba cauzei afirmării drepturilor şi libertăţilor ţării sale, scriitorul Vasile Alecsandri şi-a slujit şi pe acest tărîm poporul.

Dan BERINDEI

O VARIANTĂ NOUĂ A UNEI TEORII VECHI

„Căi noi în politica de salarizare din R.F.G.", „Muncitorul-capitalist?", „Economii forțate", „Trucul lui Leber în legătură cu formarea proprietății"... Sînt cîteva din titlurile articolelor publicate de ziarele vest-germane, în legătură cu apariția unei noi formule a teoriei despre „colaborarea" dintre muncă și capital. Autorul ei, Georg Leber, liderul Sindicatului constructorilor din R.F.G., era cunoscut și de mai înainte ca adept al acestei concepții, dar, de curînd, el a elaborat o nouă variantă a ei, care i-a adus numele în rubricile sociale ale majorității ziarelor vest-germane.

Nu este pentru prima oară cînd în Occident se lansează asemenea teorii. În ultimii ani s-ar fi putut alcătui un adevărat inventar al acelor teze, teorii, idei, programe etc. care, ori pretind că înregistrează, ori preconizează „regenerarea" sau „transformarea" capitalismului. În esența lor, toate aceste expresii ale ideologiei burgheze pledează pentru ideea că, în prezent, ar avea loc o „difuziune" a capitalului în mase, o „democratizare" a lui, însoțită, ca atare de reducerea și chiar de dispariția antagonismelor sociale.

Miezul unei teorii fără miez

Faptul că aceste teorii nu rezistă confruntării cu procesele economice și sociale obiective explică încercarea reeditării lor, în formule noi, menite să întrețină iluzia caracterului „popular" al sistemului pe care-l apără. O asemenea formulă relativ nouă se dezbate astăzi, în sute de coloane ale presei vest-germane.

Mai prudent decît mulți alți înaintași ai lui, care, teoretic, au decretat „schimbarea" capitalismului drept un fapt *împlinit*, Georg Leber o concepe ca o chestiune de viitor. Pentru început — în industria construcțiilor; dar în viziunea lui Leber, aceasta va putea deveni un model de aplicare a principiului. De aceea, el a făcut cunoscut publicului proiectul unui plan cu privire la „formarea proprietății" în rîndurile muncitorilor. Miezul proiectului — dacă se poate vorbi de un miez al lui — constă în propunerea ca, anual, patronatul să aloce o sumă — egală cu 1,5 la sută din salarii — pentru crearea unui „fond de proprietate" al muncitorilor. Fondul acesta ar lua fie forma unei datorii a întreprinzătorilor, pentru care s-ar plăti dobînzi, dar care ar rămîne în folosința întreprinderii, ca o cotă de capital străin, fie forma unui vărsămînt direct de capital, prin bani lichizi, acțiuni sau participații sociale. Dar, mai bine, să rezumăm teoria, în limbajul cifric al unei aritmetici elementare, așa cum, deseori, s-a procedat și în comentariile unor ziare vest-germane:

După un stagiu de muncă de 40 de ani, un muncitor constructor cu un venit anual de 10 000 de mărci vest-germane ar dispune de o „avere" de 19 000 de mărci. Aceasta nu ar însemna însă o „participare" a muncitorului la proprietate, ci, cel mult, perspectiva unei sume suplimentare la pensia lui de bătrînețe. Luată în sine, ideea asigurării unei asemenea sume ar părea să constituie, totuși, un viitor avantaj. Dar cu ce preț? Însușindu-și principiul teoriei lui Leber, muncitorul constructor ar fi obligat ca — în virtutea apărării „proprietății" sale viitoare, și a „colaborării" lui, în acest sens, cu patronatul, — să *renunțe* la căile luptei revendicative pentru îmbunătățirea situației sale economice și sociale. Această constatare o face și ziarul vest-german *Die Andere Zeitung*, caracterizînd planul cu privire la „formarea proprietății" drept un *truc*.

Înainte de a ne opri asupra argumentelor acestui calificativ, nu este lipsit de importanță să constatăm (și acum, ca și la apariția altor teze ale „capitalismului popular"), că, din punct de vedere al scopurilor ideologiei burgheze — noua teorie este totuși perfect explicabilă.

Cum s-a născut planul Leber

Pledînd pentru o iluzorie lărgire a proprietății, planul liderului sindical vest-german tinde să abată atenția de la intensa concentrare a capitalului monopolist, fenomen care irită și nemulțumește opinia publică. „Toate aceste planuri — scrie *Die Andere Zeitung* — derivă din constatarea că, în rîndurile populației muncitoare, crește tot mai mult nemulțumirea pricinuită de faptul că averi fantastice sînt acumulate de un grup restrîns de oameni, că aceste averi se concentrează într-un ritm tot mai rapid în mîinile unui număr, din ce în ce mai mic, de persoane sau societăți, care și-au transformat de mult uriașa lor putere economică în putere politică; muncitorii sînt din ce în ce mai nemulțumiți de faptul că această evoluție înrăutățește permanent statutul lor economic și social, implicînd riscuri pentru drepturile lor".

Această stare de spirit a muncitorilor este subliniată și într-o anchetă de anul trecut a Institutului de sondare a opiniei publice din Allensbach, iar cauzele ei sînt recunoscute și într-un document foarte recent al Ministerului Muncii din R.F.G. „Ministerul a confirmat încă o dată constatarea că, în era postbelică, formarea proprietății s-a desfășurat unilateral, în favoarea întreprinzătorilor independenți și a grupurilor posesoare de capital. Concomitent însă, ministerul arată că partea covîrșitoare a celor independenți se compune din mici agricultori, din proprietarii magazinelor cu amănuntul și din mici meșteșugari, a căror proprietate formată depășește probabil cu foarte puțin pe cea a muncitorilor. De aici reiese limpede că de pe urma sporului proprietății realizate după război a profitat *numai* (subl. ns.) o pătură relativ mică" *(Frankfurter Allgemeine)*.

Este firesc ca, în aceste condiții, ideea unei distribuiri mai echitabile a venitului național să preocupe masele de salariați, ceea ce explică și zelul aparatului propagandistic al claselor dominante în elaborarea unor teorii care să creeze *impresia* că muncitorul nu mai este frustrat de roadele activității sale. Astfel, în perioada conjuncturii economice favorabile de după război s-a emis faimoasa teză a „parteneriSmului social". Pornind de la o anumită creștere a nivelului de trai al populației, în conjunctura respectivă, autorii acestei teorii acreditau ideea că muncitorii au devenit „parteneri egali în drepturi" cu proprietarii întreprinderilor. Un singur „amănunt" — dar de importanță capitală — era trecut cu vederea. „Amănuntul" că marile trusturi au însușit o parte *tot mai mare* din venitul național. Concluziile Ministerului Muncii atestă cu gir oficial această situație. E și o constatare impli-

cită a faptului că influența „parteneris-mului social" s-a dovedit a fi falimentară. Planul lui Leber este menit să-i ia locul.

Cui îi folosește

Teoria liderului sindical vest-german nu este nici măcar nouă. Încă în 1947, profesorul Gleitze, șeful Institutului de studii economice al Uniunii Sindicatelor vest-germane, a emis ideea investirii unei părți a salariului muncitorilor, sub forma unor „economii" aducătoare de dobînzi. Dar sindicatele au respins ideea pe considerentul, foarte întemeiat, că lupta revendicativă pentru salarii mai ridicate este preferabilă unor avantaje îndoielnice de perspectivă. Iată însă că acum, chiar un lider al sindicatelor scoate haina veche de la naftalină și o prezintă ca nouă. E un truc, într-adevăr, dar foarte transparent, iar iluzia formării unei proprietăți „comune" a patronilor și muncitorilor dispare la primul ei contact cu realitatea. *Die Andere Zeitung* scria, pe drept cuvînt, că investirea unei cote de salarii, aducătoare a unui anumit venit peste 40 de ani este mai degrabă un fel de asigurare, însă incertă, pentru bătrînețe. Dar planul nu este nici măcar un proiect pentru asigurări garantate (mai ales în cazul unor crize economice și falimente) nicidecum un program de „lărgire" a proprietății. Planul Leber nu afectează natura proprietății capitaliste și relațiile de producție, de exploatare, determinate de ea, nu-și propune ca obiectiv nici o nouă repartizare a uriașelor averi posedate de monopoluri și nici limitarea în viitor a profiturilor acestora.

Deși sună paradoxal — căci se pretinde a fi conceput în folosul situației muncitorilor — planul Leber este avantajos, mai degrabă, pentru... patronat. Cum ?

- Este de la sine înțeles că, la încheierea contractelor colective, patronatul va invoca procentul de 1,5 la sută al cotizației sale la fondul respectiv, pentru a impune reducerea revendicărilor privitoare la salarii. Prin restringerea majorărilor de salariu și investirea în economie a cotelor reținute se mărește capitalul întreprinzătorului, crește sursa profiturilor sale. Aplicarea în practică a teoriei cu privire la formarea „proprietății comune" ar duce, în fapt, *nu* la pretinsa „democratizare" a capitalului, ci la o și mai mare concentrare a acestuia. „Faptul că partea cea mai mare a economiilor trebuie folosită pentru finanțarea unor noi investiții înseamnă că, în esență, sporirea economiilor nu are drept consecință o redistribuire a proprietății ; muncitorul care face economii *nu acumulează* (subl. ns.) proprietate în locul întreprinzătorului, ci mai degrabă îi formează proprietate în plus". (*Süddeutsche Zeitung*).
- „Economisirea forțată" a unei părți din salariile oamenilor muncii implică stagnarea și, în condițiile creșterii prețurilor, reducerea puterii de cumpărare a acestora. Același *Süddeutsche Zeitung*, citat mai sus, conchide că „sporirea economiilor" muncitorilor (în formula noii teorii — n.n.) înseamnă o strangulare a nivelului de trai al acestora. Dat fiind faptul că, în momentul de față, nivelul de trai a milioane de muncitori nu este încă satisfăcător, un sistem de economii prea forțate nu ar fi probabil în interesul lor" ;
- Planul de „formare a proprietății" presupune renunțarea muncitorilor la greve și la alte forme ale luptei de clasă. De altfel, Georg Leber este cunoscut ca reprezentant de frunte al acelei aripi din conducerea sindicatelor vest-germane care consideră grevele ca forme „anacronice" ale acțiunilor muncitorești. În programul sindicatului constructorilor, elaborat de liderii lui, revendicarea majorărilor de salarii este calificată ca un mijloc „ineficace" al politicii sociale. Adept al unor soluții economice și sociale de „perspectivă", Leber minimalizează și importanța altor revendicări pe care majoritatea sindicatelor le consideră ca obiective de mare însemnătate pentru mișcarea muncitorească vest-germană. Sindicatul constructorilor a aprobat, binevoitor, motivele cu care trusturile din construcții au cerut amînarea tratativelor privind reducerea orelor de lucru. O atitudine asemănătoare a adoptat sindicatul și în problema prelungirii duratei concediului plătit, deși aceasta este o cerere aproape generală a celorlalte sindicate.

Așadar, relativ noua teorie a „democratizării" capitalului apare cu claritate ca o formă de manifestare a unei politici sociale menită să abată muncitorimea de pe calea luptei pentru interesele sale reale. *Neue Zürcher Zeitung* scrie că, prin teoria cu privire la „formarea proprietății" Leber, „care are o atitudine categoric negativă față de lupta de clasă, dorește să completeze politica sa moderată în domeniul salariului".

Și tocmai pentru că e vorba de o *completare* la această politică „moderată", ar fi mai ușor de dovedit că doi și cu doi fac cinci, decît folosul pe care planul Leber îl poate aduce muncitorilor constructori. Chiar și peste 40 de ani...

Eugen POP

Greva din 11 decembrie

Fotografia pe care o publicăm redă unul din aspectele situației determinate de greva din Franța de la 11 decembrie.

Această grevă, organizată pe plan național de cele trei mari centrale sindicale din Franța constituie o expresie a opoziției față de politica salariilor în întreprinderile de stat. Obiectul principal al conflictului îl constituie „înghețarea" salariilor la un nivel care, după constatările sindicatelor, este inferior celui pe care l-au obținut muncitorii din întreprinderile particulare. Totodată, sindicatele consideră că anumite soluții propuse pentru reglementarea problemei salariilor în sectorul naționalizat (există, în acest sens, raporturile Massé, Toutée și Gregoire) fie că nu satisfac revendicările, fie că de la emiterea lor și pînă în prezent, majorările de salarii propuse au fost anihilate, în mare parte, de creșterea costului vieții.

Greva de la 11 decembrie reflectă acuitatea unui conflict de muncă serios, pe care soluțiile oficiale preconizate pînă acum n-au reușit să-l atenueze. Acest lucru îl constată, într-un fel sau altul, toate comentariile ziarelor franceze în legătură cu greva : Paris Jour : „Învățămintele ce se pot trage în urma grevei de la 11 decembrie cer să se reexamineze ansamblul politicii sociale, orientarea ei economică și financiară, ținîndu-se seama mai mult de realitățile umane decît de teorii abstracte" ; Le Populaire : „Rezultatul (grevei — n.n.) dovedește că nimeni nu poate fi doar spectator cînd masele aprobă pe deplin obiectivele pentru care sînt chemate să se pună în mișcare" ; Le Figaro, deși dezaprobă greva, constată, totuși : „Dacă feroviarii, lucrătorii de la poștă, de la întreprinderile producătoare de electricitate, din rețeaua transporturilor publice și navigației aeriene etc. au urmat larg mișcarea, aceasta înseamnă că în rîndurile lor domnește nemulțumirea".

Sindicatele socotesc reușita grevei „o etapă importantă a acțiunilor ce se pregătesc pentru lunile ianuarie și februarie".

Paris. **Prin gara Saint-Lazare nu a circulat nici un tren în ziua grevei**

ПРАВДА

MOSCOVA

ALEGEREA DRUMULUI

ÎN ACEASTĂ lună de iarnă, la doi ani de la conferința anglo-americană care a avut loc în insulele Bahamas, și care a inaugurat o nouă etapă în dezvoltarea contradicțiilor interimperialiste, lumea occidentală se află în pragul unor hotărîri care vor influența cursul evenimentelor pe arena internațională.

S-ar putea spune că acesta este un lucru obișnuit : lumea se află totdeauna în fața necesității de a hotărî în marile probleme. Dar tocmai acum problemele cele mai importante au o acuitate deosebită. Nu cred că în ultimii ani problema alegerii între cursa înarmărilor și dezarmare, între psihoza militară și destinderea încordării internaționale a fost atît de clară ca în momentul de față.

În decursul ultimului an și jumătate am fost martori ai felului în care în Occident s-a frînat soluționarea problemei principale și anume alegerea drumului de viitor. Existau suficiente explicații pentru aceasta : noul președinte american Johnson trebuia să se orienteze, înainte de a putea acționa ; alegerile din Statele Unite și Anglia i-au împiedicat pe oamenii politici să se ocupe de problemele internaționale...

Oamenii politici din țările capitaliste au început să manifeste, deși în mod nehotărît, unele semne de înțelegere a realității. În ultima perioadă, spre deosebire de cea precedentă, pe scena politică a capitalismului locul dominant l-au ocupat oameni cu o orientare oarecum mai moderată. Ei înțeleg inconsistența calculelor bazate pe „războiul preventiv" împotriva țărilor socialiste, eșecul speranțelor într-o lovitură fulger care să dea imperialismului o victorie mondială.

Această orientare nu este pe placul forțelor de dreapta ale imperialismului. Și propaganda goldwateristă, și activizarea cercurilor militariste, și acțiunile aventuriere de tipul atacului împotriva Congoului apar ca verigi ale aceluiași lanț. În aceste zile acțiunile cercurilor militare americane intensifică din nou încordarea în Vietnamul de sud care a devenit una din regiunile explozive cele mai periculoase din lume.

Forțele reacțiunii dispun de diferite pîrghii de acțiune. De multe ori, aceste pîrghii au o forță foarte mare. Ele acționează sporind presiunea asupra Administrației Johnson în Statele Unite, asupra noului guvern laburist în Anglia, chiar asupra guvernului vest-german al lui Erhard care le apare insuficient orientat spre un țel precis.

Aceasta este una din trăsăturile principale ale situației în lumea capitalistă în ultima perioadă, aceasta este una din cauzele principale ale baterii pasului pe loc de către liderii politicii occidentale. Între timp, în lagărul imperialist se ascut contradicțiile. Se intensifică lupta pentru piețe. Se dublează și se triplează tendințele expansioniste ale reacțiunii. Acesta este și țelul aripii de dreapta a armatei politice a imperialismului. În același scop au apărut și planurile de creare a flotei nucleare multilaterale a N.A.T.O. care s-a situat în prezent în avanscena politicii occidentale.

Faptul că în jurul planului F.N.M. se axează în momentul de față principalele contradicții militare și politice între puterile occidentale este firesc întrucît acest plan, pregătit încă în perioada lui Eisenhower, inclus în programul guvernamental în timpul lui Kennedy, renăscut sub Administrația Johnson, este mai mult decît un simplu proiect militar-politic.

Din punct de vedere militar, ideea unei flote multilaterale constituie principala idee strategică pentru concentrarea în oceane a forțelor nucleare ale S.U.A. și altor puteri ale N.A.T.O., micșorînd pericolul direct pentru Statele Unite, cu ideea că flota ar distrage o parte din lovitura de răspuns.

Din punct de vedere politic, crearea forțelor multilaterale înseamnă de fapt încheierea unui nou tratat militar al unui grup de puteri occidentale, care ar avea o poziție conducătoare față de ceilalți membri ai N.A.T.O.

Este însă evident că nici una dintre flotele care ar brăzda oceanul nu poate preîntîmpina sau micșora lovitura de răspuns pe care ar suporta-o organizatorii unui război mondial termonuclear. Și nici un fel de construcții politice nu sînt în stare să atenueze acuitatea contradicțiilor interimperialiste. N.A.T.O. este sfîșiat de contradicții nu din cauza unor imperfecțiuni organizatorice, ci datorită caracterului nefast și periculos al concepțiilor aflate la baza lui.

În lanțul fără sfîrșit al schimbului de vizite dintre oamenii politici din N.A.T.O., lanț atît de încîlcit încît numai istoricii viitorului vor putea să-l descurce, se relevă un anumit fapt. Este vorba de consolidarea legăturilor militare dintre Bonn și Washington. Acest proces se înscrie pe linia intensificării influenței oamenilor politici vest-germani asupra gîndirii militare și politice a unor personalități americane. Nu este vorba de acorduri concrete, ci de intenția manifestată la Bonn de a orienta acțiunile Administrației de la Washington în direcția pe care o doresc.

Modificarea opticii Washingtonului, care are loc sub influența cercurilor vest-germane este sesizată cu neliniște de unii aliați din N.A.T.O. De Gaulle a arătat că, dacă în trecut Franța refuza pur și simplu să participe la forțele multilaterale, în prezent ea trece la o politică de contraacțiune directă din cauza caracterului lor bilateral americano—vest-german. Noul guvern laburist a ales, după ultimele știri, o altă orientare. Credincios liniei spre o alianță strînsă cu S.U.A., el nu se grăbește să hotărască asupra asocierii sale la forțele nucleare, propunînd în același timp, ca o alternativă, un plan propriu denumit „forțele nucleare atlantice".

Negocierile sînt complexe, iar rezultatul lor final nu este încă evident. Desigur, sesiunea N.A.T.O. de la Paris nu va putea clarifica acest proces.

Și totuși orizonturile politice ale lumii nu sînt chiar atît de întunecate. Cea mai bună dezmințire a propagandei duse pe linia încordării internaționale este viața însăși, care îi obligă pe mulți oameni politici din Occident spre căutarea unor drumuri noi.

Cu cinci ani în urmă, sau chiar acum patru ani, în politica S.U.A. și a altor țări occidentale, crezul lui Dulles era absolut. Sentimentul pericolului, care ne amenință din afară, spunea acesta, trebuie să fie creat în mod artificial. Dulles are încă mulți urmași influenți. Dar concepțiile sale au și oponenți, care reflectă în mare măsură spiritul vremii.

Pe calea spre destinderea încordării internaționale și consolidarea principiilor coexistenței pașnice sînt încă multe piedici. Dar dacă există bunăvoință, ele pot fi trecute.

V. NEKRASOV

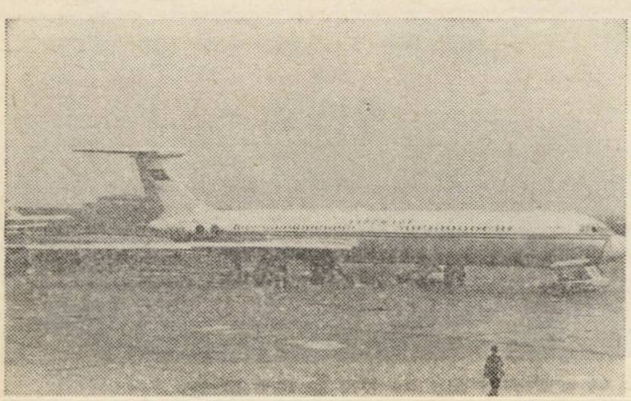

IL 62, cel mai nou avion sovietic de pasageri, cu 4 reactoare

Stockholm. Festivitatea înmînării Premiilor Nobel pentru fizică. În prim plan, cei şase laureaţi

Deutsche Volkszeitung

ZECE TEZE DESPRE PROBLEMA GERMANĂ

Într-o emisiune a celui de-al treilea program al postului de radio NDR/SFB, cunoscutul publicist Sebastian Haffner a formulat zece teze în legătură cu politica în problema germană, pe care le reproducem mai jos. Emisiunea în care publicistul pledează pentru o evaluare realistă a situaţiei mondiale, pentru relaţii bune cu U.R.S.S., şi pentru „cea mai strînsă colaborare posibilă cu R.D.G." se intitulează „Buletinul meteorologic al lui Sebastian Haffner".

1. Politica R.F.G. continuă să fie adaptată la situaţia mondială de acum 15 ani, deci la o situaţie care astăzi nu mai există.

2. Pe atunci situaţia mondială se caracteriza prin polarizarea puterii, prin formarea de blocuri în Est şi Vest, prin războiul rece.

3. Actuala situaţie mondială se caracterizează prin necesitatea absolută de a împiedica războiul, prin colaborare americano-sovietică în acest scop şi reînviere a principiului statului naţional.

4. Împărţită în două, Germania nu este suficient de puternică pentru a naviga contra vîntului. Ea trebuie să se adapteze situaţiei mondiale. Acest lucru este şi în interesul ei propriu.

5. Din cele trei ţeluri declarate ale politicii R.F.G. (securitatea R.F.G., integrarea vest-europeană şi atlantică, reunificarea Germaniei) al doilea a devenit astăzi nerealizabil şi neinteresant. Primul şi al treilea necesită o definiţie nouă, în funcţie de situaţia mondială schimbată.

6. Astăzi, securitatea R.F.G. nu mai poate fi dobîndită printr-o alianţă cu S.U.A. împotriva U.R.S.S. ci numai prin relaţii bune cu U.R.S.S. Este foarte bine că destinderea americano-sovietică dă R.F.G. posibilitatea să stabilească relaţii bune cu U.R.S.S. fără a pierde prietenia americanilor. (Dacă destinderea nu ar fi existat, ea ar fi trebuit inventată în R.F.G.).

7. Stabilirea unor relaţii bune cu U.R.S.S. cere, dacă nu recunoaşterea R.D.G., cel puţin autorecunoaşterea R.F.G., adică recunoaşterea faptului că imperiul german din 1937 nu mai există şi că R.F.G. nu se identifică cu el şi nu pretinde restabilirea lui.

8. Reunificarea Germaniei poate fi înţeleasă şi dobîndită astăzi numai cu referire la R.F.G. şi R.D.G. Pretenţiile teritoriale care depăşesc acest obiectiv periclitează şi această posibilitate.

9. Reunificarea celor două state germane nu poate avea loc prin constrîngere sau presiune, ci numai prin colaborarea benevolă a ambelor părţi, cu aprobarea puterilor protectoare; ea nu se poate realiza dintr-o dată, ci numai în cadrul unui proces treptat. O premisă a reunificării este ca R.F.G. să treacă de la relaţiile de dusmănie la relaţii de prietenie cu R.D.G. şi de la boicot la cea mai strînsă colaborare posibilă.

10. Caracterul ideologic şi social diferit al celor două părţi nu trebuie conceput ca un obstacol, ci ca şansă; în acest fel, Germania are posibilitatea să desfăşoare o activitate de pionier în procesul coexistenţei între orînduiri sociale diferite.

REFLECTOR

Temperatura Arcticei poate fi schimbată ?

Omul de ştiinţă sovietic prof. M. I. Budîko a prezentat o idee originală de încălzire a Arcticii. El consideră că folosind anumite substanţe chimice se poate acoperi suprafaţa apei cu un strat prin care să poată trece lumina şi căldura, dar care să reţină vaporii de apă. În felul acesta, evaporarea apei ar scădea considerabil, iar căldura păstrată ar încălzi oceanul. Calculele prof. Budîko arată că, dacă s-ar crea un strat protector pe o suprafaţă de cîteva sute de kilometri pătraţi, temperatura apei şi a aerului în această regiune s-ar ridica, rapid, cu 5 grade.

Cea mai mare stalagmită

Într-o vastă sală subterană, lîngă izvorul rîului Buzgo (Krasnohorski Podhradi), un grup de speologi cehoslovaci au descoperit o stalagmită gigantică : perimetrul la bază — 9 m ; înălţimea — circa 30 m. Este cea mai mare stalagmită din lume. Primatul mărimii era atribuit pînă acum stalagmitei Csillagvizsaló (Ungaria), înaltă de 26,3 m.

Tradiţia... Turnului Babel

Ţara „Turnului Babel" vrea să aibă azi cel mai înalt turn din lume. Ministrul culturii şi orientării din Irak a încheiat recent un acord în acest sens cu o firmă austriacă. Turnul, care se va construi la Bagdad, va avea 360 metri înălţime şi cel mai mare diametru în comparaţie cu toate turnurile construite pînă acum în lume. El va fi folosit pentru serviciile de radio şi televiziune, precum şi pentru o serie de cercetări ştiinţifice. La etajul superior se va afla un restaurant turnant cu o capacitate de 250 de persoane.

O editură care poartă noroc

Decembrie e luna premiilor literare în Franţa. Anul acesta, unul din principalele premii de acest fel, **Premiul Fémina**, a fost acordat unei cărţi apărute în **Editura Gallimard**, romanul „**Falsificatorul**" de Jean Blanzat. Evenimentul constituie un jubileu pentru editură, deoarece se împlinesc 50 de ani de cînd o carte tipărită de ea a fost distinsă cu un însemnat premiu : versurile lui Rabindranath Tagore, încununate cu **Premiul Nobel**. În jumătatea de secol care s-a scurs de la această dată, nu mai puţin de 18 scriitori editaţi de Gallimard au primit **Premiul Nobel**, 22 au fost distinşi cu **Premiul Goncourt**, 13 cu **Premiul Fémina**, şi numeroşi alţii cu premii mai puţin cunoscute.

Printre scriitorii editaţi de Gallimard şi distinşi cu **Premiul Nobel** se numără figuri din cele mai cunoscute în epoca contemporană : Martin du Gard, Albert Camus, Saint-John Perse, Jean-Paul Sartre, Thomas Mann, Pirandello, O'Neill, Faulkner, Sinclair Lewis, Hemingway, Steinbeck.

Editura păstrează încă regretul de a fi respins manuscrisul romanului „Swann", de Marcel Proust. Cel care l-a respins, fără să fi citit măcar un rînd, era... André Gide.

Continentul australian se mişcă

Cercetătorii australieni Irving, Robertson şi Scott, de la universitatea din Canberra, au stabilit, pe baza unor măsurători magnetice, că într-o sută de milioane de ani continentul australian s-a deplasat cu 5 500 km. La începutul acestei perioade continentul era aproape exact pe polul magnetic. De atunci se pare că Australia se „mişcă" în permanenţă cu o „viteză" de cca. 5 cm pe an. Deplasarea continentului se face spre Oceanul Pacific.

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

SUEDIA ȘI F.N.M.

SUEDIA nu are motive să-și exprime opinia despre felul în care trebuie să fie rezolvată cel mai bine problema apărării țărilor N.A.T.O., potrivit intereselor lor comune și intereselor speciale ale unor țări participante. Aceasta nu înseamnă însă că noi sîntem indiferenți față de evoluția înarmării nucleare.

Poziția Norvegiei și Danemarcei în problemele înarmării nucleare exercită influență atît asupra situației militar-politice a Suediei cît și asupra întregii atmosfere din nordul Europei.

Din punctul de vedere al suedezilor, merită interes deosebit faptul că Norvegia și Danemarca au respins colaborarea în cadrul proiectatelor forțe nucleare pe bază multilaterală, precum și faptul că aceste state au refuzat amplasarea armei nucleare pe teritoriul lor în timp de pace.

Participînd la conferința pentru dezarmare de la Geneva, Suedia s-a ciocnit de problema proiectatelor forțe nucleare multilaterale: acestea influențează negativ asupra posibilității de a se realiza un acord cu privire la dezarmare, limitarea armamentelor și controlul asupra înarmărilor.

Trebuie să se țină seama de răspunsul ferm al Uniunii Sovietice privitor la relația dintre forțele nucleare multilaterale și problema posibilității realizării unor acorduri care ar împiedica diseminarea armei nucleare. Dar, indiferent cum va fi apreciat punctul de vedere sovietic, trebuie să menționăm că problema zonelor denuclearizate în Europa, față de care Suedia a manifestat interes, prezentînd planul Unden, sau a zonelor cu o anumită limitare a forțelor nucleare, nu poate fi separată de problema evoluției politicii înarmării nucleare în diferite regiuni ale Europei.

Primejdia diseminării internaționale a armei nucleare are o însemnătate deosebită în Europa, unde se află linia de demarcație între blocurile răsăritean și occidental. Stocurile deja existente de arme nucleare și de mijloace de transport ale acestor arme provoacă îngrijorare. Este de la sine înțeles că în Europa situația va deveni și mai instabilă, dacă unele țări din centrul continentului vor obține arma nucleară.

Torsten NILSSON
ministrul afacerilor externe
al Suediei

La Tokio, gospodinele protestează împotriva scumpirii alimentelor.

THE OBSERVER
LONDRA

CUM SE VA REALIZA ECHILIBRUL

MAI DEVREME sau mai tîrziu, balanța externă a Marii Britanii — care prezintă acum un deficit de multe sute de milioane de lire sterline — va trebui să fie echilibrată. Nimeni nu-și închipuie că vom putea trăi la infinit din împrumuturi.

Problema de care depinde atît cariera primului ministru Harold Wilson cît și viitorul partidului laburist este dacă echilibrul necesar între venituri și cheltuieli va fi realizat printr-o egalizare la nivel înalt sau printr-o egalizare la nivel scăzut.

Prima soluție ar însemna stimularea unui înalt nivel de producție, folosirea deplină a brațelor de muncă, un volum de exporturi suficient pentru a plăti importurile — în mod necesar ridicate — pe care le-ar implica un asemenea program.

Egalizarea la nivel scăzut ar echivala cu a recunoaște că Marea Britanie nu-și poate permite să importe suficient pentru a menține actualul nivel ridicat de folosire a brațelor de muncă și de consum. Aceasta ar avea ca urmare o presiune generală asupra investițiilor, încetinirea ritmului construcțiilor și reutilării industriale, precum și amînarea reformelor pe tărîm social și cultural. Or, se știe că partidul laburist și-a îndreptat întreaga campanie electorală împotriva acestei metode.

În ciuda tuturor dificultăților, guvernul britanic este hotărît să procedeze la o egalizare la nivel înalt. Primul ministru este încredințat că, dacă străinătatea îi va acorda un anumit răgaz, industria britanică poate deveni suficient de competitivă pentru a face noi pași înainte pe piețele mondiale.

Singurul capitol la care — spre deosebire de predecesorii săi conservatori — este dispus să procedeze la o egalizare la nivel scăzut este capitolul cheltuielilor militare. Se așteaptă ca noile evaluări militare, inițiate la întrunirea de luna trecută a conducătorilor politici și militari, să reducă bugetul militar cu aproximativ 700 sau 840 de milioane de lire sterline. Economiile vor afecta în parte cheltuielile militare în străinătate, ceea ce va reprezenta o contribuție directă la restabilirea balanței de plăți.

De asemenea, se vor face economii la anumite tipuri de echipament fabricat în țară, în special pentru aviație, astfel încît bani, oameni și materiale să poată fi dirijați spre ramuri de activitate mai economice și mai eficiente.

Dar toate acestea cer timp; pînă atunci, nivelul investițiilor depinde de încrederea unui grup internațional restrîns, care trebuie să fie convins că Marea Britanie va merita noile lor investiții sau, cel puțin, va merita să nu-i fie retrase cele vechi.

În cadrul primei sale încercări de a realiza un echilibru, atunci cînd a venit la putere, Wilson a stabilit o supratăxă de 15 la sută la importuri și a redus cu 1,5 la sută taxa la exporturi. Lumea dinafară a ezitat: comercianții străini și-au exprimat vehement indignarea, dar financiarii — deși neafectați de măsurile respective — au așteptat să vadă ce se va întîmpla.

Adevăratele lor dificultăți au început o dată cu bugetul de toamnă. Atunci guvernul a început să anunțe unele amănunte ale „politicii veniturilor" ce urma să fie elaborată. Ea se deosebea de politica veniturilor preconizată de conservatori (pe care sindicatele o respinseseră) prin faptul că urma să se aplice la toate tipurile de venituri — nu numai la salarii, ci și la profituri, dividende și chirii.

Financiarii internaționali s-au încruntat: mai bine să nu ai bani în Marea Britanie decît să riști ca profiturile să-ți fie reduse. Banii au început să iasă din țară și, cu efectele contagioase ale oricărei panici financiare, aceasta a însemnat în curînd un atac împotriva lirei sterline.

Această declarație internațională de „neîncredere" în politica fiscală a guvernului laburist a silit guvernul să majoreze rata de scont la nivelul neașteptat de ridicat de 7 la sută. Era un șoc deliberat. Opinia publică britanică, în special cea laburistă, a prins curaj.

Ideea era de „a-i face pe speculanți să piardă". Măsura nu urma să fie însoțită de o presiune internă. S-a subliniat că guvernul este mai hotărît ca oricînd să dezvolte o politică economică expansionistă, urmărind un ritm de creștere economică de 4 la sută.

În mod sigur, majorarea ratei de scont a făcut ca Londra să devină un loc mai ispititor pentru investiții; zvonurile că ar fi vorba de o măsură potrivnică lumii de afaceri, care au însoțit-o, ca și dubla suspiciune (în primul rînd, că expansiunea va promova un nou val inflaționist și, în al doilea rînd, că în curînd vor fi stabilite impozite împotriva unor profituri excesive), au acționat însă în sens contrar; presiunea asupra lirei sterline a continuat.

Dar guvernul e hotărît să continue a realiza creșterea economică internă

propusă, fără să pericliteze lira sterlină. Primul ministru a promis City-ului londonez: „Vom menține cursul lirei sterline"

Dacă lira sterlină nu ar fi decît un simbol monetar al Regatului Unit, problema monetară ar fi doar o problemă de politică internă și guvernul ar putea să prevadă măsurile necesare în funcție de interesele sale politice. Dar lira sterlină este și o monedă internațională, iar Wilson trebuie să îmbine talentul de lider al partidului laburist cu acela de bancher internațional și, după cum știe toată lumea, prima calitate a unui bancher care are succes este să obțină încrederea oamenilor care au bani. Este o sarcină grea pentru un lider laburist. Unii oameni — dar nu și Wilson — ar spune că este chiar imposibilă.

Nora BELOFF

LA TRIBUNE DE GENÈVE

■

DACĂ RUNDA KENNEDY AR EȘUA...

DACĂ runda Kennedy, adică tratativele care urmăresc reducerea tarifelor vamale, eșuează, s-ar putea ca S.U.A. și Canada să intre în Asociația europeană a liberului schimb, creînd astfel o nouă zonă mai largă de liber schimb. Se crede că unele convorbiri oficioase au și avut loc; ele au ca scop să stabilească modul în care s-ar putea depăși un eventual eșec cauzat de manevrele obstrucționiste ale Pieței comune.

Marea Britanie și S.U.A. sînt foarte îngrijorate de atitudinea Franței și se presupune că se gîndesc la anumite soluții de schimb.

Dacă eșecul ar deveni o realitate, prima măsură prevăzută ar fi formarea unei zone preferențiale, care — în baza dispozițiilor G.A.T.T. — ar urma să se transforme ulterior într-o zonă de liber schimb.

O asemenea inițiativă apare ca o soluție logică. De vreme ce țările Pieței comune ridică în fața celei mai importante piețe industriale din Europa occidentală un zid de netrecut, s-ar putea impune o apropiere între cele două țări de peste Atlantic (S.U.A. și Canada) și Asociația europeană a liberului schimb.

Se pare că s-a luat, de asemenea, în considerare includerea în proiectata zonă mai largă a liberului schimb și a altor țări ca Australia, Japonia și India.

Pentru Piața comună, dezvoltarea unei comunități economice atlantice mai largi se arată ca o posibilitate serioasă care ar putea să nu o satisfacă pe deplin. Probabil că acest fapt nou ar reduce numărul țărilor dornice să se asocieze — sub o formă sau alta — la Piața comună.

NEW YORK Herald Tribune

■

ÎNCORDĂRI ȘI PRESIUNI

REFLECTÎND la încordările și presiunile manifestate în cadrul alianței occidentale este important să recunoaștem că ele marchează începutul unui proces nou, încă insuficient cristalizat, și nu destrămarea unei realități mulțumitoare bine stabilite.

Problema centrală în toate dezbaterile, conferințele și discuțiile de pînă acum este: cum poate fi adaptată alianța atlantică la noua destindere dintre Est și Vest. Putem spune că ne aflăm la începutul acelui larg proces de reexaminare și revizuire a alianței atlantice pe care autorii Cartei N.A.T.O. l-au prevăzut ca putînd surveni în cel de-al doilea deceniu de existență a pactului.

Toate dezbaterile pe care le auzim acum în jurul armelor atomice nu sînt decît un fenomen superficial. Toate forțele nucleare europene luate în discuție, fie ele franceze, britanice sau F.N.M. nu reprezintă decît 5 la sută din marea forță nucleară care contribuie la stabilirea echilibrului Est-Vest.

Din punct de vedere militar, nici una din țările vest-europene nu consideră discuțiile nucleare ca fiind vital necesare sau foarte importante în momentul de față; adevărata semnificație a discuției stă în viitor, peste 10 sau 15 ani, atunci cînd apărarea Europei occidentale nu va mai putea rămîne numai în sarcina Statelor Unite.

Atunci cînd francezii declară că sînt gata să cheltuiască mari sume de bani pentru forțele lor proprii nucleare, sau cînd vest-germanii afirmă acest lucru în legătură cu F.N.M., ei nu se gîndesc în realitate la apărarea Europei. Ei nu fac altceva decît să cumpere rente pentru o forță nucleară europeană care nu există în momentul de față dar care ar putea lua ființă într-o bună zi.

Toate acestea sînt interesante și importante. Însă ele nu sînt *foarte* interesante și nici *foarte* importante. Părerea mea este că se poate afirma că, acordînd atenție acestei chestiuni, dăm uitării problemele reale ale alianței și, dacă ar fi să vorbim foarte serios, ne pierdem timpul.

Problema alianței atlantice stă în găsirea modului de a atrage Franța, Anglia, Germania occidentală și Italia într-un complex care să acționeze în mod eficient laolaltă cu Statele Unite. Orice situație care nu va ajunge la aceasta nu ne poate mulțumi. Un complex „european" care se izolează de Statele Unite este — la drept vorbind — de neconceput. O înțelegere „atlantică" ce nu include și Franța va destrăma pur și simplu alianța atlantică.

Dificultatea de bază în cadrul alianței atlantice constă în existența unei divergențe considerabile, deși nu de nerezolvat, între interesele vitale ale

→

REFLECTOR

Biblioteca națională engleză de științe și tehnologie

Inaugurată recent la Boston Spa, lîngă York, biblioteca națională engleză de științe și tehnologie, care posedă 350 000 de volume în toate limbile posibile și se întinde pe o rază de 30 km, nu are catalog. Organizatorii ei sînt de părere că, oricum, cataloagele ar fi depășite și că ținerea lor la zi ar costa o avere. De aceea, cea mai bună modalitate de a ști dacă biblioteca posedă o anumită carte este să te duci să vezi.

Cel ce vrea să împrumute o carte completează o fișă: o copie de pe această fișă va ocupa locul gol al cărții împrumutate.

Dacă solicitatorul nu este din localitate, el va trimite o fișă prin poștă, după care se fac două copii: una se pune în bibliotecă și alta servește de adresă. Bibliotecarul ia cartea cerută din raionul său și o pune cu copia de fișă-adresă pe un transportor automat care o duce la biroul de expedieri, unde este împachetată și trimisă la poștă.

Cîmpul de tir spațial francez

Cîmpul de tir spațial francez va fi instalat în Guyana. Poziția acestei țări este foarte favorabilă cercetărilor cosmice, întrucît permite atingerea tuturor orbitelor atît polare cît și ecuatoriale. În cazul unui program de telecomunicații prin sateliți, cîmpul de tir din Guyana va putea să reprezinte, în viitor, unul din atuurile majore ale Franței. De altfel, pînă la începutul anului 1966, francezii urmează să lanseze simultan doi sateliți, bazați pe utilaj, construcție și experiență științifică națională.

Cu automobilul la etaj

La San Francisco s-a construit un hotel în care clientul poate să urce cu automobilul pînă la etajul unde se află camera sa.

Industria conservelor datează de 2 500 ani

Insula Pescarilor, situată lîngă Corsica, în apropiere de Aleria, fosta ei capitală, este formată aproape în întregime dintr-o imensă aglomerare de scoici și carapace de stridii datînd din epoca ocupației grecești.

Pe la anul 565 î.e.n., grecii care căutau aci, între altele, ape bogate în pește, — alimentația antică se baza mai mult pe produse acvatice — s-au instalat în regiunea Aleriei, unde au înființat adevărate fabrici de conserve din pește, stridii și alte crustacee. Potrivit ultimelor descoperiri arheologice din Corsica, Insula Pescarilor este formată tocmai din depozitele imense de reziduuri depuse de la aceste conserverii.

După ce au ocupat Corsica, romanii au preluat aceste exploatări, le-au dezvoltat, făcînd din conservele de pește și de crustacee un produs de export apreciat în toate așezările mediteraneene.

Femei fără identitate legală

Qatarul — regiune care deține unul dintre primele locuri în ierarhia petrolului lumii capitaliste, continuă să poarte, sub aspectul practicilor sociale, semnele înapoierii feudale. În acest protectorat britanic, pe care un geograf îl arată a fi „agățat de peninsula arabă precum urechea de fața omenească", femeile nu posedă nici o identitate legală, starea lor civilă rămînînd anonimă pe tot parcursul vieții. Pe pașaportul soției unui șeic din Qatar, care călătorește în străinătate, locul fotografiei rămîne gol. Obiceiurile care dăinuie în această regiune interzic femeilor să-și taie părul, care ajunge astfel, uneori, pînă la pămînt.

Angliei și R.F.G. pe de o parte, și ale Franței pe de altă parte.

Diferența constă în faptul că cele mai dificile probleme ale englezilor și ale vest-germanilor pot fi rezolvate numai într-un cadru „atlantic", cu alte cuvinte, pe scară mondială. Pe de altă parte, Franța și-a lichidat imperiul, nu mai are probleme teritoriale, a dobîndit o situație financiară satisfăcătoare pe plan internațional, și are, așadar, o poziție independentă în Europa în ceea ce privește problemele vitale.

Acesta este motivul profund pentru care Londra și Bonnul — spre deosebire de Paris — fac cu atîta asiduitate curte Washingtonului. Oricare ar fi guvernul la Londra sau la Bonn, conservator sau laburist, creștin-democrat sau social-democrat, nimeni n-ar putea spune cum și-ar putea rezolva un asemenea guvern problemele importante fără concursul Washingtonului.

De fapt Harold Wilson nu a venit la Washington atît pentru a discuta crearea unei forțe nucleare atlantice, cît pentru a găsi un cadru în care să fie organizate forțele nucleare britanice foarte costisitoare și nu prea eficiente. Guvernul laburist are tot interesul să se scape de problema nucleară pentru a-și putea consacra atenția asupra problemelor imperative ale Marii Britanii.

Problemele imperative ale Marii Britanii constau în primul rînd în lichidarea rămășițelor imperiului, fără a da naștere astfel la o criză de proporții prea mari. Pentru a realiza aceasta, Anglia trebuie să facă un efort extraordinar spre a-și moderniza economia. Insă, în cel mai bun caz aceasta îi va lua multă vreme și între timp angajamentele militare externe ale Marii Britanii depășesc capacitățile ei, iar obligațiile ei față de zona lirei sterline depășesc de asemenea rezervele ei firave.

Lichidarea imperiului și criza cronică a zonei lirei sterline s-ar putea dovedi catastrofale dacă s-ar permite evenimentelor să-și urmeze cursul. Noi avem capacitatea, și va trebui să fim siliți să o folosim, de a rezolva problemele Angliei pentru a evita dezlănțuirea unei crize internaționale.

R.F.G. are de asemenea în fața sa o problemă principală — cea a reunificării — insolubilă dacă este situată doar în contextul „Europei". Vest-germanii au dreptate cînd consideră că interesele lor sînt „atlantice" — adică atunci cînd spun că reunificarea poate fi realizată doar prin ameliorarea relațiilor Est-Vest.

Dacă o zecime din zelul investit în F.N.M. ar fi consacrat cauzei reunificării Germaniei am avea dreptul să ne considerăm adevărați prieteni ai poporului german. Dacă analiza făcută de mine este cît de cît corectă, rolul Americii în treburile europene a devenit acum diferit față de ceea ce a fost în era postbelică. În condițiile în care Europa era devastată de război, ni s-a părut necesar să intervenim în treburile interne ale aliaților noștri : în alegerile lor, în politica lor proprie. Să fim bucuroși că această necesitate nu mai există. Dacă vom încerca să continuăm pe vechea linie — de pildă amestecîndu-ne în disputele preelectorale din R.F.G. — vom ajunge la concluzia că un zel exagerat poate acționa ca un bumerang.

Walter LIPPMANN

În vizită la Upton Sinclair

Stînd de vorbă cu acest om calm, care a împlinit de curînd 86 de ani, nu-ți vine să crezi că timp de aproape șase decenii cărțile sale au stîrnit cele mai vii dispute.

La început de veac, Upton Sinclair, care recunoștea cu mîndrie că e de partea socialiștilor, a demascat mașinațiunile murdare și exploatarea cruntă la care erau supuși muncitorii de la abatoarele din Chicago, făcîndu-și astfel nenumărați dușmani. 30 de ani mai tîrziu, cînd la activul său se adunaseră zeci de noi demascări, Upton Sinclair s-a decis să-și depună candidatura pentru postul de guvernator al statului California din partea partidului democrat.

Astăzi, toate acestea par extrem de îndepărtate. Upton Sinclair ne întîmpină la poarta vilei sale în stil spaniol din orășelul californian Monrovia, la poalele Sierrei Madre.

Așezat alături de soția sa, bătrînul scriitor își deapănă amintirile, evocînd zilele cînd scriitori ca Jack London, Frank Norris și Theodor Dreiser reprezentau conștiința națiunii.

— Sînt mîndru că am fost un „scormonitor al mocirlei", deși președintele Theodor Roosevelt pronunța aceste cuvinte cu ironie. Am fost și am rămas socialist. Problema mizeriei m-a frămîntat din fragedă copilărie. Adesea o întrebam pe mama : „De ce unii trăiesc în sărăcie lucie iar alții în lux ?" Nici mama, nici alții n-au fost în măsură să-mi explice acest lucru. Eu însă îmi dădeam seama că nu trebuie să fie așa...

Upton Sinclair amintește de perioada cînd s-a aflat în fruntea campaniei de luptă împotriva sărăciei în California, de anul 1934 cînd a fost propus candidat la funcția de guvernator al acestui stat. Dar în alegerile generale, republicanul Frank Mirriam l-a învins cu 1 138 620 voturi față de 879 537.

Upton Sinclair a fost distins cu premiul Pulitzer pentru romanul „Balaurul" din ciclul romanelor despre Lanny Budd. În acest ciclu, istoria contemporană este înfățișată prin prisma eroului principal. Bernard Shaw a declarat că, după părerea sa, aceste cărți ar fi meritat Premiul Nobel.

Totuși, opera cea mai cunoscută a lui Upton Sinclair, care a avut o influență uriașă asupra societății americane, este romanul „Jungla". Publicat în 1905, în săptămînalul socialist **Îndemn la rațiune,** romanul înfățișa condițiile inumane în care trăiau muncitorii imigranți care trudeau la abatoarele din Chicago. Fără îndoială, acestei cărți i se datorește adoptarea de către Congres a primei legi din istoria țării cu privire la controlul asupra calității produselor alimentare și a medicamentelor. Dar Sinclair nu urmărise de loc un asemenea scop. Mai tîrziu el a declarat :

— Am vrut să influențez inima oamenilor, și din întîmplare influența s-a manifestat asupra stomacului lor.

Sinclair, care provine dintr-o familie de aristocrați sudiști ruinați, povestește :

— Dintre membrii familiei mele, cei care n-au fost uciși în timpul războiului civil și-au pierdut întregul lor avut. Cred că singurul lucru care îi mai rămăsese tatălui meu era mîndria lui de aristocrat sudist. După război s-a angajat ca vînzător la un concern care făcea comerț en-gros cu băuturi spirtoase...

Cînd a împlinit 21 de ani, Upton a început să scrie „lucruri serioase", după cum credea el pe atunci. Amintindu-și de timpurile acelea, spune zîmbind :

— M-am angajat cu tot sufletul în ceea ce, potrivit planurilor mele, trebuia să fie „Marele Roman American".

Prima carte purta titlul „Încercările dragostei" și era povestea „unei femei salvată de o dragoste curată și nobilă". Curînd după aceea Upton Sinclair cunoaște doctrina socialistă și scrie o serie de romane în acest spirit. Din acest ciclu fac parte romanele „Jungla", „Capitala" (1908) — zugrăvind viața bogătașilor ; „Cămătarii" — scris în același an. În 1913 a apărut romanul „Regele cărbune", bazat pe evenimente din timpul grevei minerilor din Colorado. Publică apoi romanele „Petrol" (1917) și „Boston" (1928), acesta din urmă despre procesul lui Sacco și Vanzetti.

După 1917, Upton Sinclair renunță pentru mulți ani la beletristică și continuă „să scormonească mocirla", scriind cîteva cărți „nenăscocite" (după cum spune el) : „Avantajele religiei" (1918), „Marca de aramă" (1919) care susține o violentă acuzare împotriva unor ziare americane, și „Giscanii" (1924), în care demască sistemul de învățămînt existent.

Astăzi, Upton Sinclair nu mai scrie.

— Cred că am spus tot ce am avut de spus.

Adept al mișcării sindicale încă din anii tinereții sale, Sinclair continuă să creadă în sindicate.

— Sper că sindicatele vor deveni o forță uriașă în viața noastră politică. Sînt fericit că, la timpul meu, am contribuit la organizarea cîtorva sindicate. Am hotărît ca după moartea noastră această casă să aparțină sindicatului muncitorilor din industria de automobile. Autorul celei mai bune opere consacrate cauzei sindicatelor și dreptății sociale va primi dreptul de a locui la etajul casei, va lucra aici pentru dezvoltarea mișcării sindicale și pentru dreptatea socială.

În legătură cu campania pentru drepturile cetățenești ale negrilor, Sinclair ne spune :

— Sprijin întrutotul scopurile ei. Pentru noi, aceasta este o problemă capitală și cred că negrii vor obține ceea ce doresc.

Am adus vorba despre arma nucleară și viitorul omenirii. Scriitorul ne declară :

— Folosirea armei nucleare ar însemna sfîrșitul civilizației... Nu pot să-mi închipui încotro se îndreaptă omenirea... Pe mine m-a preocupat o singură problemă — lupta împotriva nedreptății sociale. Fie ca alții să caute soluțiile celorlalte...

A. și L. WEINBERG

(Din Chicago Daily News)

La Paris, în marea sală a Sorbonei, a avut loc deschiderea unei expoziții „Imagini din Romînia"

HANS PETER TSCHUDI

Alegerea președintelui Confederației elveține se desfășoară potrivit unei proceduri singulare ; în nici o altă țară șeful statului sau al guvernului nu mai este desemnat într-un mod similar.

Conform Constituției Elveției, autoritatea supremă este exercitată de către Adunarea Generală, aleasă pentru o perioadă de patru ani. În ședință reunită, cele două camere ale Parlamentului — Consiliul Statelor și Consiliul Național — desemnează Consiliul Federal (Bundesrat-ul). Acesta îndeplinește funcțiile guvernului și este alcătuit din șapte membri, fiecare avînd în atribuțiile sale răspunderea unui minister. Din rîndul lor, Adunarea Federală alege un președinte și un vicepreședinte, ambii pentru un interval de un an.

Președintele este șeful cabinetului, fiind considerat totodată șef al statului. De regulă, președintele nou ales este vicepreședintele Consiliului Federal pentru anul precedent. Acest lucru s-a petrecut și în acest an, cînd Hans Peter Tschudi a fost desemnat la 10 decembrie ca președinte al Confederației elveține pentru anul 1965.

Sufragiul întrunit de el (200 de voturi favorabile din 219 exprimate) reprezintă un fapt rar întîlnit ; el este pus în legătură cu capacitatea politică și administrativă a lui Tschudi, evidențiată în cursul ultimilor cinci ani (perioadă în care s-a aflat în fruntea Departamentului interior).

Născut în 1913, ca fiu al unui institutor din cantonul Glaris, Hans Peter Tschudi este cel mai tînăr membru al actualului cabinet elvețian. Și-a făcut studiile la Bâle și apoi la Paris, obținînd titlul de doctor în drept. Avînd o pregătire deosebită în domeniul legislației muncii și al asigurărilor sociale, Tschudi a ținut cîtva timp prelegeri pe aceste teme la Universitatea din Bâle.

Din anul 1956 este deputat în Consiliul Statelor din partea Partidului Social Democrat. Trei ani mai tîrziu este reales deputat, devenind totodată și membru al Consiliului Federal. Acum i se încredințează conducerea Departamentului interior unde întreprinde importante reforme, din care cîteva în favoarea democratizării învățămîntului.

Adept al federalismului, Tschudi nu pierde nici un prilej pentru a reliefa drepturile și responsabilitățile cantoanelor în cadrul Confederației.

În privința sarcinilor care stau în fața noului Consiliu Federal, Tschudi pune pe prim plan formarea și educarea tineretului, folosirea optimă a tuturor forțelor tinere pentru rezolvarea sarcinilor care stau în fața țării. Presa elvețiană relatează despre noul președinte că, fără a se bucura de o mare popularitate, el „este totuși respectat pentru inteligența și pentru calitățile sale de om politic". Alegerea sa în această funcție nu este interpretată ca avînd o semnificație politică deosebită.

În îndeplinirea mandatului său, Hans Peter Tschudi va fi secondat de vicepreședintele nou ales, Hans Schaffner, titularul Departamentului comercial.

C. V.

DECANUL CORPULUI DIPLOMATIC

Agenții diplomatici ai diferitelor state, acreditați pe lîngă guvernul unei țări, formează corpul diplomatic din acea țară. În fruntea corpului diplomatic se află un decan. Prerogativele regulamentului de la Viena (din 19 martie 1815) și ale Convenției de la Geneva (din aprilie 1961) conferă titlul de Decan al corpului diplomatic, titularului cu cel mai înalt grad diplomatic — ambasador sau nunțiu — sau celui mai vechi în funcție în țara respectivă (socotind din momentul depunerii scrisorilor de acreditare). În virtutea acestor prerogative, el are prioritate la anumite ceremonii față de colegii săi acreditați pe lîngă același guvern, precum și calitatea de a vorbi în numele lor în anumite împrejurări. Atribuțiile decanului se limitează, de regulă, la problemele practicii protocolare. El exprimă felicitări cu ocazia zilei naționale, instalarea unui nou șef de stat sau guvern etc. ; de asemenea, la diferite ceremonii, decanul se află în fruntea corpului diplomatic, iar uneori ia cuvîntul în numele acestuia, dă anumite consultații în problemele practicii locale de protocol, informează membrii corpului diplomatic asupra unor eventuale dezideratе ale Ministerului de Externe privind protocolul unor ceremonii. În sfîrșit, el primește vizite ale noilor șefi de misiune, iar în unele cazuri se pronunță în ce privește ordinea de precădere a corpului diplomatic în raport cu reprezentanții autorităților locale etc.

DECANUL CORPULUI CONSULAR

Instituția consulară este prezentă în viața internațională încă din Evul Mediu, cu mult înaintea ambasadorilor și a relațiilor diplomatice permanente dintre state.

Consulii sînt numiți de Ministerul de Externe, ei reprezentînd statul respectiv în fața autorităților locale din circumscripția consulară (capitalele țărilor, mari centre industriale, comerciale, porturi) unde își exercită activitatea. Totalitatea consulilor dintr-o circumscripție consulară formează corpul consular, avînd în frunte un decan care este reprezentantul cu cel mai înalt rang, iar la ranguri egale, cel mai vechi în funcție (în circumscripția respectivă).

Decanul corpului consular, la fel ca și cel al corpului diplomatic, are în special, atribuțiuni în probleme de ordin protocolar.

I.C.

Presa acum 50 de ani

O mare bătălie navală anglo-germană a avut loc în decembrie 1914 în apropierea insulelor Falkland. O escadră de crucișătoare germane, atacată de flota engleză aflată sub comanda viceamiralului Sturdee, a suferit o înfrîngere catastrofală. În timpul luptei au fost scufundate vasele germane „Scharnhorst", „Gneisenau" și „Leipzig". „Dresden" și „Nürnberg" au reușit să se salveze pentru moment. Urmărit de o escadră engleză compusă din cinci vase, refuzînd să se predea, „Nürnberg" a fost scufundat. Puțin mai tîrziu și „Dresden" a avut o soartă asemănătoare. Apreciind urmările acestei bătălii, ziarele consideră că victoria britanică a făcut să dispară ultimele mari unități navale germane. Nu au mai rămas pe apă decît patru mici crucișătoare aparținînd Germaniei.

În urma consolidării pozițiilor aliaților pe frontul de vest și a ușoarelor progrese înregistrate în ultimul timp, guvernul francez a hotărît strămutarea reședinței sale de la Bordeaux la Paris. Cercurile conducătoare franceze au motive să creadă că germanii nu vor întreprinde prea curînd o ofensivă de proporții mai mari.

După lupte violente, trupele sîrbești au reocupat Belgradul. În urma acestei înfrîngeri, austriecii nu mai controlează decît o mică porțiune a teritoriului sîrbesc, între Drina și Sava.

Comitetul pentru decernarea Premiului Nobel a luat hotărîrea de a nu decerna anul acesta premiul pentru pace.

Stația de telegrafie fără fir din București este considerată nesatisfăcătoare. Dacă serviciul de recepție se execută în condiții relativ bune, avînd posibilitatea de a intra în legătură cu toate centrele europene mai importante și cu o stație din S.U.A., transmiterea mesajelor se face numai pînă la distanța de 700 km. În prezent se lucrează pentru mărirea razei de acțiune la 1 000 km. Ministerul de Interne a hotărît ca știrile ce se interceptează sub formă de comunicate oficiale la stația de telegrafie fără fir din parcul Filaret, de la stațiile radiotelegrafice din Paris (Turnul Eiffel), din Germania și din Italia, să fie puse la dispoziția tuturor ziarelor din București, prin intermediul oficiului telegrafic central.

La Valparaiso, în Chile, au avut loc mari demonstrații antigermane. Manifestanții au devastat sediul ambasadei și al consulatelor germane. S-au înregistrat ciocniri cu poliția și au fost aduse detașamente militare pentru a restabili ordinea.

La Viena domnește o atmosferă încărcată. Începe să se resimtă lipsa de alimente, iar prețurile unor mărfuri, în special, la dulciuri, s-au dublat în cîteva săptămîni. Vitrinele celor mai multe magazine sînt goale ; taxiurile nu mai circulă, deoarece autoritățile au confiscat rațiile de benzină.

După toate indiciile, Germania întreprinde acum un ultim mare efort în campania din Flandra. Trupele germane încearcă să traverseze rîul Yser și în întreg sectorul au fost reluate luptele. Germanii își aruncă în foc rezervele, iar trupele aliate luptă pentru fiecare palmă de teren. Caracteristica momentului este că marea majoritate a conducătorilor țărilor combatante vizitează sau au vizitat de curînd cîmpul de luptă. Președintele Republicii Franceze, regele Angliei și regele Belgiei au vizitat trupele aliate în zona de operații franco-flamandă, iar prințul moștenitor al Germaniei se află în drum spre același sector pentru a prelua comanda trupelor în actuala ofensivă de pe Yser. De pe frontul de răsărit se anunță că țarul Rusiei se află în regiunea Lodz, iar kaiserul Wilhelm este de asemenea în această regiune, considerată în cercurile militare germane a fi cea mai vulnerabilă pentru trupele puterilor centrale.

La New York, dl Derneburg, unul dintre principalii experți financiari ai Germaniei, a formulat, după cum scriu ziarele, condițiile în care Germania ar fi dispusă să înceteze operațiunile militare. Principalele condiții, așa cum au fost relatate de ziarul francez L'Indépendent sînt : Germania nu consideră că ar fi indicat să anexeze vreun teritoriu european, dar va insista asupra unor modificări de frontieră (pe care le denumește corectări) în scopuri militare, ocupînd unele sectoare situate la frontierele țării, care s-au dovedit mai greu de apărat. Din punct de vedere geografic, Belgia ar aparține imperiului german, întrucît în această țară se află gura celui mai important fluviu german și portul Anvers este de drept un port german. Neutralitatea Belgiei, care în actualul război s-a dovedit a fi imposibilă, va fi deci abolită. Teoria invocată de Anglia că marea este adevărata frontieră a Regatului Unit și că mările îi aparțin pînă la limita de trei mile de țoastele altor țări, nu mai poate fi tolerată de către Germania. În consecință, Marea Nordului, Canalul Mînecii, apele din apropierea coastelor Angliei, Olandei, Franței vor trebui considerate neutre chiar în timp de război. Germania va primi înapoi toate coloniile. Ea trebuie de asemenea să primească mînă liberă în ce privește dezvoltarea relațiilor comerciale și industriale cu Turcia. (Aceasta ar însemna, spun ziarele, recunoașterea unei sfere de influență germană din Dardanele pînă în Golful Persic). Aceste condiții sînt considerate de dl Derneburg ca necesare pentru „realizarea țelurilor de pace la care năzuiește Germania de 44 de ani".

BREVIAR

9 decembrie

La Berlin a fost semnat planul pe anii 1965—1966 pentru aplicarea Acordului de colaborare culturală şi ştiinţifică dintre R.P. Română şi R. D. Germană.

La Londra a fost semnat un acord privind organizarea schimburilor şi a vizitelor dintre Societatea de radio şi televiziune B.B.C şi Comitetul de radio şi televiziune al R.P. Române.

În urma tratativelor dintre delegaţia guvernamentală comercială a R.P. Române şi delegaţia guvernamentală comercială a R.P. Chineze, care au avut loc la Bucureşti, a fost semnat Acordul privind schimbul de mărfuri şi plăţile pe anul 1965 între cele două ţări.

10 decembrie

La Paris au luat sfîrşit tratativele economice începute la jumătatea lunii noiembrie între delegaţia ţării noastre, condusă de tovarăşul Alexandru Bîrlădeanu, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, şi cea a Franţei, în frunte cu Valery Giscard d'Estaing, ministrul finanţelor şi afacerilor economice.

La invitaţia serviciului de presă al Cancelariei federale austriace, la Viena a sosit o delegaţie de ziarişti din R.P. Română în frunte cu Eugen Barbu, redactor-şef al revistei „Luceafărul".

În urma înţelegerii intervenite între guvernul Republicii Populare Române şi guvernul Republicii Orientale a Uruguayului, reprezentanţele diplomatice de la Bucureşti şi Montevideo au fost ridicate la rangul de ambasadă.

12 decembrie

Republica Populară Română a hotărît să se asocieze, în calitate de coautor, la cererea guvernului regal al Cambodgiei privind înscrierea pe ordinea de zi a sesiunii a XIX-a a Adunării Generale a O.N.U. a problemei intitulată „Restabilirea drepturilor legitime ale R.P. Chineze în Organizaţia Naţiunilor Unite".

14 decembrie

La Viena a avut loc sesiunea Consiliului general al Federaţiei Internaţionale a Rezistenţilor (F.I.R.), care a examinat unele acţiuni ce vor fi întreprinse în legătură cu cea de-a 20-a aniversare a victoriei asupra fascismului. Din R.P. Română a participat Gheorghe Vasilichi, preşedintele Comitetului foştilor deţinuţi antifascişti, membru al Consiliului general al F.I.R.

15 decembrie

S-a înapoiat de la Belgrad delegaţia Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn care a participat la cel de al VIII-lea Congres al Uniunii Comuniştilor din Iugoslavia. Din delegaţie au făcut parte tovarăşii Nicolae Ceauşescu, membru al Biroului Politic, secretar al C.C. al P.M.R., conducătorul delegaţiei, Gheorghe Stoica, membru al C.C. al P.M.R., Ilie Verdeţ, membru al C.C. al P.M.R., şef de secţie la C.C. al P.M.R., Aurel Mălnăşan, ambasadorul R. P. Române în R. S. F. Iugoslavia.

•

S-a înapoiat, venind de la Paris, unde a dus tratative în vederea încheierii acordului economic cu Franţa, tovarăşul Alexandru Bîrlădeanu, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, însoţit de tovarăşii Mihail Petri, adjunct al ministrului comerţului exterior, Vasile Malinschi, preşedintele Băncii de Stat, şi de specialişti.

„Pe urmele istoriei"

Personalitatea lui N. Iorga a fost evocată în numerele 42 şi 43 ale revistei noastre. În completarea acestei evocări am primit de la prof. D. Constantinidi din Timişul de Sus **o scrisoare din care extragem :**

Pînă la izbucnirea celui de al doilea război mondial, tîrgul Vălenii de Munte de pe malurile riului Teleajen polarizase în jurul Universităţii populare „N. Iorga" tineretul nostru studios şi majoritatea cărturarilor noştri care-şi ţineau aici prelegerile, alături de cel care pusese bazele acestei instituţii.

Vălenii de Munte devenise în primele patru decenii ale secolului nostru un oraşel plin de străini. Pe străzile lui înguste şi prăfuite, lipsite de grija edililor, întîlneai în luna iulie, cînd se ţineau cursurile, studenţi veniţi de la universităţile : Sorbona, Grenoble, Roma, Padova, Berlin, Budapesta, Praga, Varşovia, precum şi un tineret venit pe cont propriu, din toate colţurile ţării noastre.

Se ţineau cursuri separate de limba română pentru cei veniţi de peste hotare.

În fiecare zi din luna lui cuptor, profesorul Nicolae Iorga îşi ţinea prelegerea între orele unsprezece şi douăsprezece jumătate. Sala de conferinţe a universităţii avea o capacitate de trei sute de locuri şi era totdeauna neîncăpătoare. Se deschideau ferestrele : lumea se căţăra pe ele ; se suia în pomii de pe marginea drumului şi numărul auditoriului sporea astfel cu alte cîteva sute.

Adeseori se vedeau în sală, alături de un tineret dornic de cultură, academicieni, profesori universitari şi scriitori cu o mare reputaţie.

Prelegerile zilnice ale profesorului Iorga erau nişte capodopere ale genului oratoric. Bogate în idei, nelipsite de umor, rostite cu un ton baritonal şi cu un uşor accent moldovenesc, erau o desfătare a sufletului.

La ora douăsprezece şi jumătate, cînd îşi punea concluziile, toată lumea regreta că s-a terminat prea devreme.

Am stat în bancă de multe ori alături de Mihail Sadoveanu, Ion Agîrbiceanu, Bogdan Duică, Ion Simionescu-Iaşi şi alţii care-l audiau la Vălenii de Munte, după ce-şi ţineau conferinţele proprii.

Avea la Vălenii de Munte tipografia lui proprie „Datina românească", unde-şi tipărea lucrările sale, precum şi cunoscutul ziar „Neamul românesc" al cărui director a fost tot timpul.

La Vălenii de Munte se semăna prietenia între popoare prin cultură. Adeseori Nicolae Iorga ne spunea : „Semnătura rece de pe tratate, şi care de multe ori se calcă, trebuie completată cu legături culturale trainice".

Omul care a dat viaţă atîtor cărţi, care a cunoscut zece limbi străine, care a fost solicitat de toate universităţile mari ale lumii să ţină prelegeri şi declarat de ele „Doctor honoris causa", a fost chinuit şi omorît de nişte fiare cu chip de om.

Cîtă micime şi cîtă ruşine !...

POŞTA REDACŢIEI

ION SÎRBU, Piteşti. **Dv. aveţi dreptate. Într-adevăr, după cum se arată din nou şi în articolul „Maratonul continuă..." publicat în nr. 50 al revistei — problema a fost tratată de altfel pe larg şi în alte articole apărute în revista Lumea —, Divergenţa între R.F.G. şi Franţa în privinţa stabilirii unui preţ unic la cereale în Piaţa comună consta în faptul că R.F.G. dorea menţinerea unor preţuri ridicate, iar Franţa scăderea lor. Aceasta se datorează în esenţă deosebirii în ce priveşte productivitatea agriculturii în cele două ţări : în Franţa, preţul de cost al cerealelor este mai mic. Facem, deci, cuvenita rectificare pentru formularea inexactă din nota** Problema alinierii politicii agrare a C.E.E. **din nr. 49.**

TOMA IŢARIU, Reşiţa. **Mesajul trimis printr-un curier special de preşedintele de Gaulle d-nei Jacqueline Kennedy cu prilejul împlinirii unui an de la asasinarea soţului ei nu a fost dat publicităţii, avînd un caracter strict personal.**

TOMA ERDÖS, Brad. **Spaţiul nu ne permite să reproducem pe larg consideraţiile dv. referitoare la problema căilor de dezvoltare a ţărilor recent eliberate. Consemnăm totuşi convingerea dv. că acele state care au ales sau vor alege o cale necapitalistă de dezvoltare se vor putea bucura mai curînd şi mai deplin de roadele independenţei de curînd dobîndite.**

CONSTANTIN RĂDUCANU, Mîneci Ungureni-Teleajen. **Paraşutiştii belgieni au fost lansaţi la Stanleyville cu asentimentul guvernului Chombe. Cele 22 de state care au sesizat Consiliul de Securitate al O.N.U. au demonstrat că această acţiune a constituit un act de intervenţie armată, contrar prevederilor Cartei Naţiunilor Unite.**

Am citit în revista **Lumea** nr. 46 că gazetăria este profesiunea care implică cel mai mare consum de energie nervoasă. Au dreptate psihiatrii, însă cu o îndreptare. Alături de ziarişti cred că vin tipografii, linotipiştii şi paginatorii. O ştiu din proprie experienţă.

EDUARD NOVAK
pensionar Bucureşti

A. F. CASTOR, Lugoj. **Articolul dv. ne-a sosit prea tîrziu pentru a mai putea fi folosit.**

Prof. VALERIU LOBONŢIU, Carei. **Nu se cunosc amănunte în legătură cu proiectul la care vă referiţi. Vom ţine seama de sugestiile dv.**

Ing. A. CUU, Timişoara. **Credem că ar trebui să consultaţi un tratat de astronomie.**

SCHTAT SZ. WERNER, Cluj. **M.L.F. este prescurtarea engleză intrată în uzul presei internaţionale. Revista** Lumea **a adoptat în ultimul timp prescurtarea F.N.M. pentru a desemna forţa nucleară multilaterală cu aceleaşi iniţiale ca şi restul presei româneşti. Nu există o regulă precis stabilită în ce priveşte folosirea iniţialelor. Uneori se recurge la prescurtarea din limba de origine (exemplu : N.A.T.O.), alteori la iniţialele din limba română (O.N.U.).**

OCTAVIAN POPA, Hunedoara. **După cîte ştim informaţi este în pregătire o lucrare originală care va trata parţial tema sugerată de dv.**

Ing. ADRIAN MUNTEANU, Brăila. **Problema abolirii sclaviei a fost ridicată în repetate rînduri în faţa Organizaţiei Naţiunilor Unite.**

EUGEN DIJMARESCU, Medgidia. **Cursul valutelor străine apare periodic în ziarul Romînia liberă.**

ADRIAN DRAGOTĂ, Tg.-Mureş. **Cele 5 mari puteri : U.R.S.S., S.U.A., China, Anglia şi Franţa, membri fondatori ai O.N.U., sînt şi membri permanenţi ai Consiliului de Securitate. După alungarea ciankaişiştilor de pe întreg teritoriul Chinei, cu excepţia Taivanului, şi după proclamarea Republicii Populare Chineze, reprezentanţii fostului regim au continuat să deţină în mod ilegal locul ce se cuvine de drept R.P. Chineze.**

AL. DUMITRESCU, Bucureşti. **Explorarea cosmosului a început o dată cu înfrîngerea puterii gravitaţiei. Dv. consideraţi însă că ar trebui să se vorbească despre pătrunderea în cosmos numai după depăşirea limitelor sistemului solar. Credeţi cu adevărat că rachetele dirijate spre Venus sau spre Marte nu s-au depărtat suficient de planeta noastră pentru a fi apreciate ca obiecte ale cosmonauticii ?**

La „Poşta redacţiei" din nr. 50, prof. Roland Schilling **spune :** „...Curînd, în complotul împotriva Cehiei este atrasă Polonia, dat fiind că regele Kazimir voia să asigure un tron pentru fiul său Wladyslaw rămas „fără ţară" (să ne amintim că în acelaşi scop va încerca să ocupe şi Moldova, tentativă zădărnicită însă de Ştefan cel Mare la Codrii Cosminului)." Adevărul istoric este acesta : Regele Kazimir murise la 7 iunie 1492, aşa că nu el dă lupta cu Ştefan cel Mare, la Codrii Cosminului, la 26 oct. 1497, ci fiul său Ioan Albert, care a fost rege al Poloniei după moartea lui Kazimir.

Prof. I. ENESCU, Hîrlău

GRIGORE PLOEŞTEANU, student, Cluj. **Principala condiţie : vocaţia. Şi, evident, o temeinică pregătire culturală multilaterală.**

NEMETH IOSIF, Timişoara, ing. FRED IŢICOVICI, Iaşi. **Ca răspuns la întrebările dv. referitoare la problema limbii esperanto, reproducem mai jos scrisoarea altui cititor, dr. Rosetei Prodănescu din Călăraşi :**

În legătură cu nota „Limba esperanto" inserată în revista **Lumea,** nr. 49, vă rog să-mi permiteţi unele precizări :

a) U.E.A. (Universala Esperanto Asocio) s-ar putea traduce prin Asociaţia Internaţională pentru Esperanto.

Spun „pentru Esperanto" şi nu „pentru studierea limbii esperanto" deoarece U.E.A. are o activitate cu laturi şi aspecte multiple (cum reiese şi din ultima parte a notei dv.), ţelul asociaţiei fiind progresul şi răspîndirea limbii esperanto.

b) Pentru studiul, ca atare, al limbii, există o Academie de Esperanto cu mai multe secţii : bibliografie, gramatică, lexicologie, literatură, cuvinte tehnice etc., care activează în cadrul U.E.A.

c) De 10 ani U.E.A. colaborează cu U.N.E.S.C.O., dar ea a fost înfiinţată încă din anul 1908 (de către elveţianul Hector Hodler).

Ne-am notat aprecierile, criticile şi propunerile primite de la I. M. Preda din Bucureşti, George Pruteanu din Iaşi, Paul M. Petrache din Bucureşti, Ghiţă N. Eremia din Bucureşti, Şt. Luchian din Iaşi.

I. Uschar, Ploieşti, I. R., Braşov, Popa Enache, Bucureşti, Maria I. Ionescu, Bucureşti, E. Victor, Craiova. **Vă mulţumim pentru sesizări.**

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariştilor din Republica Populară Română

Redactor şef GEORGE IVAŞCU

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

O producție a studiourilor din R. P. Chineză

LUMEA — PUBLICITATE

cu : **Lian In, Abdul Medjit, Ku Yu-In, En Ho-Sen, Turdimusa, Ma Lu-Fu, Asanmu, Uan Ciun-In, Mamati Silipu.**

Scenariul : PAI SIN
Regia : CIAO SIN-SHUI
Imaginea : CIAN UI
Muzica : LEN CEN-PAN

MUSAFIRI CIUDAȚI PE MUNTELE DE GHEAȚĂ

FABRICA DE CERNELURI
AURORA
BUCUREȘTI
ȘOSEAUA VIILOR 85–87

PRODUCE
ARTICOLE DE BIROU
calitate superioară
sortiment complet

Cerneluri pentru stilou și documente
Hîrtie copiativă
Panglici pentru mașini de scris
Matrițe de reprodus
Pastă albă de lipit
Ceară roșie pentru sigiliu
Gumă de lipit lichidă
Tușiere și tușuri pentru ștampile
Tușuri pentru desen

Produsele fabricii Aurora sînt exportate prin Cartimex – București.

LUMEA — PUBLICITATE

FCO
ORĂȘTIE

FABRICA CHIMICĂ ORĂȘTIE
produce:

oxizi de fier

galben și roșu pentru

industria lacurilor și vopselelor

tanin vegetal pentru industria de pielărie

diferite articole din materiale plastice pentru

industrii și confecționarea de bunuri de consum

ambalaje din materiale plastice pentru

industria de medicamente,

industria alimentară

etc.

Lucrările sesiunii O.N.U

Note de drum din JAPONIA

- Puncte de vedere din presa mondială
- Profil
- Fișier

52
joi, 24 decembrie 1964

lumea

Săptămîna pe glob:

PARIS
LONDRA
LAGOS
TEL AVIV

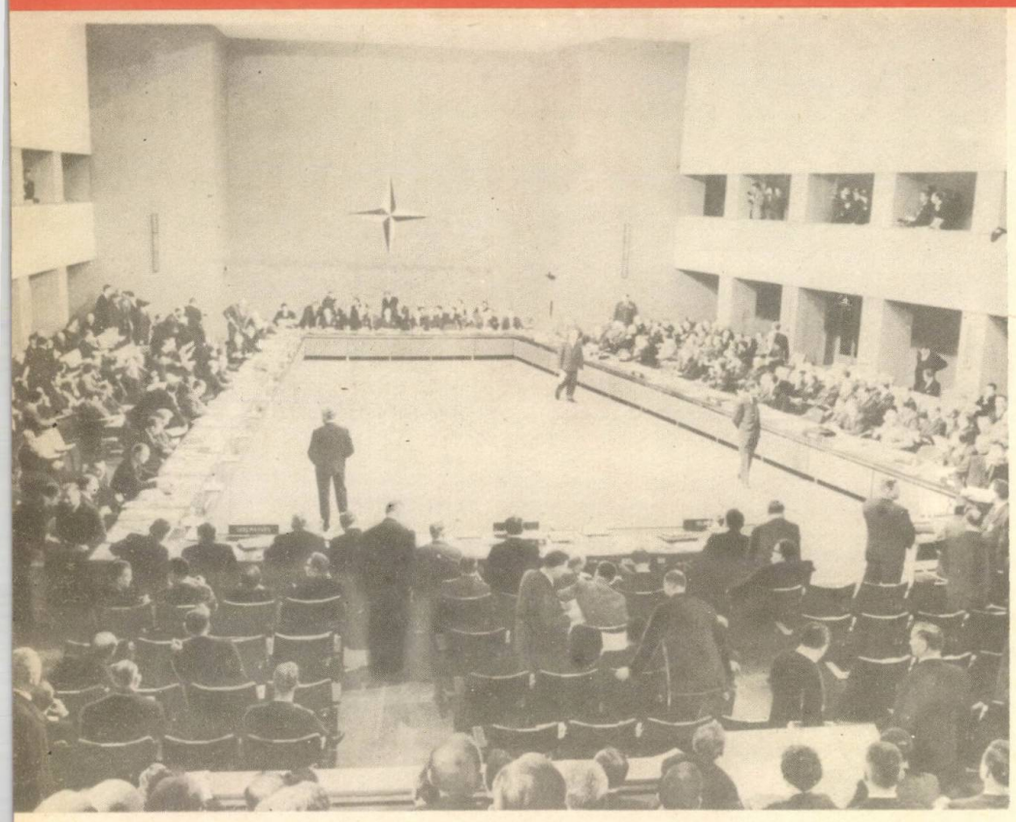

Paris. –
Reuniune plenară
a Consiliului N.A.T.O.
în sala
din Place Dauphine

La Saigon
luptele de stradă
au devenit
cronice